

L'Associació i la revista fan 20 anys

PVP: 2 euros
Excepte socis, gratis

2011
Estiu
70

el Llombo

reivindicació / cultura

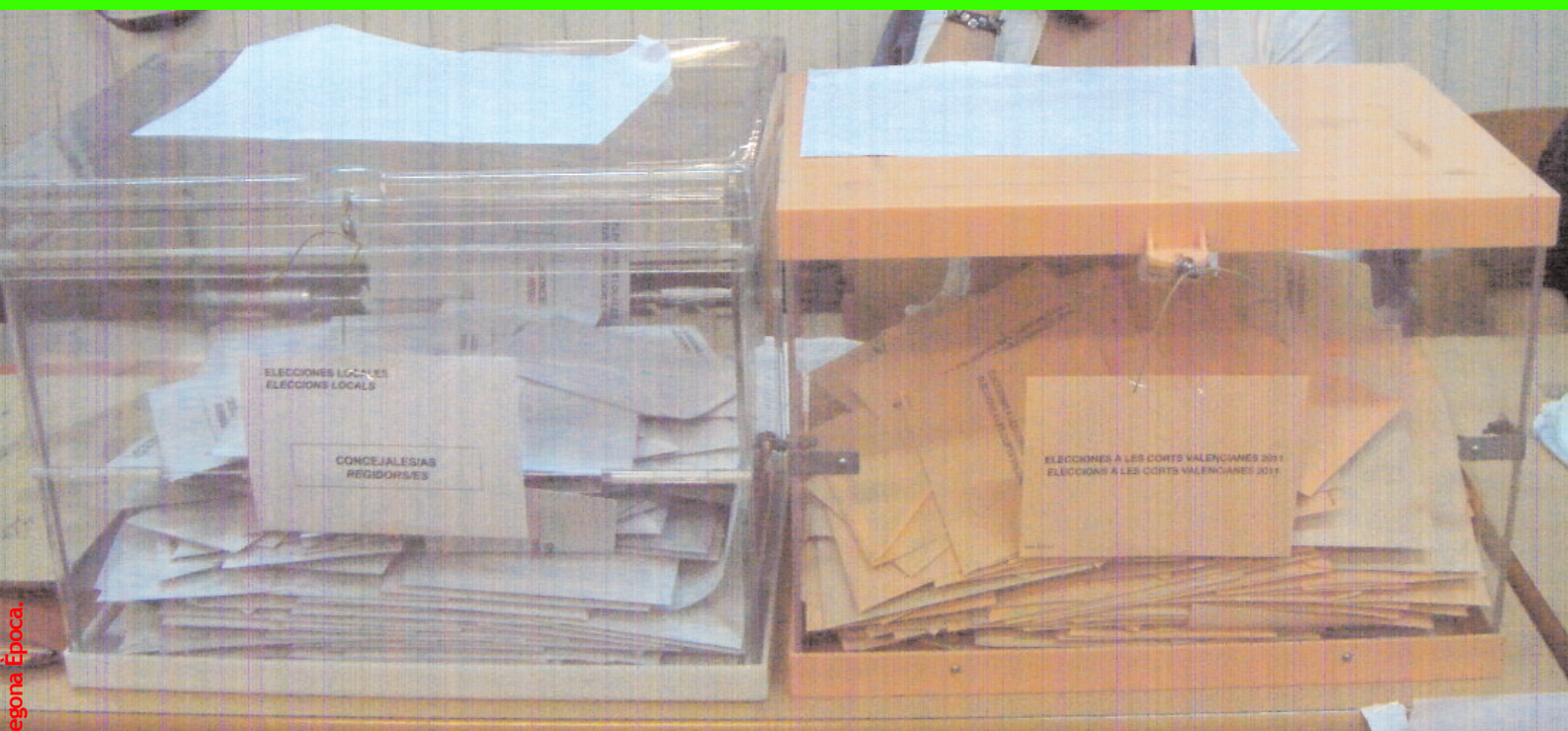
La festa

(cada
dia
menys)

de la democràcia

100

dies de censura
informativa

EDITORIAL

Insa deu anar-se'n

El passat 23 de maig vam publicar en internet un llarg editorial amb la primera valoració del que havien estat les eleccions municipals i les possibles solucions. Una setmana després podem dir que Ontinyent té un problema afegit per la controvèrsia visceral que desperta Lina Insa entre els ciutadans del poble. Personalment,

en els comentaris a l'editorial publicat en el blog, o en els e-mail rebuts, constatem que el poble segueix estant decantat en dos postures irreconciliables. O amb Insa o contra ella com, per altra part, ja se sabia. El que no coneixem era fins a quin punt. Qui la vol, la vol; i qui no, l'odia. Passades les eleccions, que el poble continue sense minorar la crispació es preocupant, si bé la culpa primigènia no és seua.

(continua en la pàgina 9)

L'ASSOCIACIÓ EN INTERNET:

www.avllombo.blogspot.com

Resultats electorals - Municipals

ELECCIONS MUNICIPALS, 22 DE MAIG DE 2011

ELECTORS DE LA MESA	ELECTORS QUE VOTEN	PAPELETES NUL·LES	PAPELETES EN BLANC	C A N D I D A T U R E S							COL·LEGI ELECTORAL	UBICACIÓ
				PP	PSOE	COMPROMÍS	EU	CDL	G d'O	ERPv		
631	440	4	8	192	103	60	37	12	22	2	11U	HOSPITAL
500	385	13	10	135	122	52	29	15	7	2	12A	LL VIVES
674	500	8	18	179	162	65	39	22	6	1	12B	LL VIVES
599	451	13	15	145	137	69	42	15	13	2	13A	LL VIVES
653	478	6	13	178	152	61	43	9	15	1	13B	LL VIVES
481	359	7	7	118	150	19	40	7	8	3	14A	RJ VIDAL
599	430	13	12	127	191	24	48	6	3	6	14B	RJ VIDAL
663	419	11	7	129	159	47	36	9	18	3	15A	UNED
753	509	18	8	144	198	62	58	10	8	3	15B	UNED
341	261	6	6	73	109	25	34	1	6	1	16A	UNED
458	336	14	4	112	125	30	38	10	2	1	16B	UNED
612	433	10	12	119	185	37	47	16	7	0	17U	UNED
742	544	6	19	164	206	61	61	10	13	4	18U	RJ VIDAL
678	420	1	6	180	122	52	37	13	5	4	21U	ST CARLES
424	308	5	8	132	99	30	22	9	2	1	23A	ERMITETA
594	416	2	15	183	120	46	23	8	13	6	23B	ERMITETA
563	405	11	8	131	135	60	38	11	9	2	25A	C RIPOLL
730	542	20	12	211	166	71	30	22	9	1	25B	C RIPOLL
495	394	8	16	203	81	52	15	11	8	0	26A	C RIPOLL
635	484	13	25	234	109	63	22	7	10	1	26B	C RIPOLL
519	395	5	14	181	84	63	30	9	9	0	27A	C RIPOLL
641	496	16	10	224	124	63	37	11	9	2	27B	C RIPOLL
595	458	6	10	169	148	63	37	17	6	2	28U	LL VIVES
272	187	4	10	93	58	15	1	5	1	0	31A	X LES BOLES
414	294	7	7	136	86	33	15	6	4	0	31B	X LES BOLES
680	456	5	16	187	168	35	33	4	6	2	32U	V GIRONÉS
456	332	6	7	164	92	31	29	1	2	0	33A	M VALLS
493	357	3	7	134	123	51	24	8	5	2	33B	M VALLS
607	441	10	9	170	153	44	40	8	7	0	34A	M VALLS
778	566	13	17	179	221	63	58	5	5	5	34B	M VALLS
455	351	6	15	178	82	29	22	14	3	2	35A	V GIRONÉS
491	375	3	7	189	124	25	20	4	3	0	35B	V GIRONÉS
426	342	9	8	215	51	41	5	7	5	1	36A	CEAM
579	450	11	19	238	106	40	16	14	6	0	36B	CEAM
579	449	13	11	217	113	58	24	7	5	1	37A	CEAM
692	526	10	19	261	125	60	30	12	8	1	37B	CEAM
499	371	7	12	185	77	56	22	5	6	1	38A	C JUVENTUT
569	418	12	13	229	83	52	15	8	4	2	38B	C JUVENTUT
598	498	15	17	208	155	68	17	8	3	7	39A	V GIRONÉS
760	597	11	17	241	198	80	35	5	8	2	39B	V GIRONÉS
853	633	9	14	256	182	98	49	9	13	3	310U	M VALLS
534	421	5	14	162	135	54	33	11	6	1	311A	M VALLS
624	486	9	6	200	170	50	33	4	9	5	311B	M VALLS
545	421	14	14	158	134	61	21	11	5	3	312A	V GIRONÉS
623	472	13	13	179	171	41	31	11	11	2	312B	V GIRONÉS
583	430	13	11	168	132	49	29	18	9	1	313U	CEAM
26.690	19.736	424	546	8.010 40,59%	6.126 31,04%	2.309 11,70%	1.445 7,48%	445 2,25%	342 1,73%	89 0,46%	TOTALS %	
100%	73,95%	2,15%	2,77%	10	7	3	1	0	0	0	REGIDORS	

4 partits, 21 regidors

María Lina Insa. PP

Filiberto Tortosa. PP

Inmaculada Martí. PP

Vicente Vila. PP

Miguel Ángel Mullor. PP

María Abad. PP

José Luis Climent. PP

María Eugenia Pastor. PP

Juan Santa Pau. PP

Rafael Gandia. PP

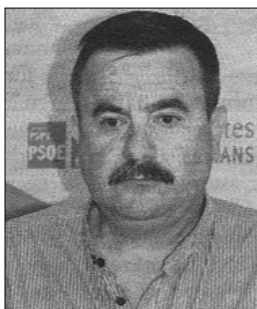
Jorge Rodríguez. PSOE

Rebeca Torró. PSOE

Joan Sanchis. PSOE

J. A. Calabuig. PSOE

Virtudes González. PSOE

Manuel Cuesta. PSOE

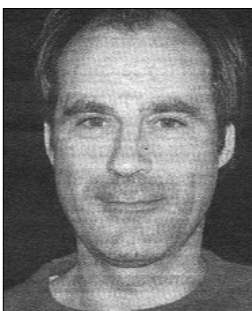
José María Hoyos. PSOE

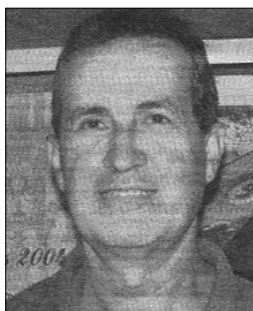
Jospe Francés. Compromís

Pepe Pla. Compromís

Francesc Quesada. Compromís

Manuel Ruiz. EUPV

Tots els candidats a regidor

Partido Popular (PP)

1. María Lina Insa Rico
2. Filiberto Tortosa Camós
3. Inmaculada Martí Bernabeu
4. Vicente Vila Quilis
5. Miguel Ángel Mullor Doménech
6. María Abad Mullor
7. José Luis Climent Malpartida
8. María Eugenia Pastor Coll
9. Juan Santa Pau Vota
10. Rafael Francisco Gandia Semper
11. Vicente Pla Vaello
12. Blas Tomás Ibáñez
13. Estefanía Conejero Salinas
14. María Agripina López Contreras
15. Manuel Francisco Belda Galiana
16. Miguel Francisco Alonso Iborra
17. Roberto Orquín Díez
18. Joaquín José Sierra Soler
19. María Amparo Serra Pitarch
20. Alicia Osca Calabuig
21. Sandra Vallés Fernández

Suplents:

1. Francisco Javier Aparicio Tormo
2. Marta Belda Cano

Partido Socialista Obrero Español (PSOE)

1. Jorge Rodríguez Gramage
2. Rebeca Mariola Torró Soler
3. Joan Sanchis Cambra
4. José Antonio Calabuig Oviedo
5. María Virtudes González Hernández
6. Manuel Cuesta Rubio
7. José María Hoyos Callejas
8. Juan Pablo Úbeda Mestre
9. María Cortés Mengual
10. Patricia Folgueras Fuente
11. Alejandro Borrell Bas
12. Ángeles María Tortosa Mora
13. Fernando Gandia Poveda
14. Marta Alonso Fita
15. Ricardo Seguí Belenguer
16. Enrique Mollá Tormo
17. María José Soto Sánchez
18. Beatriz Martínez Pla
19. Pilar Martínez García
20. Rafael Tortosa Vañó
21. Manuel Reguart Penadés

Suplents:

1. José Luis Giner Lacosta
2. María Pilar Sanchis Burgos
3. Gonzalo Pardo Beneyto

Bloc-Iniciativa-Verds: Coalició Municipal (CM COMPROMÍS)

1. Josep Francés Esteve
2. Pepe Pla Ros
3. Fran Quesada Ferre
4. Cristina Belda Valls
5. Neus Penadés Mayor
6. Àngels Boronat Urbano
7. Joan Gilabert Oviedo

8. Vicent Xavier Vila Mas
9. David Gironés Micó
10. Elvira Tortosa Ballester
11. Vicent Egea Soriano
12. Francesc Alberó Devesa
13. Maru Mico Barberà
14. David Cañete Martínez
15. Mila Soriano Úbeda
16. Juliana María Petrovan
17. Rafa Cano Alfonso
18. Iolanda Torro Ferrero
19. Àngela Grau Borredà
20. Miquel Àngel Múrcia i Cambra
21. Joan Cambra Mataix

Suplents:

1. Javier Sarrió Martí
2. Robert Penadés Mayor
3. Xavier Soler Santamaria
4. Maria Delgado de Molina Amorós
5. Teresa Torró Tortosa

Esquerra Unida del País Valencià (EUPV)

1. Manuel Ruiz Felipe
2. Paula García Gironés
3. Vicent Guerola Sais
4. Isabel Llin Barberà
5. Enric Sanz Pastor
6. Remei Micó Ripoll
7. José Antonio García Bautista
8. Cristina Ferrero Enguix
9. Roberto Mollá Galbis
10. Laura Mollá Cambra
11. Jesús Martínez Tamarit
12. Carmen Blasco Tortosa
13. Josep Antoni Robledillo Martínez
14. María Carmen García Ferrero
15. Agustí Feliu Cardona
16. Luisa Soler Martí
17. Óscar Cabedo Pastor
18. Araceli Párraga Cañada
19. Aarón Micó Graciano
20. Vicent Gandia Tortosa
21. Teresa Mollá Castells

Suplents:

1. Gustavo Climent García
2. Rosario Gironés Llopis
3. Asunción Rodríguez Zafra

Centro Democrático Liberal (CDL)

1. Francisco Javier Ribera García
2. Pedro Antonio Jaén Pepotolo
3. José Manuel Revert Sanchis
4. María José García Cambra
5. María Isabel Jiménez Gandia
6. Vicente Tormo García
7. José Manuel Peiró Soler
8. Luis Coll Mollá
9. Emilia Sáez Cabida
10. María Luisa Sempere Martínez
11. Sergio Antonio Sanz Gramage
12. Manuel Álvarez Moral
13. Víctor Manuel Márquez Soler (Ind.)
14. Raquel Revert Sanchis

15. Patricia Santamaría Jordá
16. Gonzalo García Vidal
17. Juan Gramage Sanchis
18. José Vicente Mira Coll
19. Norma García Enguix
20. María del Mar Navarro García
21. Ainara Ribera Navarro

Suplents:

1. María José Rubio García
2. Rafael Ribera Vicedo
3. Sonia Santainés Gil

Esquerra Republicana del País Valencià-Acord Municipal (ESQUERRA-AM)

1. Rafel Pere Vidal i Colomer
2. Vicente Gandia i Bordera
3. Marc Benavent i Gil
4. Rosa Ana Martínez i Ferrándiz
5. Maria del Mar Pascual i Rodrigo
6. Vicent Castelló i Sanjuán
7. Joan Vicent Selles i Pla
8. Bàrbara Martínez i Andrés
9. Inocência Muñoz i Ortiz
10. Laura Losada i Sessé
11. Josep Antoni Sánchez i Borrás
12. David Diego i Penadés
13. Vicent Espinosa i Olaya
14. Olga Raquel Bordallo i Castro
15. Carmen Sorli i Galán
16. Jacob Mompó i Navarro
17. Josep Carles Tormo i Copete
18. Llúcia Maganya i Carrillo
19. Aida Selles i Vayà
20. Pedro Azorín i Martínez
21. José Joaquín Ripoll i Lluch

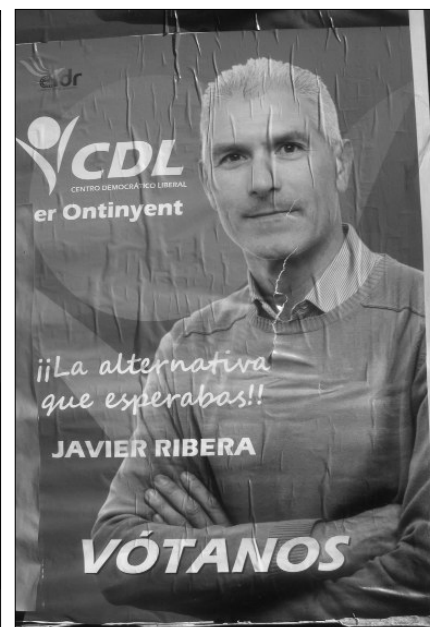
Gent d'Ontinyent (Gd'Ontinyent)

1. Esther Tauroni Bernabeu
2. Isabel Pla Galiana
3. Toni Saquero Soto
4. Emigdio Benavent Payá
5. Pruden Fasoro Jiménez
6. Valentín Cocera Mas
7. Rosa Revert Albuixech
8. Tomás Barberá Pla
9. Charo Álvarez Moral
10. José Ramón Gómez Paredes
11. Brígida Mollá Sanchis
12. Julio Molina Soler
13. Enri Pla Galiana
14. Enric Torró Tortosa
15. Maribel Sierra Hernández
16. Mari Carmen Carretero Párraga
17. Noelia Gómez Rodríguez
18. Javi Torres Alcaraz
19. Carmina Penadés Orquín
20. Juan José Francés Ballester
21. Rosario Álvarez González

Suplents:

1. Claudio Sandoval Factos
2. Olimpia Cionca
3. María Teresa Bernabeu Sempere

Els reclams electorals

Dades electorals

2011

Eslògan: Puedes confiar / Pots confiar
Candidata: María Lina Insa Rico
Vots: 8.010 **Regidors:** 10

Eslògan: Junts som més
Candidat: Jorge Rodríguez Gramage
Vots: 6.126 **Regidors:** 7

Eslògan: Som com tu
Candidat: Josep A. Francés Esteve
Vots: 2.309 **Regidors:** 3

Eslògan: La teua alternativa
Candidat: Manuel Ruiz Felipe
Vots: 1.445 **Regidors:** 1

Eslògan: Per Ontinyent
Candidat: Francisco J. Ribera García
Vots: 445 **Regidors:** 0

Eslògan: Con sentido común
Candidata: Esther Tauroni Bernabeu
Vots: 342 **Regidors:** 0

Eslògan: Un altre Ontinyent és possible
Candidat: Pere Vidal Colomer
Vots: 89 **Regidors:** 0

2007

Eslògan: Confianza en el futuro /
 Confianza en el futuro
Candidata: María Lina Insa Rico
Vots: 8.432 **Regidors:** 11

Eslògan: Nous temps a Ontinyent /
 Nuevos tiempos a Ontinyent
Candidat: Jorge Rodríguez Gramage
Vots: 6.783 **Regidors:** 9

Eslògan: El Bloc al teu costat
Candidat: Rafael Portero Tortosa
Vots: 1.239 **Regidors:** 1

ELS VERDS

Eslògan: Ara és el moment
Candidat: Francisco J. Quesada Ferre
Vots: 351 **Regidors:** 0

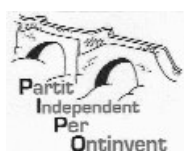
Eslògan: Per l'esquerra. És possible /
 Por la izquierda. Es posible
Candidat: Francisco Garcia Mancheño
Vots: 878 **Regidors:** 0

Eslògan: Altre Ontinyent és possible
Candidat: Pere Vidal Colomer
Vots: 93 **Regidors:** 0

Eslògan: Apostem per Ontinyent /
 Apostamos por Ontinyent
Candidat: Rafael Soler Soriano
Vots: 563 **Regidors:** 0

Eslògan: És l'hora d'Ontinyent /
 Es la hora de Ontinyent
Candidat: Vicente Belda Santamaria
Vots: 490 **Regidors:** 0

Els partits es repartiran més de 15.000 euros

REDACCIÓ

Un total de 15.653,57 euros és el que repartiran els partits polítics que han tret representació a l'Ajuntament d'Ontinyent. Aquesta xifra ix, el que paga l'Estat espanyol per cada regidor aconseguit, que són 276,86 euros, més 0,55 euros per cada vot que han obtingut. En cas de no aconseguir cap regidor, els partits polítics no aconsegueixen res. El PP, amb 10 regidors i 8.010 vots s'emporta 7.174,1 euros; el PSOE, amb 7 regidors i 6.126 vots, 5.307,32 euros, Compromís, amb 3 regidors i 2.309 vots, 2.100,54 euros, i EUPV, amb un regidor i 1.445 vots, 1.071,61 euros.

Golejada de vots blancs i nuls

REDACCIÓ

Les eleccions municipals del 22 de maig últim, han estat marcades per el gran número de vots en blanc i nuls, fins l'extrem d'haver-se convertit en les que, conjuntament, més vots no han anat destinats a cap formació política, i per separat, els vots nuls de

2011 han estat superiors a qualsevol altra convocatòria electoral i, els blancs, ha segut la segona, després de les de 2003.

Els vots nuls van ser 424, el 2,15%. L'elecció que més s'aproxima la quantitat fou en els comicis municipals de 1983, amb el 1,3% i la que menys en 1991, amb el 0,6%. Vots en

blanc se'n van depositar 546, el 2,77%. La vegada que més fou en 2003, amb el 3,3% i la vegada que menys en 1979 i 1983 amb el 0,5%. Conjuntament sumen el 4,92% dels vots totals, superior al 4,5% de 2003, o del 3,3% de 1999. La vegada que menys fou en 1991, amb el 1,3% i en 1979 amb el 1,5%.

Notícies electorals

Un fet insòlit. Esquerra Republicana del País Valencià ha repetit eslògan. Simplement han posat "un" davant. Tot el demès ha estat idèntic.

El Llombo no assisteix a cap acte de cap partit en campanya electoral. L'Associació de Veïns el Llombo va decidir, abans de començar la campanya electoral, que com entitat, no acudiria a cap acte de cap partit polític que ens convidaren. Ara bé, si que podia anar qualsevol membre de la junta directiva com a veí, però deixant clar que ho feia com a ciutadà i no com a entitat. Així ho hem fet en tots els casos.

Fugir de la polèmica!? Gent d'Ontinyent feia campanya dient que ells parlaven en castellà perquè els entenguera tot el món, què per això no parlaven valencià i que no feien d'aquesta qüestió un assumpte polèmic. No és crear polèmica dir el què deien?

Una campanya desafortunada. El CDL va utilitzar de segon eslògan "La alternativa que esperabas". No van estar molt llestos els estratègies del partit. Si són de centre, i com estan les coses amb la gent cansada del PPSOE, quin millor eslògan que dir "Som de centre"?

Una ment calenturienta. En època de eleccions, ja se sap, les enquestes tenen el seu agost particular. Com a Ràdio Ontinyent. Però ací no fa falta per fer l'enquesta més que la ment calenturienta del seu director, Ximo Vilar. No fa falta ni dir l'empresa que l'ha fet l'enquesta, ni l'univers, ni si era personal o telefònica, ni quan es va fer. Així és normal que l'errara tant contundentment que a hores d'ara deu preguntar-se perquè els electors no han pensat com ell deia. I és que 13 o 14 regidors el PP, són molt regidors.

Un error. La similitud d'inicials entre EUPV i ERPV va fer que dos col·legis electorals se equivocaren i donaren a un partit els vots de l'altre. En concret fou el 1-2-B (Lluís Vives) i el 3-5-A (Vicent Gironés).

De mal en pitjor. ERPV va batre el seu rècord negatiu. Si en les anteriors eleccions va treure 93 vots, aquesta vegada van ser 89.

L'últim regidor. El regidor número 21 fou per a Compromís. Haguera segut pel PSOE si haguera tret 31 vots més. O per EUPV si haguera tret 95 vots més. O pel PP si haguera tret 460 vots més.

UNA IMATGE VAL MÉS QUE...

Núria Llin, una estudiant del Llombo que es troba cursant estudis a la Universitat de Rennes (al nord-oest de França) ens ha enviat aquestes fotos. Són de la concentració amb mig centenar de joves que es va fer el dissabte 21 de maig de 2011 als carrers de la citada localitat per reclamar que a l'Estat espanyol hi haja "Democràcia Real Ya". La corrupció, la censura a TV3, el bipartidisme, els banquers, van ser entre altres, el temes de protesta

El passat dia 18 de maig de 2011, membres de l'Associació de Veïns el Llombo, encapçalats per la presidenta de l'entitat, María José Reig, van fer lliurament a la Universitat del fons editorial que tenim al Llombo producte de les edicions que hem anat fent. El delegat del rector de la Universitat, Pepe Pla, va rebre els llibres i es va mostrar sorprès i agraït pel detall de l'Associació de Veïns el Llombo

A la part de dalt del barri estan urbanitzant. No sabem què ni com. Al remat, desconeixem com quedarà la cosa. Si més no, simplement cal mirar la foto adjunta. És del carrer d'Echegaray, zona de Sant Ignasi, i veure l'alineació de la vorera com està de mal feta. Hem traçat sengles línies rectes perquè es facen una idea que quan els tècnics s'encapoten, tot és susceptible d'empitjorar

Després de l'Època Fosca, Insa deu anar-se'n

(ve de la portada)

Insa no té cap motiu per sentir-se satisfeta de la seua alcaldia. S'ha encapotat en trobar tots els enemics imaginaris al poble i dels que hem fet relació darrerament. Ha menyspreat el món de la cultura, on Ontinyent ha sigut durant quatre anys un desert. La censura informativa ha estat impròpia dels temps actuals, sent intolerable. Els mitjans de comunicació pròxims a Insa —la TVO, Ràdio Ontinyent i *Loclar*— han fet d'altaveu propagandístic a l'estil dels vells règims totalitaris. En darrera instància, l'egocentrisme d'Insa, ha estat present a diari i ha resultat insuportable, fins i tot per a membres del seu equip de govern dels quals no es fiava. Tot això mentre el poble encarava una dinàmica perdedora i sense cap líder que es fera endavant i diguera "d'aquesta eixirem!". Evidentment, posats a buscar un líder, qui ha tingut tots els números per abanderar la ciutadania ha segut l'alcalde. Però o no ha sabut o no ha volgut. Una llàstima i una pena. Perquè prou feina ha tingut ella mirant-se el melic, veient enemics, enfrontant monstres i lluitant contra els miralls. Per totes aquestes raons, l'alcalde de Lina Insa serà recordada com una Època Fosca. En definitiva, si feia quatre anys encaràvem l'etapa amb les bones expectatives d'una majoria absoluta que devia servir per passar pàgina i començar a creure'ns en nosaltres mateix, l'alcalde erràtica d'Insa ho ha malbaratat tot.

Dèiem en l'editorial del dia 23 de maig que el PP havia estat el partit més votat i que era lògic que tinguera l'alcalde en minoria, màxim tenint en compte el color polític de la Generalitat Valenciana, la Diputació de València i, d'ací poc, excepte sorpresa majúscula, el govern de l'Estat. En realitat, era aquesta darrera circumstància la que ens feia decantar pel PP, perquè no s'ha d'oblidar que l'esquerra ha tret prop de dos mil vots més que la dreta. Però aquella, potser, era una apreciació errònia veient el poble com es troba. No ajuda gaire que en els dies posteriors a les eleccions Lina Insa

es despenje amb unes declaracions en les que recordava als ontinyentins el, per a ella, nefast paper del "Tripartit". És el tarannà d'Insa. Senzillament poden dir que el tripartit és una figura política plenament legal i d'indubtable millor record que la seua alcaldia.

Temps passat, de quan la moció de censura, vam dir que per passar pàgina calia mirar endavant i que els protagonistes s'apartaren a un costat. Dos dels tres ja no estan en l'escena política. Queda Insa.

En aquest context, som del parer que el dia 11 de juny isca d'alcalde el candidat del PP o del PSOE, res no es solucionarà si en l'Ajuntament està María Lina Insa Rico. Som de l'opinió que mentre siga present, hi haurà crispació. I com en els equips de futbol, que quan van malament tiren a l'entrenador fóra en lloc de als jugadors, Insa, per molt número u que siga, deuria dimetir per facilitar la convivència entre els veïns i fer possible l'enteniment en l'àmbit polític i institucional. Si de veritat s'estima el poble tant com assegura, no deu estar. Una cosa que li vam dir personalment en la campanya electoral no d'ara, sinó de 2007. Pot ser aquesta siga la raó de la tírria que ens ha dispensat en aquests quatre anys passats.

Ací, cal recuperar aviat l'esperit que ha tingut sempre el poble. Un esperit que Antonio Serna Gil va encarnar a la perfecció. Serna, recordem-ho, fou el darrer alcalde de la Transició. Aleshores no va tindre bona premsa, però a cada dia que passa la seua figura s'engrandeix veient els polítics d'ara perquè l'home va ser conscient de ser alcalde en uns moments històrics i va interpretar magistralment el paper. Lògicament conservador, la seua ideologia no li va impedir donar l'ordre de retirar tots els símbols del Movimiento en la mateixa setmana del Decret Llei promulgat per govern central. Encara hi ha poblacions on no els han llevat. I a pesar que estava en total desacord amb la revetlla popular de les festes de Moros i Cristians, li va donar suport i va assistir donant mostres de ser un alcalde molt conciliador i infinitament més tolerant que algun o alguna demòcrata d'ara.

EDITA: Associació de Veïns el Llombo. Carrer Jaume I, 7-baix
Ontinyent (La Vall d'Albaida)
CIF: G-46979183
Registre Generalitat Valenciana
4746, Secció 1a

Registre Ajuntament d'Ontinyent,
núm. 72
Any XXI, Segona Època,
núm. 70. Estiu 2011
Exemplar Gratuït
Dipòsit legal: V-503-1993

NOTA: L'opinió de l'Associació de Veïns el Llombo d'Ontinyent es manifesta en l'Editorial i en els seus articles signats des de la Redacció. La resta ho són a títol personal, siguen coincidents o no amb el parer de l'Associació.

Amb la col·laboració
de la **Conselleria
d'Educació** de la
GENERALITAT VALENCIANA

**DIRECCIÓ GENERAL D'ORDENACIÓ
I INNOVACIÓ EDUCATIVA
I POLÍTICA LINGÜÍSTICA**

La rotonda i les formes

De tant d'esperar la rotonda estem esgotats

REDACCIÓ

Pot ser arribe el dia en que algun govern municipal aconseguís-ca que la nostra benvolguda "Generalidad Valenciana" faça la desitjada rotonda que enllace la ronda Sud amb l'avinguda del Comte de Torrefiel. Eixe dia estaria be que veïns del barri, Associació de Veïns el Llombo, i tot aquell ontinyentí que crega que la demanda no era una mània de quatre destrellatats, i que realment era una necessitat per a "tot" Ontinyent, es podíem ajuntar a sopar tots junts per a celebrar-ho (pagant cada u lo seu, clar), en el carrer de Santa Teresa.

Mentre arriba eixe dia, si es que arriba, nosaltres seguirem lluitant per aconseguir-la, sense creure en les promeses que ens puguen fer els diferents governants i més davant d'unes eleccions. I és que tenim motius per ser incrèduls.

En la reunió mantinguda amb el regidor d'Urbanisme Filiberto Tortosa en el centre cívic, ens va assegurar que abans d'eleccions tindríem novetats en relació a la rotonda.

El dia 12 de maig, l'alcalde Insa es posava en contacte amb nosaltres per a dir-nos que la setmana pròxima, ens convocaria a l'Ajuntament per explicar-nos com estava la rotonda. Però...

Al se'n demà dijous apareixia en premsa la notícia de l'alcalde presentant la rotonda als mitjans de comunicació... en plena campanya electoral.

De la reunió amb nosaltres res s'ha sabut. Seguim pensant que en política, les formes són essencials. I, aquesta vegada, a l'alcalde li posem un 0 pel seu protagonisme de palla.

EXPOSICIÓ

Les nostres cases de camp

Local social el Llombo

L'exposició es podrà visitar fins el mes de juliol, inclusiu

Vine!

Horari de visita:

dilluns a divendres: de 10 a 13 h.

i de 16 a 19 h.

Dissabtes: de 09:00 a 14:00 h.

Organitza:

TV3

Més de

100 dies

de censura informativa

Exposició i degustació

REDACCIÓ

El passat 14 de maig de 2011 va tindre lloc la inauguració de l'exposició "Les nostres cases de camp", que organitza l'Associació de Veïns el Llombo.

La mostra recull mig centenar de fotografies fetes per Jesús Bordera en 1976, fa 35 anys, a diverses finques d'Ontinyent. Hi ha textos, també, de David Mira, sobre les cases de camp. A més a més, figura una relació de les cases que hi havia en 1859 i un apartat que recull l'enderrocament de l'alqueria Montés.

La inauguració va tindre una excel·lent acollida per part dels veïns, ja que van estar prop d'un centenar els que es van donar cita.

A banda hi havia també una degustació d'olis, feta per la Cooperativa i que van despertar el interès dels presents. La mostra va concloure, com és normal, amb el vi d'honor característic.

S'ha editat un catàleg que recull una mostra de les diferents apartats que consta la mostra. De moment, està previst que l'exposició estiga penjada i es puga veure fins el proper mes de juliol, inclòs.

Diverses imatges de la inauguració de l'exposició

ANGLE OBERT

El futbol

GASPAR CONEJERO MARTÍNEZ

El dimecres dia 20 d'abril, es va jugar la final de la Copa del Rei, entre el Real Madrid i el Barça. Un partit "del segle" dels qui hi ha tres o quatre totes les temporades, com ja ho havia seguit l'enfrontament del dissabte anterior entre aquests dos mateixos equips, i que també havien seguit "partit del segle"; i als que van seguir les dos eliminatòries de "Champions" que es van jugar quinze dies després —també del segle— entre els mateixos contendents.

Unes eliminatòries de "Champions" on han eixit a rel·luir les "males formes", i han deixat a les respectives afeccions de mala llet i, fins i tot, ha tirar per terra el bon nom d'algun club "històric" i d'algun futbolista emblemàtic. I també ha deixat al descobert, que la majoria dels que diuen que els agrada el futbol, en realitat el que volen dir es que els agrada veure guanyar al seu equip: com siga.

Ai el futbol!

El primer que crida l'atenció i pareix un desgavell, són les elevades xifres de diners que es barallen al voltant del futbol en tots els sentits: fitxes de jugadors i entrenadors, sous, preu de les entrades, "primes", drets de TV, comissions, intermediaris; requalificacions de terrenys, construcció d'estadis, possibles "pelotassos" urbanístics; presidents constructors, clubs que són societats anònimes, i un llarg etc.

Les economies dels clubs que ja no depenen del número de socis, donant-se el cas de que clubs que tenen seixanta mil o cent mil socis, i el camp sempre ple, i arrossegueu un "forat" econòmic impressionant, quant no estan en "quebra" tècnica.

Equips històrics que són comprats, per prínceps de Kuwait —com si es compraren un cotxe— sense importar ni nom, ni història, ni colors, ni res.

Recorde haver llegit i haver escoltat un grapat de vega-

des als polítics de la transició acusar al regim de Franco d'utilitzar el futbol com una forma de controlar o més bé d'adormir a la societat d'aquells anys, i que no es "calfara" el cap pensant en política.

Però clar, això era fa molts anys, ara la societat és més avançada i madura i no es deixa "manipular" amb el futbol. Veritat que no?

Per això en l'actualitat, "soles" hi ha partits de futbol televisats els dissabtes, els diumenges, els dimarts, els dimecres, els dijous, els divendres i els dilluns.

Cal puntualitzar que cada jornada te la preceptiva cobertura en multituds de programes de ràdio i TV: abans del partit, en directe, i una vegada finalitzada la jornada, en programes especials també en ràdio i TV; en tumultuosos programes, on pots escoltar les barbaritats més grans —quan no la mala educació— dites per suposades persones "cultes", que en la majoria de casos no són altra cosa que *hoollygans* assalariats dels mateixos clubs o d'algun periòdic, quant no, provocadors professional.

Això quan no són els mateixos entrenadors dels equips els que es dediquen a "calfar" l'ambient per llevar-se responsabilitats de damunt.

Les respectives jornades es completen al se'n demà amb la premsa diària.

I després, pots estar hores o dies, escoltant acalorades opinions sobre una determinada jugada o una decisió arbitral d'un partit concret, sense que al final, ningú es pose d'acord.

Tot açò passa en un temps, on seriosos estudis posen de manifest, que la societat actual esta perdent valors o està dormida.

Per això resulta com a mínim curiós, que en els seixanta s'hi acusara al règim d'usar el futbol com una "arma política" i que actualment es tinga com un signe de maduresa. Curiós.

FORN DE LLENYA

EL BLAT

C/ Jaume I El Conqueridor, nº11 - Telf. 96 291 23 95
46870 ONTINYENT · VALENCIA

Avda. Comte Torrefiel, 27 baix
46870 ONTINYENT
Tel. 96 238 39 54
Mòbil: 626 050 456

Quan tornarà l'herència Nadal?

REDACCIÓ

De tant en tant, la premsa ens depara notícies que, en aquest Ontinyent que presenta un "encefalograma pla", ens fan il·lusionar, encara que siga un poquet.

O, al menys, això ens va passar quan vam llegir que tres ex alcaldes i tres ex regidors de l'Ajuntament d'Ontinyent reclamaven en els mitjans de comunicació que tornara la herència Nadal a Ontinyent per a ser administrada des de ací.

Per què si fins el moment present, a pesar del malestar de la majoria de la societat ontinyentina, soles un grup reduït de persones que es podien contar en els dits de les mans, entre els que destacaríem a Ricardo García, Antonio Lacueva, Joan Barberá, Santiago Sanchis (i com deia Santi algun "Pepillo grillo" més), entre els que pensem es trobem nosaltres, el Llombo), s'atrevien a denunciar la "mantàfula" que s'ha fet amb l'esmentada

herència, sense que els principals responsables de l'escamot es donaren per al·ludits. Era d'agrair que noves persones s'uniren a la demanda.

Persones de ideologia diversa que tenen un lloc en la història local, i que han segut capaços de ajuntar-se, per denunciar i reclamar públicament, el que en justícia ens correspon.

Rafael Tortosa, Rafael Portero, Manuel Reguart, Pere Mayor, Vicente Gil, Rafael Soler, han donat un pas endavant i demanen a la nova corporació que reclame la herència Nadal. Ja en som més.

Nosaltres també pensem que Ontinyent te un deute moral amb María Nadal Guerrero, que fins l'últim moment va pensar en el benestar del seu poble i la seua gent, i un deute també amb el bisbe Teodor Úbeda que es va deixar la vida.

Soles falta que alguns partits no es facen els sorts i que es sumen al "clamor popular". La herència no tornarà a

Els capellans no han complit l'última voluntat de María Nadal Guerrero

Ontinyent si no s'implica tota la societat, amb les autoritats al capdavant.

María Nadal va ser declarada "filla predilecta" d'Ontinyent, però imaginem que està pendent el Ple Extraordinari on es faça públic el reconeixement oficial. Per cert, que seria un bon regal per a Ontinyent, que el dia del ple de reconeixement, es fera oficial davant dels jutjats la demanda de l'herència.

CARLIN[®] HIPER · PAPERERIA
OFIMARKET

carlinontinyent@hotmail.com
Av. Conde Torrefiel, 16 Tel: 96 238 91 90
46870-ONTINYENT- Fax: 96 238 9187

 motortec

David Cucart Ureña
Mecánica i electricitat del automòbil

Av. Almaig, 20
46870 ONTINYENT (Valencia)
Tel. 96 119 44 78 - Fax 96 238 85 77

ca fidel
bicycles

*Accessoris,
complements i tot
tipus de Bicycles*

Tel. 96 238 89 53
C/ Jaume I El Conqueridor, 9
46870 ONTINYENT (Valencia)

**ASSOCIACIÓ
de veïns**

el llombo
ONTINYENT

RESTAURANTE "EL LLOMBO"
ALMUERZOS POPULARES Y TAPAS VARIADAS
MANUEL GUEROLA CANTERO
GERENTE

AV. EL LLOMBO Nº 2

961 910 318
615 264 771

jimguerola@yahoo.es
http://www.restauralius.com

Diez mentiras sobre Democracia Real Ya

IGNACIO ESCOBAR / 20-maig-2011 / Público

1. Es falso que sólo traigan protestas y no propuestas. Están en su web, y son más concretas que algunos programas electorales.

2. Es falso que estén contra los políticos. Lo que piden es políticos responsables que no estén en contra de la sociedad y que no utilicen las instituciones de todos para su interés personal.

3. Es falso que rechacen la democracia. Lo que quieren es más democracia, y que la soberanía resida en el pueblo, no en los mercados ni en los banqueros.

4. Es falso que no crean en el voto. Por eso exigen una reforma electoral, para que cualquier voto de cualquier ciudadano valga igual.

5. Es falso que sean unos antisistema. Antisistema es la corrupción, la injusticia o la impunidad. ¿Es acaso esa democracia, que ellos reivindicaban desde la primera palabra, contraria al sistema actual?

6. Es falso que sean violentos. Apenas ha habido incidentes, a pesar de la muchísima gente que hay.

7. Es falso que sean apolíticos. Es un movimiento apartidista, que no es igual.

8. Es falso que sean sólo jóvenes. Hay muchos jóvenes en esas plazas; jóvenes a los que ya no se podrá descalificar como "ninis" o "conformistas". Pero también hay ciudadanos de cualquier edad.

9. Es falso que pidan la abstención. Lo que piden es el voto responsable: un atrevimiento "contra la libertad", según el casposo criterio de la Junta Electoral de Madrid.

10. Y sobre todo es falso que esto se vaya a terminar el domingo, después de votar. Porque la democracia no consiste en votar y callar. Porque el lunes, cuando estas elecciones hayan terminado, el Mayo de 2011 continuará.

Promesa incumplida

REDACCIÓ

El 30 de març el Llombo va enregistrar una instància en que sol·licitava que posaren internet al local. Lina Insa va cridar de seguida per telèfon. Volia tindre una reunió. Al cap d'uns dies, i per problemes d'agenda, es va anul·lar. Volia dir-nos que per a les eleccions, internet estaria posada, gràcies al programa de la Diputació de València. Han passat les eleccions i no hem sabut res més d'aquella promesa. Promesa incumplida.

TVO juga brut

REDACCIÓ

El dia 22 de maig de 2011, jornada electoral, la TVO va infringir la llei de manera flagrant. En el informatiu de migdia, mentre treien els candidats que havien votat, i la preceptiva valoració que feien sobre la participació dels ciutadans, mentre parlava l'alcalde Lina Insa, es va veure una mà anònima com agafava una papereta del PP, la doblava i la introduïa dins del sobre blanc.

El greu és que a hores d'ara, no sabem qui és el responsable del "detall", manifestament il·legal, perquè la TVO s'ha convertit en un monstre de molts caps. És responsabilitat de Ximo Vilar, director de l'empresa que té la concessió? O és del famós Iván? O la no menys famosa Masagosa? O és cosa de Lina Insa? O és de Lucia? O és de Martí? Com diem, impossible conèixer qui és el responsable que en jornada electoral la TVO juga brut.

INSTITUTO VALENCIANO DE LA SORDERA

Técnico Audioprotesista

GAES ONTENIENTE

Centros Auditivos

Músico Martínez Valls, 10. 46870 Onteniente
Tel. 96 291 42 46 onteniente@gaes.es
www.ivsordera.es www.gaes.es

Raquel Vela Silvestre
Óptico-Optometrista
Nº Colegiado: 13.077

Avda. Almaig, 13 bajo
46870 Ontinyent (Valencia)
Tel.: 96 291 06 07
ontinyent@optimil.es
www.optimil.es

ALCALDESSA EN L'ÈPOCA FOSCA

Insa la suspen el 82% dels votants

REDACCIÓ

L'Associació de Veïns el Llombo va penjar en la pàgina web de l'entitat (<http://avllombo.blogspot.com>) una enquesta per què els internautes que ho desitjaren pogueren votar la labor que ha fet Lina Insa al llarg d'aquests quatre anys passats. Es va poder votar fins el dia 21 de maig, jornada de reflexió. En total es van recollir 201 vots que queden repartits de la següent manera:

Pregunta: El proper dia 22 de maig hi ha eleccions municipals. Com valdria el que ha fet durant aquests quatre anys el govern local de Lina Insa i del Partido Popular (PP)?

Excel·lent. Han fet més del què deien en el seu programa electoral. 11 (5%).

Molt Bona. Han fet bastant i bé. 15 (7%).

Bona. Amb la crisi que hi ha... 3 (1%).

Regular. Tant de criticar el Tripartit (PSOE, BLOC, EUPV) i el Monopartit (PP) no ho ha fet millor. 3 (1%).

Deficient. S'han preocupat d'eixir a tota hora al mitjà de comunicació en lloc de treballar. 27 (13%).

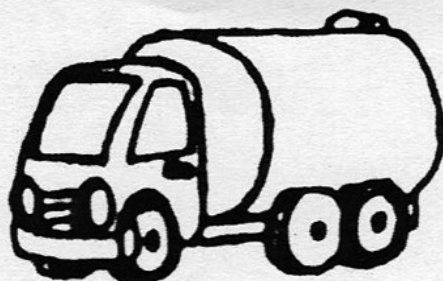
Mal. Han crispat l'ambient i, a més a més, han fet ben poca cosa. 46 (22%).

Pèssim. Fer les coses pitjor és impossible. 96 (47%).

Cal assenyalar que entre els deficients, mal i pèssim sumen el 82%, una xifra molt voluminosa i que confirma que hem passat, en aquests quatre anys, una Època Fosca.

Lina Insa, protagonista de l'Època Fosca

**AREA DE SERVICIO
GASOLPER**

(Frente Telepizza)

C/. Dos de mayo, 207
46870 ONTINYENT (Valencia)

Tel. 96 238 01 89

**Tenemos servicio de GASOLEO a DOMICILIO.
Informese llamando al 616 81 49 13 o 616 81 49 16**

El Llombo reclama més terreny per a fer el Campus Universitari

María José Reig Sanchis, amb document d'identitat número 85.300.794-G, telèfon 96 238 53 88, en qualitat de presidenta de l'Associació de Veïns el Llombo i amb domicili en carrer d'En Jaume I el Conqueridor, número 7-baix,

EXPOSA:

Que a Ontinyent hi ha des de finals del segle XX una Extensió Universitària que pretén convertir-se en Campus Universitari de la Universitat de València. El lloc escollit per a seu universitària és l'edifici de l'antic Col·legi Públic Lluís Vives. La creació d'un Campus Universitari de la Universitat de València a Ontinyent és una aspiració del poble i seria una molt bona notícia perquè donaria una empenta fonamental al poble com a ciutat de serveis. És per això que

DEMANA:

Al respecte, la zona compresa on es troba actualment l'Extensió Universitària per cedir-la a la Universitat és molt xicoteta per a un Campus, i quedaria restringida avist. Al nostre parer la zona adient per cedir-la a la Universitat seria tot el nucli de cases de la parcel·la; açò és, entre els carrers d'Echegaray, del carrer de Joan Coromines i l'avinguda del Comte de Torrefiel i l'avinguda del Llombo. Proponem que, a hores d'ara en que la construcció està parada, que es permeten els terrenys per cedir-los als ens educatius. No volem que en l'operacióisca perdent ningú, sinó guanyant Ontinyent en vistes al futur.

Ontinyent, 30 de març de 2011

SRA. ALCALDESSA DE L'EXCM. AJUNTAMENT D'ONTINYENT

REDACCIÓ

L'Associació de Veïns el Llombo ha demanat, mitjançant la instància ací reproduïda, que l'Ajuntament realitze les gestions oportunes a fi d'aconseguir els terrenys i cedir-los a la Universitat de València de les parcel·les del costat del Lluís Vives, fins al carrer de Joan Coromines i l'avinguda del Comte de Torrefiel. L'objectiu és facilitar al màxim la bona disposició del rector, Estebán Morcillo, a fi que Ontinyent puga tindre un Campus Universitari que siga un bon referent del poble.

D'altra banda, demanem a l'Ajuntament d'Ontinyent en una altra instància que hem enregistrat posteriorment, que el magatzem d'obres municipal, que es troba al carrer d'Echegaray, enfront mateix del pati del Lluís Vives, que es reserven aquestos solars per a la Universitat. Hi ha que tindre en compte que quan més terrenys es reserve per al Campus Universitari tant millor per quan, arribat el cas, podrien cedir-se i fer la infraestructura educativa més gran.

El Llombo solament serà allò que els seus veïns vulguen que siga

Què passa amb Guantànamo?

Redacció

El passat 19 d'abril el regidor d'Urbanisme, Filiberto Tortosa ens va comunicar que el dijous 28 d'abril començarien les obres al solar que es coneix popularment com Guantànamo. Va passar el dia 28 i no van començar. El dia 29, una màquina va estar un hora. Des d'aleshores ja no han fet res. Una manera molt estranya de començar les obres. I una pregunta, si van a aquest pas, quan acabaran? A l'any 3200 o serà al 4500?

TALLERES
VIASA S.L.

Rafael Juan Vidal, 16
Teléfono 96 238 53 75
ONTINYENT

ENTREPANS
TAPES
MÚSICA
Rafael Juan Vidal, 20-baix
Tefn. 96 238 76 14
Ontinyent

FERCU
FINESTRES I CUINES

Plaça de la Coronació, 11 i 12, baix
Tel. 96 291 56 31 - ONTINYENT www.fercu.com

CAFETERIA
BARRANQUET

Camí Vell d'Estació, núm. 2
Tel. 625 47 77 50

El Llombo en internet: 4 mesos, 11.000 visites

REDACCIÓ

L'espai en internet de l'Associació de Veïns el Llombo ha començat amb bon peu. En quatre mesos que duu funcionant, l'ha tingut prop de 11.000 visites a pesar que és una pàgina que molt blogaires encara no coneixen.

A més a més, la línia que porta és clarament ascendent, havent-se superat les 100 visites de mitjana al dia.

Cal fer esment el dia de les eleccions. El Llombo va penjar una projecció de resultats i com a conseqüència van entrar 327 internautes. L'afluència de països que habitualment segueixen el Llombo està formada per Espanya, Estats Units, França, Regne Unit, Alemanya i Rep. Dominicana.

El Llombo, molt afinat en els resultats electorals

REDACCIÓ

L'Associació de Veïns el Llombo va penjar en la seua pàgina d'internet a les 20:42 hores del dia 22 de maig els teòrics resultats electorals. Dèiem que el PP obtindria 9 regidors, el PSOE, 8; Compromís, 3 i EUPV, 1. Però, a més a més, apuntàvem que, possiblement, el PP obtinguera un regidor més, o siga, 10, el mateix que el CDL (ací perquè era possible arribar al 5% que fa falta per obtenir representació).

La mostra es basava en 360 vots comptats a peu d'urna i al ser tant xicoteta, hi havia una diferència de dècimes per un o altre partit, d'ací la possibilitat d'anar-se'n cap a un costat o un altre. Una vegada més, el Llombo va resultar molt fiable, tot i que els vots blanc en eixe primer moment van ser un handicap, ja que em van aparèixer 20.

Qui va ser el polític del PP, possiblement amb alguna copa de més, que en el començament de la campanya electoral li va dir a un altre candidat "muerto viviente" quan aquest estava pegant els preceptius cartells

CASA BALONES

Avda. Almaig nº 1, nº 48 · 46870 Ontinyent
Tel.: 96 238 48 60 · 96 238 74 86 · 651 887 406
frutalm@hotmail.com

ElNouCisne
• RESTAURANTE • BAR •

MENÚ DEL DIA
COMIDA PARA LLEVAR
ALMUERZOS POPULARES
TAPAS VARIADAS
CELEBRE SUS EVENTOS CON
NOSOTROS
NOS AVALAN AÑOS DE EXPERIENCIA
ABIERTO TODOS LOS DIAS

Avd. Almaig, 31 B
Tel. 634 41 90 78 - 697 49 26 85
46870 ONTINYENT
(VALENCIA)

Salon de Estética y Belleza

MARIA JOSE TORMO
Rafael Juan Vidal, 5-Bajo
Tel. 96 238 24 38
Mov. 649 50 41 25
46870 ONTINYENT

FOTO VIDEO

Digital Photography

Foto Video 9, Avenida Almaig nº1 Bajo. 46870 Ontinyent. Valencia. Telefono y Fax: 962386381
Photointeriorismo Avenida Almaig nº1 Bajo e-mail: fotovideo9@fotovideo9.com

Per què guanya el PP al País Valencià?

GUILLER LLIN

En 1983 es van celebrar les primeres eleccions autonòmiques. Les va guanyar el PSOE amb majoria absoluta. Els comicis de 1987 i 1991 els socialistes van revalidar la majoria absoluta, tot i que va anar deixant-se escons amb el pas de les eleccions, que en 1995 les perdria front el PP. Després de 12 anys en el poder, la gent tenia ganes d'un canvi, una sèrie de coses no s'havien fet bé, havíem passat la crisi de 1992-1993 i, sobretot, la corrupció que va tenallar el PSOE amb casos flagrants.

En 1995, com diem, guanya el PP. Victòria que es repeteix en 1999, 2003, 2007 i 2011, a cada vegada amb una majoria més aclaparadora i desconcertant per a ulls d'analista electoral. Perquè res fa mal als populars. Ni el temps que porten, ni el deute desbotcat que té el País Valencià, que ens fa estar al costat de la fallida; ni els casos de corrupció amb el molt honorable imputat, ni el favors que han anat coneixent-se i que demostren una forma de

governar despòtica, ni els grans i ruïnosa projectes, ni la crisi de sectors típicament valencians com el tèxtil, la fusta, el calçat o la ceràmica; ni la crisi global.

Tant és així, que s'acaba de publicar un llibre, *El secuestro de la democracia*, editat per l'editorial Akal, que aborda el cas valencià. Són autors del llibre els professors i catedràtics d'universitat José Antonio Piqueras, Francesc A. Martínez, Antonio Alaminos Chica i Antonio Laguna, els quals analitzen els perquès i arriben a la conclusió que la hegemonia del PP al País Valencià té quatre potes: el control mediàtic, l'absència d'igualtat de condicions, la xarxa clientelar que han creat i la influència de l'església. Tots aquests apartats al marge de la permanent desfeta que protagonitza el PSOE, encapotat en unes lluites intestines que en molt poc contribueixen a aconseguir ser alternativa de govern. El darrer exemple ha estat Jorge Alarte, qui ha netejat per a les llistes electorals els membres afins de l'anterior secretari general.

Fragments del llibre

“La habilidad de los dirigentes del PP para revestir a su partido de los atributos de un partido hegemónico que, conservando las normas democráticas, imposibilita de facto la competencia en igualdad de condiciones. Para ello resultó esencial organizar el secuestro de la democracia creando una trama delictiva destinada a recaudar ingentes sumas de dinero para el partido a cambio de concesiones públicas (que no excluye el enriquecimiento personal) y, a la vez, utilizar recursos públicos para generar una clientela amplia y fiel mediante métodos que se inscriben en variantes ‘modernas’ de patronazgo de partido. La diferencia con lo que podemos advertir en otras regiones de caciquismo tradicional y en otros países de nuestro entorno, es que la estructura corrupta/clientelar tiende a constituirse en sistema”.

“En el presente libro sostendremos que la corrupción política —en su vertiente de venta de decisiones y de creación de una amplia bolsa de voto cautivo— caracteriza las prácticas políticas de la Comunidad Valenciana desde 1995 a partir del acceso al gobierno autónomo del Partido Popular, el PP, siglas bajo las que se agrupa la totalidad de la derecha política”.

“La razón última de la enorme desigualdad en la competencia electoral a favor del PP no es otra que el control abusivo y oscuro que hacen del dinero de todos...”.

“La existencia de un presupuesto abultado y oculto destinado a la proyección del partido y de sus políticos, a hacerlos más conocidos entre la población, a proporcionar ventaja en la captación de la atención y el voto de los electores

A la primera dècada del segle XXI, la Comunitat Valenciana ha atret l'atenció de l'opinió pública les àmplies majories electorals del Partit Popular, la política de grans i costosos esdeveniments —amb les conseqüents inversions públiques— i per la notorietat de les causes judicials relacionades amb la corrupció política que esquitxen als principals dirigents del PP i del govern autònom. L'anomalia valenciana emergeix com a molt més que una anècdota sobre desviació i abús de poder o finançament il·legal: revela la creació un sistema que descansa en institucions democràtiques i se serveix de mecanismes irregulars —clientelisme, corrupció, política de mitjans i neopopulisme— per establir una hegemonia partidista destinada a prologar en el govern mitjançant la consolidació d'avantatges determinants que alteren el joc de la competència pluripartidista. Les pràctiques irregulars, denunciades pels mitjans i l'oposició, en mans dels jutges, tenen una escassíssima incidència en l'electorat. El llibre s'interroga per les mediacions que intervenen en el sistema de govern i per les xarxes que contribueixen al seu èxit. Examinant casos anàlegs d'altres països, avança una previsió dels riscos que per al funcionament democràtic representa la perpetuació del model instaurat.

supondría una alteración del sistema de competencia política”.

“Clientelismo, alianzas, redes...: una trama socio-política tejida durante tres lustros sobre la afinidad de intereses, la creación de lazos de dependencia, la reciprocidad obligada, han creado una extensa y tupida malla destinada a pescar y retener votos, ‘votos cautivos’, como precisaba con todo lujo de detalles uno de sus dirigentes”.

“El Partido Popular de la Comunidad Valenciana ha levantado una estructura de poder clientelar que en términos de modelo político podemos considerar ejemplar del mismo modo que en términos morales y democráticos resulta poco edificante. Disponemos de un testimonio interno, suficientemente autorizado, que ratifica cada una de las afirmaciones efectuadas en este párrafo. Corresponde a Carlos Fabra, presidente provincial del PP en Castellón y presidente de las Diputación, envuelto en una oscura trama perseguida por la Justicia, que hemos comentado. En febrero de 2009 la Cadena SER difundió una conversación grabada por un militante del PP, al parecer en vísperas de las elecciones de 2007. En ella puede escucharse cómo el líder provincial instruye a sus correligionarios: ‘el que gana las elecciones coloca a un sinfín de gente, y toda esa gente, eso

es voto cautivo... Supone mucho poder, en un ayuntamiento, en una diputación, en todas partes...’, decía. Y a continuación, añadía: ‘Yo no sé la gente que habré colocado en doce años. Pero entre Penyeta, el Hospital, la Diputación, el Puerto...’, ni sé... Tonterías... Madre que quiere entrar en el colegio de la Consolación de Burriana. Está muy difícil... No hace falta que me extienda mucho más”.

“La creación de tramas cívico-políticas es una de las especialidades de Rafael Blasco. Su pasado como activista en el Movimiento Comunista de España, en el maoista PCE (marxista-leninista)

ta) y en el FRAP, antes de recalar en el PSPV y más tarde en el PP, parece haberle dado un profundo sentido de la organización y de la utilización de los resortes de la sociedad civil, o de un remedo de ella, que tan útil se ha demostrado más tarde al servicio de opciones conservadoras”.

“La fundación y expansión

de la Universidad Católica constituyen un misterio digno de entrar en el libro de las maravillas. Cómo el arzobispo de una diócesis con los mismos problemas económicos que las restantes, que para su sostenimiento depende de las transferencias del Estado con cargo al IRPF —una vez deducidos los gastos de la Conferencia Episcopal en instituciones comunes y en la COPE, la cadena de radio—, o de las limitadas contribuciones de los fieles; una diócesis que únicamente pudo contribuir con seis euros a la Fundación Luz de las Imágenes y parece que con nada a la Fundación V Encuentro de la Familia, era capaz de reunir los recursos financieros para

del PPCV han apostado por la berlusconización —con la diferencia de que cuando Berlusconi llegó al poder, ya era un magnate de los medios de comunicación, mientras que el PPCV ha intentado, desde el poder, crear su propio emporio mediático, al margen de lo homólogo en ambos casos la gubernamentalización de los medios públicos audiovisuales—, con la intención de convertirse en una máquina de ganar elecciones a pesar de los resultados reales de la gestión política”.

“El Partido Popular, gracias a su posición de poder, no ha tenido mayores problemas para conseguir que representantes de todo tipo, empresarios, deportistas, religiosos, periodistas, etc. hayan actuado como refuerzo de su mensaje. De esta forma, evitaban la reacción o el rechazo a priori, ya que, lo que antes podía ser interpretado como propaganda por venir de un partido, ahora es interpretado como información por venir de un no político”.

“El modo de hacer política del PPCV se ha convertido en un cáncer con metástasis en el tejido económico y social de la Comunidad. La quimioterapia judicial podrá paliar en algo los daños y mejorar la calidad de vida de la democracia valenciana. Hay otros daños que ya son y serán irreparables”.

COMPRO
ORO

“EL MERCAT”

Avda. Almag - 46870 - Ontinyent - Valencia
(Junto al Centro de Salud “El Barranquet”) - 665 512 800

Fontirafa

FONTANERIA • CALEFACCIÓ • AIRE CONDICONAT • ENERGIA SOLAR TÈRMICA

Rafa Alonso Fita. Tel. 617 57 57 81
C/ Rafael Juan Vidal, 25-b
46870-Ontinyent (Valencia)
fontirafa@hotmail.com

Les carboneres

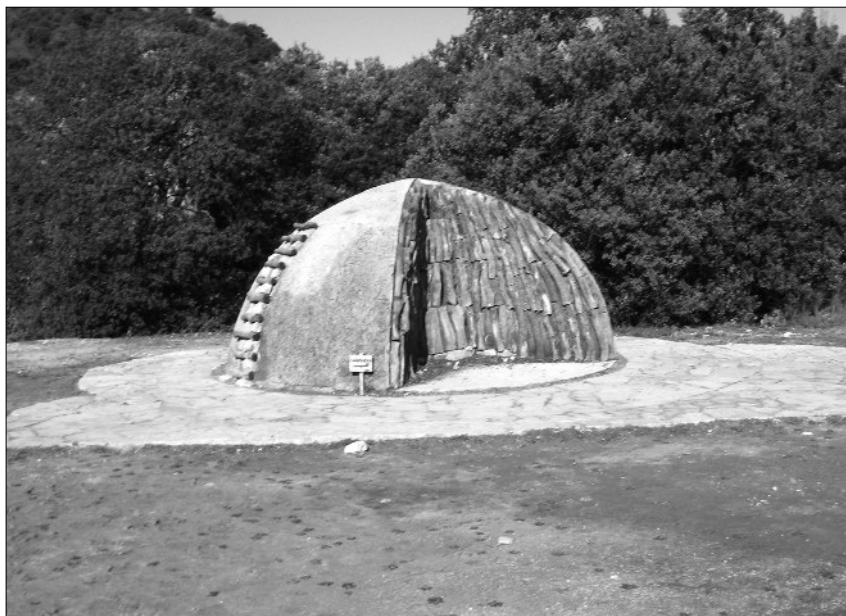
PACO GARRIDO AMO

La inexistència al País Valencià, i en concret a la Vall d'Albaida, de conques de carbó mineral a ocasionat l'obtenció i utilització del carbó vegetal en el qual és primordial la fusta. Altra vegada es fa pales la importància que per a tots nosaltres tenen els boscos, i d'ells el desenvolupament de la nostra societat, en aquest cas és la matèria prima, però la fusta s'ha aprofitat per a nodrir tot tipus de forns i per a la construcció. Veritablement, la nostra foresta no es mereix aquesta anarquia, sotmesa a la seua explotació, especulació i malbaratant del seu futur.

A continuació intentaré descriure una mena de relíquia en el qual l'home i la natura han coexistit durant anys, i hui en dia a quedat en l'oblit i que suposà per a la gent dels pobles l'única font d'energia.

La practica de carbonar es defineix com l'activitat de transformar la llenya en carbó mitjançant una combustió incompleta, ja en l'antic Egipte, els grecs i els romans elaboraven el carbó vegetal.

Tenim notícies, dels primers carboners que coneixem per les nostres terres, procedeixen de Vallada, poble de la veïna Vall de Montesa, on la precarietat dels seus treballs de molts d'ells, va donar com eixida l'ofici de carboner. Donat que el mercat estava molt limitat, van tenir que buscar nous mercats forà

Recreació d'una carbonera a la Font Roja. Baix, carbonera en combustió

de la Vall on vendre el carbó, no era gens estrany, veure com vagonades de carbó eren traslladades a altres punts de la Península, com ara Badajoz.

En certa manera poden dir que Vallada, fou un poble exportador de carboners, perquè, conforme anava prosperant el negoci, ells anaven obrint mercat per tot arreu.

Abans de res, cal definir una carbonera: és un apilament de llenya tapada amb terra i la seua funció era l'obtenció de carbó vegetal.

Les carboneres eren construïdes en esplanades, les quals s'anomenaven places o rotgles, en espais oberts al

bosc. Molt prop d'elles hi havia una xicoteta construcció, la qual utilitzaven els carboners, durant els dies que durava el procés de fabricació del carbó, era la caseta del carboner. La continuïtat en una mateixa zona de carboneres, deixa un impacte en el seu voltant, es pot veure cercles, on hi ha poca vegeta-

ció o inexistent. També podem observar, és, l'aspecte del terra en el seu color, per efectes del calor, el qual produeix una rubefacció en el sòl (consisteix fonamentalment en un enriquiment en òxids de ferro, donant una coloració rogenca), amb la desaparició de matèria orgànica.

Matèries primes

Abans del muntatge de la carbonera calia donar una passejada pel terme, per trobar el millor emplaçament. La localització de la matèria prima (fusta), condicionava la seua ubicació. Així passaven com a mínim un parell de setmanes, arreplegant i fent costals de tot tipus de llenya menuda, ginebres, coscolles, estepes... Era primordial tenir-ho tot preparat, abans de fer el muntatge, perquè una vegada començava la tasca, no destorbarà la composició de la pila anant buscant els oblits.

Per poder obtindre carbó, d'una manera racional, es recollia la llenya d'una forma regulada, tenint en compte la naturalesa dels arbres, perquè mentre els caducifolis rebroten de soca ràpidament, en comparació a les carrasques o similars que tarden, com a mínim uns 15 o 20 anys per a ser bons per a carbó. Per aixó es dividien el bosc en rotgles que s'explota-

Rotonda del carboner (Vallada)

ven sequencialment (Parc Natural de la Font Roja).

La fusta més cotitzada, era la de carrasca o garrofer, encara que també s'utilitzava la de pi, però era considerada de pitjor qualitat, perquè la seua combustió era molt ràpida i no durava gaire.

Una vegada tallada la llenya, calia fer una selecció de tamany, per a equilibrar les proporcions dintre de la carbonera.

Procés de construcció

Calia fer una distribució dels troncs, en tres eixos, de manera que els troncs no toquen el terra i així faciliten l'entrada de l'aire, deixant al mig una espècie de forat que feia la funció de xemeneia, també anomenada pujades d'ull. La forma de l'estructura era redona o de con, en altres zones eren en forma allargada, és el cas de la Marina o en l'interior de València.

Van col·locant-ne els troncs ben alineats per la banda de fora i procurant no deixar cap de buit entre ells. Com calia

aprofitar la màxima llenya possible, l'alçada de la carbonera era considerable, aleshores la pujada de llenya d'alt, era dificultosa, cosa que es feia, en unes escales fetes de taulons i rematades en lloses.

Tota l'estructura interna feta de fusta rebia el nom de carbonada.

Una vegada aconseguida l'estructura era necessari tapar-la amb revestiment vegetal, el qual s'anomena tapa, s'utilitzava la remulla, a vegades la mateixa dels brancons de les carrasques o dels garrofers, però tanmateix aprofitaven les restes de la poda dels fruiters, la brosta del pi, argelagues...

Aconseguida la tapa, calia cobrir-la tota ella amb terra, tapa amb terra, en ajuda de cabassos anava abocant-se la terra per damunt de la carbonada, encara que sembla fàcil, aquesta terra tenia unes qualitats i característiques especials, no podia ser terra seca, ni terra mullada, tenia que tenir una mica de saó. Realment tot el procés era una verdadera obra d'enginyeria artesanal, que només es podia aconseguir en una dedicació exclusiva.

La combustió

Aquest és l'aspecte més conflictiu de tot el procés, perquè el carboner tenia que saber controlar el foc, com ja hem dit anteriorment, el que realment es pretén és una combustió incompleta i inacabada, sinó, tot aquest treball no val per a res.

Es prenia foc per d'alt, per l'ull amb una argelaga, una vegada començada l'encesa, anava afegint-ne tronquets menuts i branquetes, ompli't tot l'ull i la seua combustió era la correcta des de baix cap a d'alt, es tapava l'ull amb tapa.

Ara començava el treball intuïtiu del carboner, el qual en ajuda d'un punxo, obria en l'estructura uns menuts forats anomenats fumerals els quals tenien que ser equidistants i a la mateixa alçada. Era necessari una combustió uniforme i controlada, per que aquesta llenya es convertesca en carbó i no en cendra.

Durant l'execució era convenient anar estrenyent l'estructura externa del forn, perquè així els trossos més grans de carbó es trencaven i estaven més compactes, evitant la formació de coves.

Després d'estar cremant el forn durant dies o setmanes (depenent de les dimensions), el carboner sabia, si la última fase estava conclosa, per el fum blavós que expulsaven els fumerals.

Tan sols quedava ara, deixar gelar i desmuntar el forn per aconseguir el preat tresor "el carbó".

Usos i utilitats

El carbó era utilitzat en els afers domèstics, com energia, en les cuines de carbó, per escalfar-se (brasers). També era utilitzat en les sastreries per a planxar la roba.

El treball de carboner era una activitat molt especialitzada, prou penosa i marginal, allunyat de les seues famílies, i pendants de la sua activitat durant les 24 hores, perquè qualsevol descuit podria fer malbé la seua feina i els seus escassos ingressos.

AJUNTAMENT D'ONTINYENT

L'associació veïnal del nostre barri

DAVID MIRA GRAMAGE

El Llombo! Ací és on crec que està el futur possible d'un Ontinyent que reequilibre el desfici urbanístic que patim, i que podria ser model (si els qui manen ho procuren) d'àrea residencial –rural / urbana– d'una nova manera d'integració en el paisatge i alhora en el context de la ciutat: que combine humanització amb serveis accessibles i, lògicament, l'entorn adequat als paratges més emblemàtics d'Ontinyent: Pou Clar / serra de l'Ombria al sudoest; el riu: voltants del Pou de l'Olleta / Pou del Canyís / la Costa i la confluència del barranc de Morera a ponent; i el barranc Gran, amb el Salt del Bou / el Raboser... fins la unió sobre el riu –al nord– a través dels ponts: Santa Maria - Salt del Bou, amb Sant Rafel / les Aigües; i encara, la connexió –entre nord-est i llevant– amb el nucli medieval (la Vila i ravals) i el Poble Nou / barri de l'Ermiteja i l'Almaig, tancant el cercle... i obrint la possible recuperació d'aquestes zones –les unes en estat de decadència i les altres en un punt crític– per no destruir l'encant del que queda de les antigues hortes i no acabar com l'aglomeració de l'àrea de Sant Josep. Perquè el Llombo pot combinar el desenvolupament equilibrat d'un barri residencial amb la reserva d'àrees verdes i paisatgístiques i la dotació de serveis: poliesportiu, jutjats, campus universitari, comerços, hostaleria, instituts (de l'Estació i FPO), un possible hotel, revitalització del dipòsit duaner i estació i línia ferroviària, amb recuperació de transport de mercaderies i viable connexió amb el port de València, i també possibles: estació d'autobusos urbans/interurbans, heliport (a la zona idònia, amb la caserna de la guàrdia civil a prop) i, ai, el millor lloc per fer un hospital, tot connectat a través de ronda de circumval·lació i bons accessos, més el pont de quatre carrils –unió fonamental entre les rutes d'interior (bocairent al sud, els Alforins i ruta alternativa a ponent) i les connexions ràpides amb les rutes de l'autovia cen-

tral València-Alacant, i la de Gandia; i tot en una zona de fàcil accés des de tots els punts i a prop alhora dels paratges naturals ('protegits') i de la zona històrica d'Ontinyent... Perquè el Llombo és i serà el lloc ideal i més proper de la 'perifèria' al antic i veritable centre de la ciutat, amb les dotacions properes que eixos espais estrets ara no poden fer eficients i, consegüentment, amb el que això suposaria front a l'actual descompensació amb la zona de Sant Josep. L'Ontinyent oest (Sant Rafel-les Aigües i el Llombo) ajudarien a recuperar els nuclis antics i fins fa poc centre de la ciutat... si és que encara estem a temps i l'especulació no 'mana' el contrari.

I en aquest àmbit, fundada ara fa dos dècades, 20 anys plens d'activitat: l'associació veïnal del Llombo, un nucli viu de persones que fan barri amb visió de ciutat i de comarca i de país, arrelades al context que vivim, però sense perdre la memòria i amb l'esperança d'aconseguir un espai més habitable, més conscient i més ple de possibilitats per a la gent que ha de vindre darrere nostre: sense acabar de desfer el paisatge però sense deixar que l'essència de la ciutat perda el seu equilibri entre allò que va ser i el que volem que siga la ciutat d'Ontinyent. A l'àrea del Llombo potser està la clau d'una nova era, ací, on comença a obrir-se la Vall... i on es poden frustrar tantes possibilitats de refer un 'paradís' humà i habitable. Ací és on vol fer viure els somnis eixa associació veïnal que té unes esperances que ens donen –almenys a les persones que siguem conscients– un motiu de realització vital: uns objectius sempre millorables, per a llegar-los al futur immediat, ja que el present ens l'han 'fet' tan fosc i tan infame! Sí, molta gent pot trobar ací una motivació personal per a reconciliar-se amb la societat, a través de l'actuació en el temps i l'espai, que

La revista el Llombo va aparèixer en 1991

faça mantindre viva la tan difícil il·lusió d'habitar en comunitat veïnal, arrelats a un barri i a una ciutat que ha de demostrar que és cap de comarca, model de dinamització, viver d'idees...; perquè ací hi ha persones que volen –i deuen– saber i poder estimar i fer estimar el bé comú, la sagrada convivència i el respecte a tot i a tothom qui ens envolta, i el dret de poder i saber participar en la seua pròpia construcció vital, digna d'un segle XXI que ha de corregir i millorar allò que, dient-li 'progrés' ha acabat frustrat moltes vegades per l'interès d'uns pocs. Una bona iniciativa fou, és, i ha de ser, una associació veïnal com la del Llombo. I jo estic orgullós d'estar en el seu àmbit, en aquest barri, amb eixe nucli veïnal tan meritori. Perquè hi ha mèrit acumulat ahí, sí, amigues i amics. Però el mèrit és –com sol passar– sobretot d'una poca gent, d'unes poques persones que s'han fet càrrec de somniar! Sí, somniar un món millor començant pel que tenim a la porta de casa. Ells i elles, eixe reduït nucli tenen i mereixen el reconeixement del que han anat fent i fan, durant vint

El logotip va ser dissenyat per Salvador Morán

anys, amb pocs recursos però amb una immensa capacitat d'imaginació i d'il·lusió en benefici de qui vulga escoltar-los...

Cal remarcar la continuïtat del butlletí trimestral de l'associació des de fa vint anys (!) –al qual s'afegeix a partir d'ara l'espai que l'associació ha obert a internet (<http://avllombo.blogspot.com>) amb una completa oferta per seccions participatives–; quant al butlletí trimestral és ja una publicació exemplar al llarg de les dos dècades d'edició, pels continguts –aportats des de tot el barri i, sovint des de fora de l'associació i també per col·laboracions vingudes des d'altres àmbits locals i comarcals–; una edició que, sempre fent-se ressò puntual i en primer lloc dels problemes i il·lusions del Llombo, rep també les reflexions de persones de l'associació o el seu entorn: reivindicació i divulgació cultural, trimestralment i en valencià (tot i que ho ignoren certes *capelles* instituídes com a defensores de l'ús i la defensa de la nostra llengua, que només solen reconèixer això a altres que, de vegades, entren en l'etern cercle tancat i l'autopremi...). A més, des de l'any 2000, l'associació veïnal del Llombo edita llibres: començà amb un almenys cada any i, després, els títols s'han succeït amb intensitat i qualitat (el catàleg es pot consultar a l'associació) i, passada poc més d'una dècada, es pot dir que des del Llombo s'han divulgat més llibres que durant la mateixa època des del Servei de Publicacions de l'Ajuntament d'Ontinyent i, només en la darrera legislatura, s'han fet més edicions que l'actual equip municipal. Cal afegir que, des de 1994, Edicions Víctor, des d'aquest mateix barri, ha anat publicant constantment llibres, i que aquesta iniciativa editorial i l'associació han tret bastants títols en col·laboració; altres vegades –segons els vents que bufen– s'han fet col·laboracions amb altres entitats (Ajuntament, associacions locals o comarcals, CaixaOntinyent, Mancomunitat de

Municipis, Institut d'Estudis Comarcals) i fins i tot empreses i gent a títol personal... Persones: darrere de tota aquesta gran aportació sempre hi ha persones, amb tota la seua càrrega emocional, vital, esperançada, generosa, solidària! I sobretot, darrere d'aquesta iniciativa editorial

al plena de constància, hi ha un nom: el de Guillem Llin Llopis, i –és clar– bastants més noms que l'han recolzat en l'elaboració d'eixe ja extens treball: des del butlletí fins als llibres, catàlegs, fulls diversos... i els actes que això comporta: una activitat ben dinamitzadora de l'associació veïnal del Llombo! Sí: hi ha, per sort, moltes persones involucrades en aquesta 'moguda', incloent autors, patrocinadors, correctors, 'ajudants'...; activistes, en definitiva, que no és poc! i que no puc, per falta d'espai, esmentar ací... però sabem qui i com estan ahí: treballant des de l'ideal comú, plural i divers que és la pròpia associació i el seu cada volta més ampli entorn d'influència.

Molta reivindicació conscient, i activisme social i cultural, i participació ciutadana –o intents de participació, no sempre facilitada per l'administració local– i molts somnis de contribuir –no de figurar– en la construcció del nostre àmbit; persones que volen intervenir en la seua història i no ser, només, 'gent' amb dret de vot quadriennal i delegació absoluta en els representants municipals, que de vegades només s'autorepresenten (ells o els seus partits) erigits en únics intèrprets de tots els papers de la vida social: així és com també s'arriba a eixa 'desafecció' política que no du enlloc... Però a l'associació veïnal del Llombo sí que es creu en la participació activa de la vida municipal *'d'un Poble que no volem en mans de l'Ajuntament, sinó un Ajuntament en mans del Poble'*. Ara, almenys, voldria encabir ací –que més extensió no tinc, perdoneu– els noms dels qui han presidit fins ara l'associació en diverses etapes: Antoni Tortosa Silvestre, Carles Margarita Moreno, Robert Sais i Micó, Elies Castelló Cantó, Gaspar Conejero Martínez, Pep Barberà Coll i, des d'ara, Maria Josep Reig Sanchis, amb un grup constant de membres a la Junta Directiva, més els col·laboradors que sempre els acompanyen en eixes reu-

nions al voltant del simbòlic tendur... I els artistes plàstics, músics, literaris, artesans i gent voluntariosa d'esperit generosament abocat al veïnat, a la ciutat, a la societat en general. Però sobretot, la reivindicació i el desig de millorar el barri del Llombo i el context comú de la ciutat, estan i han estat presents i molt vius des d'aquell inici el 20 d'abril de 1991 –i els seus intensos preparatius–, després d'haver començat la llavor a partir de la Festa del 9 d'Octubre de 1990, que el veïnat del Carrer Jaume I va encetar... Una celebració modesta però sempre plena de goig, feta cada any i duta per unes poques persones endavant... fins ara: perquè enguany 'el nostre' Ajuntament ha retirat la subvenció a l'Associació, amb la qual es feia front al cost (entre altres) de la Festa... que aquest any no es farà, si res no canvia. Fins i tot, l'últim número del butlletí *el Llombo* (primavera 2011) s'ha editat gràcies a les aportacions de determinades persones. Una injustícia més sobre altres i altres que, no l'Ajuntament legítim, sinó el govern municipal del PP, li 'concedeix' al barri (mentre fa la triomfal pre-campanya electoral plena de promeses... que, en el cas del Llombo, van incomplint-se sistemàticament!). En compte de considerar-lo una part de tot l'Ontinyent que representa l'Ajuntament, es margina el nucli d'imaginació, idees i activisme veïnal i ciutadà que hi ha al Llombo... només perquè fa públiques legítimes crítiques, en un exercici propi del debat democràtic que, pel que es veu, no és 'correcte'; açò demostra la falta de cultura democràtica i el subdesenvolupament social –liderat per molts polítics– que encara 'trenca' la participació plena entre institucions, entitats i persones (que no són tractades com a ciutadanes, sinó com a votants, contribuents... o simples 'enemics'...). I a pesar d'això, fa 20 anys de tota aquesta collita... de somnis, sobretot, que esdevenen realitat moltes vegades gràcies a l'esforç i la insistència d'aquesta gent: des de la seua pluralitat ben avinguda i des de les seues visions fins i tot diferents, però sempre aprofitades per al benefici comú. Bé en podrien aprendre les institucions que ens representen –eixes mateixes que ens volen ofegar... sabent, però, quant d'esforç i quanta raó té aquesta gent. I la volem donar a conèixer... perquè, des del Llombo, somniem apassionadament.

País Valencià, capital Valladolid

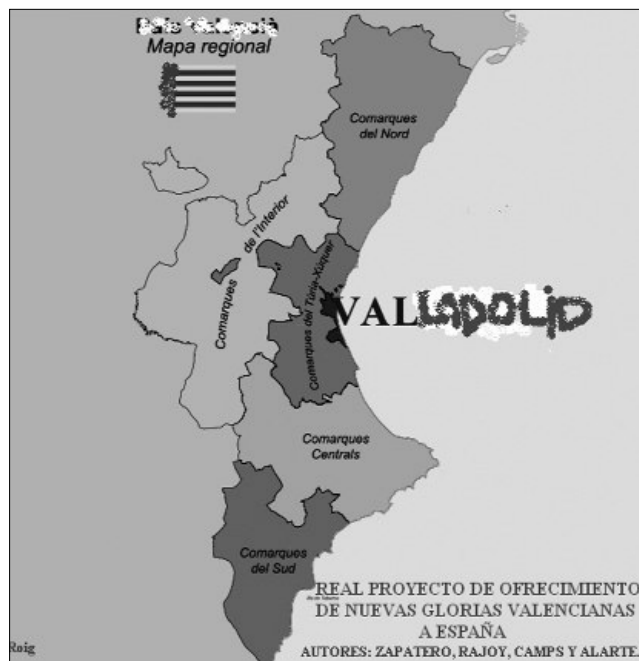
RAFAEL BENEYTO CABANES. Blog *Crònica*

No és cap broma. A l'economia valenciana necessiten referències concretes per als nostres objectius. Situada ja molt lluny les comunitats autònomes que superen la mitjana estatal en PIB per habitant (País Basc, Navarra, Madrid, Catalunya, Rioja, Aragó, Illes Balears i Cantàbria), el nostre objectiu pot ser arribar a la mitjana, i això suposa mirar cap a Castella i Lleó. L'economia castellana té un atur inferior a la valenciana en 7 punts, l'any 2010 ja va aconseguir un creixement positiu al seu PIB, i el dèficit de la seua Junta és inferior en un punt al de la nostra Generalitat. Amb una mirada a llarg termini trobem que el PIB per habitant de Castella i Lleó ve creixent des de l'any 2000, mentre que el valencià porta el camí contrari. L'any 2000 el PIB per habitant valencià era superior al castellano-leonés en sis punts, mentre que abans de l'actual crisi, l'any 2006 ja s'havia invertit la relació i el valencià era quasi quatre punts inferior. Finalment l'any 2009 s'ha agreujat esta darrera tendència i el PIB per habitant de Castella i Lleó supera al del País Valencià en quasi nou punts.

La situació política és molt semblant, ja que als dos parlaments té majoria absoluta el PP, el principal partit de l'oposició és el PSOE a molta distància (al voltant de 17 punts), i a tots dos hi trobem un tercer grup parlamentari (Unión del Pueblo Leonés i Compromís), molt més residual a Castella i Lleó, perquè allí no hi ha tanca electoral del 5 % a nivell de tota la comunitat autònoma.

Ara bé, la veritable ajuda que ens apropa a la situació econòmica de Castella i Lleó és la relació amb l'administració central. Mentre que als valencians l'hisenda central ens reté cada any 5.575 milions d'euros dels nostres impostos per a repartir-los a les altres comunitats autònomes, als castellano-leonesos els hi dona 3.692 milions d'euros cada any. Són dades de l'any 2005 de l'Institut d'Estudis Fiscals del propi Ministeri d'Economia i Hisenda. En termes de PIB esta diferència suposa 6 punts menys al País Valencià i quasi 8 punts més per a Castella i Lleó. Si el que es recapta al País Valencià s'haguera quedat ací, sense donar-nos res més, anualment milloraríem el nostre PIB en quasi tres punts.

L'autonomia financera, des que s'encetà esta etapa de crisi econòmica, està reduint-se a totes les comunitats autònomes, ja que la recaptació d'impostos ha baixat, i els ingressos tributaris depenen de la cessió de part d'eixa recaptació. Malgrat això l'esforç fiscal, estimat pel pes dels ingressos tributaris als pressupostos, que realitza el País Valencià supera en quasi vint punts al que suporta Castella i Lleó. En euros per habitant, la pressió fiscal dels castellano-leonesos és inferior a la dels valencians (237 euros l'any 2008 i 100 euros en 2009 i 2010). Aquest menor esforç fiscal a Castella i Lleó els és compensat per l'administració central amb una major dotació del Fons de Suficiència. Així, l'estat del benestar (sanitat, ensenyament,

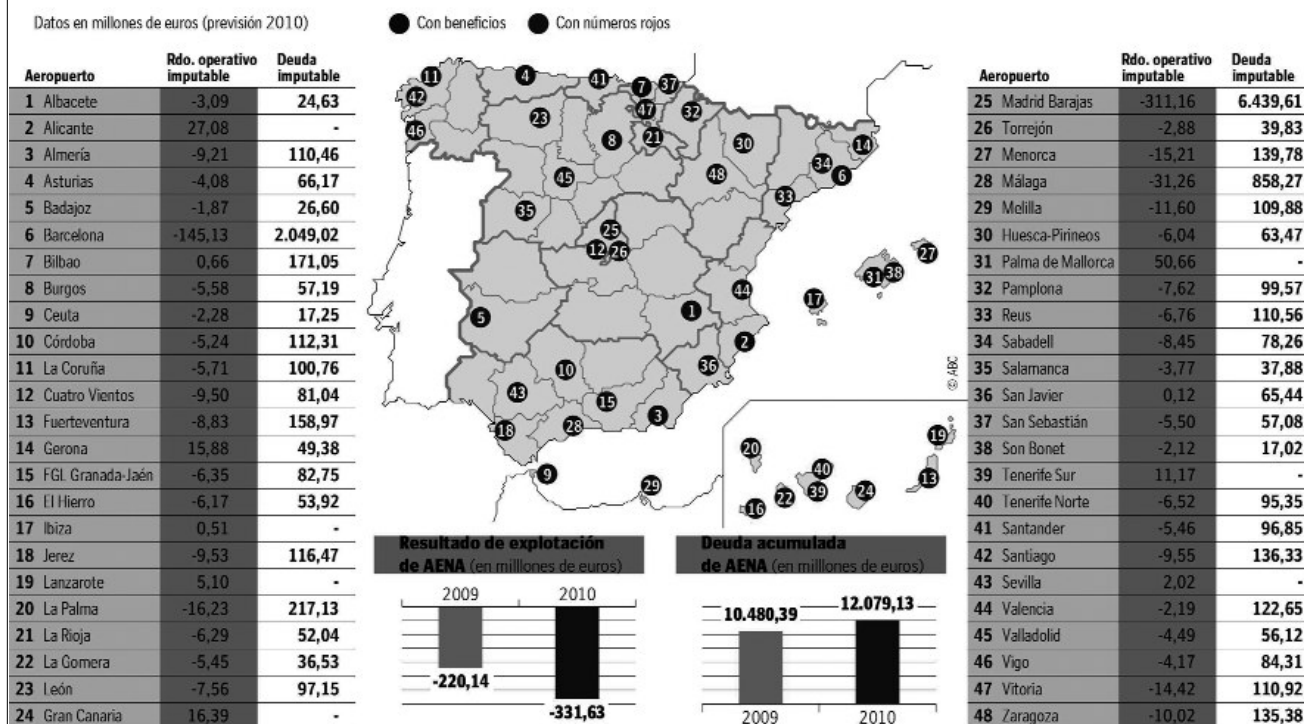
serveis socials) dels castellano-leonesos pot ser, fins i tot, millor que el dels valencians gràcies al fet que reben de l'administració central més transferències (en concret aproximadament 650 euros més per habitant). El sistema de finançament autonòmic desvincula el nivell de les prestacions de l'estat del benestar, de l'esforç fiscal que realitza cada comunitat autònoma. I així trobem la paradoxa que els ingressos via transferències de l'administració central (fons de suficiència) són superiors per habitant a aquelles comunitats autònomes que fan un esforç fiscal inferior, malgrat disposar d'un PIB per habitant superior.

Una major disposició de recursos, independentment de la pressió fiscal suportada, permet mantenir un nivell d'inversions reals en infraestructures superior. Gràcies a la major disponibilitat de recursos, la Junta de Castella i Lleó ha destinat a aquestes inversions durant els tres darrers anys una mitjana anual del 13 % dels seus pressupostos (513 euros per habitant de mitjana anual), mentre que la Generalitat Valenciana sols ha pogut realitzar inversions cada any pel 5 % dels seus pressupostos (153 euros per habitant de mitjana anual).

El model de finançament autonòmic, tant l'actual com l'anterior, castiga a les comunitats que fan un major esforç fiscal i no té en compte els costos diferencials dels serveis públics. La mal entesa solidaritat que defensa aquest model, permet detraure recursos de comunitats autònomes amb una renda per habitant inferior per a donar-los a altres amb renda per habitant superior. Així amb la transferència de més recursos, s'ajuda a un major creixement econòmic, que comporta un menor nivell d'atur. Si el País Valencià disposara dels recursos recaptats ací, també tindríem més diners per a inversions i menys endeutament, la qual cosa comportaria més creixement econòmic i menys atur.

Despropósito político: aeropuertos para todos

SITUACIÓN ECONÓMICA DE LOS AEROPUERTOS ESPAÑOLES

Aeroports i les dades de rendibilitat.. o de la falta de rendibilitat

LUIS GÓMEZ / *El País* / 01/05/2011

El primer domingo de abril, el personal del aeropuerto de Huesca vio despegar el último avión comercial del año. Destino, Londres. No hay constancia de escenas de emoción entre los presentes. Los más de treinta empleados de la instalación y el retén de seis bomberos que trabaja en un edificio anexo no tendrán motivos para desesperarse: tienen garantizado un empleo fijo aunque les falte actividad para el resto del año. Aeropuertos sin trabajo hay demasiados en España. Uno es Castellón, recién inaugurado y sin aviones, una circunstancia que se puede repetir en Murcia dentro de unos meses. Otro es Ciudad Real, con la mitad de la plantilla en casa afectada por un ERE. O el de Teruel, que espera dueño.

Es posible que Castellón no tenga más suerte a medio plazo que Huesca, donde durante los próximos ocho meses no se espera un vuelo comercial. Desde aquel domingo de abril, el aeropuerto de Huesca es un oasis de tranquilidad. A media mañana, nueve automóviles descansan en el *parking* del

aeropuerto mientras tres empleados de limpieza consumen un cigarrillo y charlan en el exterior del recinto. No tienen prisa: el aeropuerto está reluciente y no es difícil mantenerlo limpio. La cafetería está abierta y a la vista de la bollería y los enseres que descansan sobre la barra no puede concluirse que carezca de actividad. ¿Demasiada cafetería para atender a 30 empleados? No, hay gente que acude a comer al aeropuerto, dados sus buenos precios. Sobre todo durante el fin de semana, donde acuden familias y grupos. “No tenemos vuelos, pero aquí siempre viene gente a comer”, reconoce la empleada del establecimiento.

En las oficinas, la gente parece inmersa en algún cometido. El agente de seguridad permanece sentado frente a un panel de pantallas que ofrece imágenes de todos los ángulos de un aeropuerto donde no se espera nada, salvo alguna avioneta de vez en cuando. La directora no es amiga de dar explicaciones: gestiona la soledad del lugar, pero el proyecto no ha sido responsabilidad suya. Naturalmente, los locales comerciales del interior están cerrados.

No es un edificio fantasma porque está habitado y no ha perdido el aspecto de local recién estrenado. Es simplemente un aeropuerto que espera el próximo vuelo para dentro de ocho meses.

Huesca es el paradigma de una política aeroportuaria absurda. Cuatro años después de su inauguración nadie parece dispuesto a aceptar la responsabilidad de su paternidad. El proyecto nació por iniciativa personal de Rodolfo Ainsa, senador del Partido Popular, considerado en la localidad como un político tan bien relacionado en Madrid que alardeaba de sus comidas en casa de José María y Ana, como él llamaba a Aznar y Botella en círculos privados. Se proclamaba amigo de Francisco Álvarez Cascos, por entonces ministro de Fomento, otro de los impulsores de un proyecto que heredó el Gobierno socialista y no supo darle carpetazo a tiempo. No hubo voz disonante entre las autoridades oscenses y aragonesas de ambos partidos políticos, que dieron por buenas las excelsas futuras de la inversión. La inauguración fue un acto de exaltación local el 10 de mayo de 2007.

Els aeroports de Ciudad Real i Osca, dos exemples del desgavell polític

La noticia de que Huesca fue el aeropuerto español con menos pasajeros durante 2009 (6.228) no amilanó a los más recalcitrantes que señalaban que, a pesar de todo, había incrementado su volumen de actividad en un 56,4% respecto al año anterior. Puestos a defender lo indefendible, los gestores pusieron el foco en otro dato estadístico: Huesca ascendía a la posición número 21 entre los 48 aeropuertos de AENA por número de operaciones. Es decir, hubo más operaciones (21.441) que pasajeros. ¿Acaso los aviones volaban vacíos? No, el truco estaba servido: eran los chinos quienes volaban, 140 pilotos en prácticas que ocuparon unas instalaciones anexas durante un año, contratadas por la empresa Top Fly, encargada de su formación. Durante un año, los aprendices chinos despegaban y aterrizaban a diario y eso le dio vida al aeropuerto. Vida y más de un susto porque se perdían en el espacio aéreo con cierta frecuencia, hasta el punto de que algunos terminaban inexorablemente aterrizando en Zaragoza entre el pánico de los controladores.

Pero los chinos se marcharon y la única compañía privada instalada en Huesca (Pyrenair, de capital aragonés, que trató de hacerse un hueco en el mercado con vuelos para esquiadores) cerró sus actividades y eso a pesar de que el Gobierno de Aragón la subvencionaba. Cada pasajero que aterrizaba o despegaba de Huesca le costaba al erario público 700 euros. Así se explica que las pérdidas del aeropuerto el último ejercicio alcanzaran los seis millones de euros y que su futuro se presente dramático. El de Huesca quedó señalado como un aeropuerto insostenible.

No es el único.

Entre la apertura de Huesca y su último vuelo se han inaugurado o remo-

delado siete aeropuertos más cuyo destino no parece vaya a ser mucho más optimista, léase Burgos, León, Salamanca, Lleida, Ciudad Real y Castellón. El proceso no ha tocado su fin y están en rampa de lanzamiento otros aeropuertos más, como los casos de Murcia o Teruel. Y si se escucha a ciertas autoridades locales en plena efervescencia electoral, pueden sumarse promesas de nuevos aeropuertos en lugares tan dispares como Huelva, La Roda (Albacete), Antequera, Cáceres (donde las máximas autoridades regionales hablan de “necesidad” de un aeropuerto internacional para Extremadura) o Lugo. En todos los casos se citan planes de negocio optimistas que prometen un maná de cientos de nuevos puestos de trabajo además de un tropel de turistas invadiendo la región.

La saturación de aeropuertos en el norte de España resulta llamativa. Así, en un radio de acción de 125 kilómetros alrededor del aeropuerto de Burgos se pueden encontrar otros cinco más en localidades conectadas por autopistas y autovías: Logroño (a 107 kilómetros), Vitoria (93), Bilbao (119), Santander (120) y Valladolid (125). La única novedad de esta fiebre aeroportuaria radica en la aparición de aeropuertos privados (Ciudad Real, Castellón y el próximo de Murcia) o de proyectos gestionados por entes autonómicos (Lleida). No debe perderse de vista que, en los proyectos privados, han participado empresas constructoras, cuya aspiración era obtener beneficios por la construcción y por la especulación de los terrenos colindantes, donde se esperaban sustanciosos beneficios a cuenta de polígonos industriales y urbanizaciones.

El caso más ambicioso fue el de Ciudad Real, que quiso convertirse en terminal de carga y pasajeros a la som-

bra de Barajas. Llegaron a intentar denominarlo Madrid Sur. Inaugurado en diciembre de 2008, resultó un fracaso desde el primer día. Las previsiones de alcanzar los 2,5 millones de pasajeros en cinco años se vinieron abajo (llegan a duras penas a los 100.000 anuales), los terrenos previstos como zona industrial son un erial, las inversiones destinadas por la Caja Castilla La Mancha (CCM) llevaron a esta entidad bancaria -entre otras razones- a ser intervenida por el Banco de España; y el personal del aeropuerto, incluidos sus directivos, se encuentra sometido a un ERE según el cual trabajan tres meses y se van al paro otros tres. Cerca de mil millones de euros de inversión han quedado en el aire. El primer experimento privado fue un fracaso.

Fracaso al que parecen ir destinados los aeropuertos de Castellón (inaugurado por el inefable Carlos Fabra sin aviones) y el próximo de Murcia. Este caso es igualmente paradigmático. En Murcia ya existe un aeropuerto, el de San Javier, con un doble uso militar y civil. Se inauguró una segunda pista. Gestionado por AENA ha funcionado a buen ritmo hasta el punto de que se le puede considerar rentable, hecho que no hizo reconsiderar la oportunidad de crear uno nuevo en La Corvera, a 30 kilómetros. El plan de negocio y el proyecto han seguido adelante impulsados por el Gobierno regional. Tampoco se ha tomado en consideración la ampliación del aeropuerto de Alicante, el sexto de España en número de pasajeros, situado a 130 kilómetros de aquel.

Las perspectivas de estos tres aeropuertos privados son tan negras que los tres, casualmente, abundan en la misma hipótesis de un tiempo a esta parte: han recibido la visita de empresarios chinos interesados por hacerse con su gestión.

El impulso de las compañías de bajo coste fue la excusa que animó a las autoridades a proyectar nuevos aeropuertos a la vista de que estas empresas buscaban lugares alternativos donde poder beneficiarse de unas tarifas más baratas e incluso de subvenciones más o menos encubiertas. “Vieron crecer algunos aeropuertos secundarios y pensaron que el fenómeno se repetiría”, sostiene el experto Roberto Rendeiro, catedrático de la Universidad de Las Palmas, “pero no se fijaron en criterios de rentabilidad, de tal manera que de los 48 aeropuertos españoles, solo 11 son rentables. En realidad se han hecho por imperativos políticos. Algunos no tienen sentido desde el punto de vista espacial, como es el caso de los del Norte, que nunca alcanzarán el nivel de tráfico del umbral de rentabilidad”. Si los expertos sitúan dicho umbral entre los tres y los cinco millones de pasajeros, solo 15 de los españoles superaron la cifra de los tres millones en 2009 y solo 25 llegaron a sumar más de un millón de pasajeros. De los ocho recién inaugurados o remodelados solo el de Santander (958.157) se acerca al millón.

AENA ha invertido 16.000 millones de euros en aeropuertos en los últimos años bajo la estimación de que el número de pasajeros pasaría de 165 millones a 311 en 2020: sus pérdidas en 2009 suman 468 millones. Su presidente, Juan Ignacio Lema, sostiene que “lo que tenemos no es un exceso, sino demasiadas vocaciones de ser Barajas. España no da para 47 Barajas. Cada aeropuerto va a tener que dimensionarse con criterios de austeridad, reduciendo inversiones al mínimo y buscando otras fuentes de actividad como la aviación deportiva o los chárter”.

Llegada la crisis, la palabra mágica ahora es privatización. Germà Bel i

Queralt es experto en infraestructuras y articulista polémico, entre otras cosas porque fue en su día diputado por el PSC. Bel no se corta un pelo en esta materia: el problema no son solo los secundarios sino las obras faraónicas llevadas a cabo en aeropuertos como Barajas y El Prat. “Según como se mire, los grandes agujeros económicos no están en estos pequeños sino en los grandes, que han concentrado las mayores inversiones y las mayores pérdidas. Es una cuestión de política general. Hemos tirado el dinero en aeropuertos, como lo hemos hecho con el AVE: tenemos la red más larga del mundo con el menor número de usuarios. No se ha hecho una política de transporte sino una política de marca: deslumbramos al mundo con las mejores terminales. Le hemos querido dar lecciones al mundo y así estamos con la mayor tasa de paro y AENA, el gestor que pierde más dinero del mundo”. Bel analiza la política española en infraestructuras en un libro que ha tenido éxito, *España, capital París* (Destino). “No se han hecho planes de negocio y luego han venido las justificaciones, eso de poner a España en el mapa es una excusa. Hemos funcionado como el nuevo rico, como el caso de las cinco autopistas radiales de Madrid: queríamos tener tantos accesos de calidad como en París. Y las facturas se van a acumular porque tanto AENA como Adif usan criterios de amortización a largo plazo y crecientes, de tal manera que apenas se amortiza al principio. Dentro de unos años, las facturas serán de escalofrío y eso tendrá sus consecuencias”. El presidente de AENA tiene otra opinión: “Esperamos entrar en beneficios en 2013. Tenemos un modelo en red que está homologado y es eficiente, y que no le cuesta un euro al ciudadano, eso debe saberse. Lo que

tenemos es un sistema al que habrá que aplicarle criterios de empresa en la gestión. La tendencia en el futuro es ir a una gestión global de aeropuertos. Nosotros gestionamos aeropuertos en México y Colombia. El modelo español cumple con esa tendencia”.

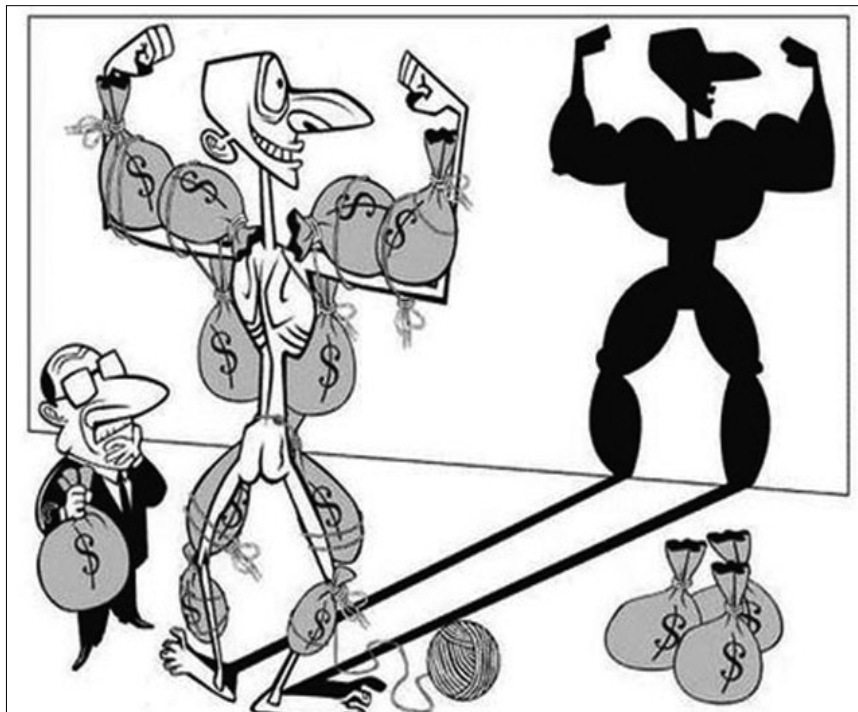
Roberto Rendeiro tampoco está muy convencido de que la privatización vaya a ser un éxito: “Hay que estudiarla porque los que ganaban dinero lo hacían para el resto. Se puede romper el sistema de red. Y, luego, las compañías de bajo coste no van a ser la solución porque los costes de los vuelos sufrirán subidas como consecuencia de las leyes medioambientales y de que los organismos europeos persiguen cada vez más las subvenciones encubiertas”.

A la espera del próximo vuelo, del aeropuerto de Huesca no se deduce otra actividad que la de su cafetería. Durante años, en ese mismo lugar tuvo una destacada presencia un aeródromo de vuelo sin motor. Allí nació la escuela Nimbus, donde se formaron todos los pilotos españoles durante varias décadas. Estaba considerada como la mejor escuela de España. De hecho, la pista para vuelos sin motor discurre paralela a la creada para el aeropuerto cuya finalidad en el proyecto era la de permitir que coexistieran ambas actividades. Las obras sufrieron modificaciones, haciendo más cuantiosa su factura, hasta el punto de que se incumplió el proyecto: un informe de Fomento reconoce ahora que las dos pistas son incompatibles. El resultado final es dramático: los aviones comerciales no vuelan a Huesca porque no hay pasajeros y los practicantes de vuelo sin motor no puede usar la pista porque las normas se lo impiden. Huesca ha alcanzado el paradigma: ni se vuela ni se deja volar. El aeropuerto se ha convertido en una cafetería temática.

L'aeroport de Castelló “un aeroport sin avions” (Fabra, dixit) i una terminal aeroportuària

El cheque en blanco

ERNESTO EKAIZER. 15/05/2011. *Público*

Los electores saben a qué se atienen en el caso de decidirse a darle el voto al PSOE. Es decir: la realidad de la política de los socialistas es la que es. En mayo de 2010, el Gobierno acabó, por presión europea e internacional, sus coqueteos con unos estímulos fiscales que buscaban amortiguar nuestra Gran Depresión.

Pero, ¿saben los electores a qué se atienen cuando tienen que decidirse por votar al PP? Saben que la causa de la crisis, según la versión infantil del

PP, son unos contradictorios y no menos infantiles discursos de Zapatero, y su política de presunto descontrol del gasto público y de la deuda gubernamental. Pero ¿conocen los remedios que el PP tiene en el botiquín? A día de hoy no directamente. ¿Por qué? Porque esos remedios son los mismos, y mucho más de lo mismo, que aplica Zapatero desde mayo de 2010. Al elector, el PP le pide entonces que le extienda un cheque en blanco. ¡No le va a solicitar que le apoye para aplicar lo mismo que hace Zapatero desde hace un año!

De vez en cuando, a alguno de los candidatos del PP se le escapa. Es el caso de Alberto Ruiz-Gallardón cuando dijo que lo primero que haría Mariano Rajoy es pedirle a los españoles que se ajusten el cinturón durante cinco años. Y, otras veces, los

más zorros, disfrazan sus discursos. Ayer, por ejemplo, José María Aznar dijo en Cuenca que el Gobierno socialista “todavía no se ha dado cuenta de que tiene que hacer reformas económicas serias”.

¿Reformas económicas serias? Seamos razonables: esto no es para enumerar profundamente en un mitin electoral. Entonces, uno va al libro España puede salir de la crisis, publicado por Aznar en 2009, y se encuentra básicamente las mismas recetas que está aplicando el PSOE en el Gobierno desde hace un año, aunque menos concretas y más genéricas. Lo dicho: el cheque en blanco. Pero el diagnóstico de Aznar, y del PP, es una caricatura, una construcción doctrinal. La clave que lo explica todo, según Aznar, es el gasto público y el deterioro de la estabilidad presupuestaria a partir de 2004.

Pues no es así. Es una grosera manipulación de la crisis española. Unos datos simples lo prueban. En el año 2000, la deuda pública bruta representaba el 59,3% del Producto Interior Bruto (PIB). Entre ese año y el 2007 la economía española crece en términos reales una media del 3,6% anual. Y ese año de 2007 la deuda pública bruta se ha reducido desde el 59,3% al 36,2% (si se toma el indicador no menos interesante de deuda pública neta descendiendo al 26,5%) Los pagos de intereses pasan del 3,2% del PIB en 2000 al 1,6% en 2007. ¡Solo como resultado de esta crisis, la deuda pública ha pasado a finales de 2010 al 60% del PIB. Es decir: apenas algo más que el 59,3% del año 2000!

El sector privado

Por lo que se refiere al déficit público, este pasa del 1,0% en 2000 a un superávit del 1,9% en 2007 (después de los superávits del 1% en 2005 y del 2% en 2006). ¿Entonces cuál es el problema? El que intentan camuflar Aznar y el PP para ocultar el verdadero alcance de la crisis y atribuírsela a Zapatero: la triple burbuja, inmobiliaria, de crédito y bursátil.

Pero, claro, Aznar no puede situar el epicentro de la crisis en el sacrosanto sector privado. ¡Vade retro!

ontitel
BROADBAND INTERNET

**INTERNET DONDE QUIERA
QUE ESTÉS**

**CONTRATA TU ACCESO A INTERNET
DESDE**

15€

LLÁMANOS 96 291 16 78

**O VISITA NUESTRA TIENDA EN AVD. LLOMBO 10
46870 ONTINYENT**

L'actualitat, amb un somriure

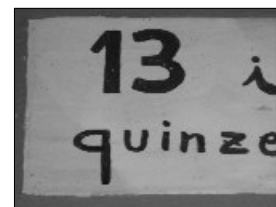
Pensar i viure, parlar veïns i comerç, entitats i administració

Comerç, al Llombo

Comerç, al Llombo

Veïns, al Poble Nou

Comerç, al Llombo

Comerç, al Llombo

Veïns, a la Vila

Comerç, al Llombo

Veïns, a la Vila

Comerç, al Llombo

Veïns, a la Vila

Veïns, a la Vila

Comerç, a la Vila

Reportatge gràfic:
JOSEP SANCHIS CARBONELL

i escriure, en valencià

Veïns, a la Vila

Comerç, al Llombo

Veïns, al Camí dels Carros

Veïns, a la Vila

Comerç, al Llombo

Comerç, a la plaça de Baix

Comerç, a la plaça de Baix

Comerç, al Poble Nou

Comerç, al Llombo

Comerç, al Llombo

Comerç, al Llombo

Visita a la Polonia de Juan Pablo II

El grup d'ontinyentins es fotografia en les mines de sal

CECILIA GIRONÉS

Un grupo de feligreses de la parroquia de la Asunción de Nuestra Señora Santa María de nuestra localidad de Ontinyent, y varios vecinos del barrio del Llombo, hemos participado en un viaje a la Polonia del nuevo beato el papa Juan Pablo II, visitando su ciudad natal, Wadowice, los lugares vividos por él, en su infancia, su casa natal, la iglesia y la pila bautismal, donde fue bautizado, y la iglesia donde se formó como sacerdote.

Visitamos Zakopane, capital invernal de Polonia. Subimos a un funicular para ir a la montaña, donde se veía una magnífica panorámica de la cordillera toda nevada. Almorzamos en un restaurante típico de las montañas y visitamos la ciudad con sus típicas casas de las regio-

nes montañosas.

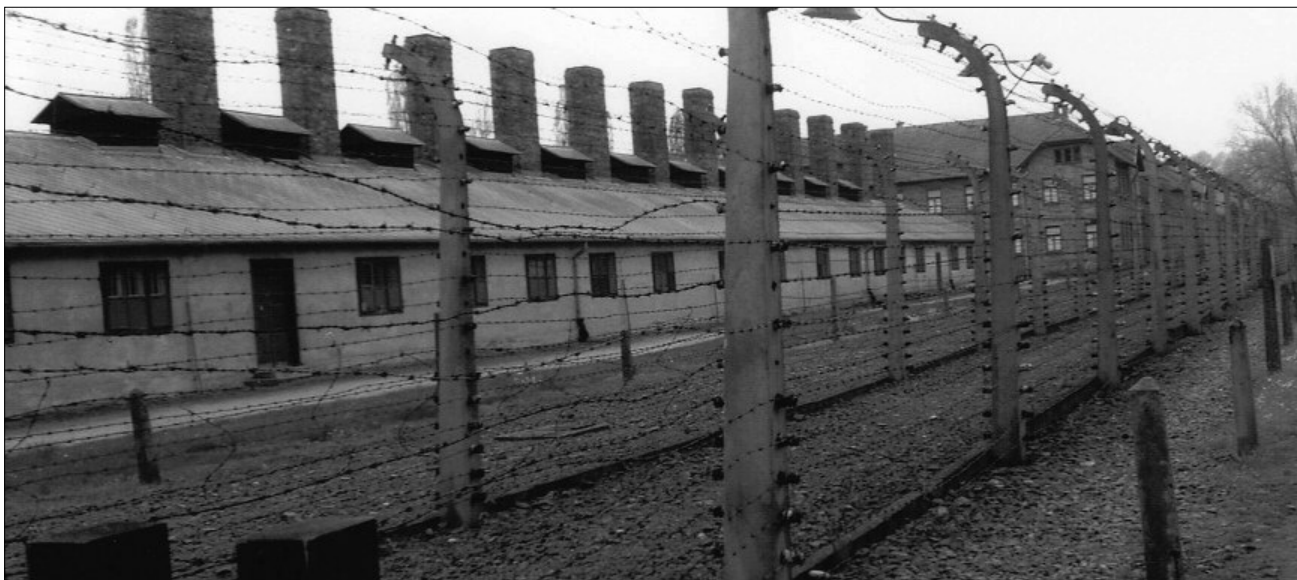
Visitamos el maravilloso Santuario de Nuestra Señora de Fátima, todo de madera, edificado en acción de gracias, por regalo de la comunidad local, por no haber muerto el papa, en el atentado que padeció en Roma y del que salió milagrosamente con vida.

Estuvimos en Wieliczka, visitando unas minas de sal, hoy Conjunto Histórico Artístico y Patrimonio de la Humanidad de la UNESCO, de 135 metros de profundidad y nueve diferentes niveles. Tiene 22 cámaras unidas entre ellas, por galerías de una longitud total de dos kilómetros, y duración de la visita de dos horas caminando. La bajada fue en parte en ascensor y en parte a pie. La subida fue toda en ascensor (menos mal). La visita fue muy bonita y sorprendente por la variedad de las figuras de sal,

en imágenes de mineros, en su proceso de trabajo manual, y con el tiempo como iban cambiando, llegando a tener caballos que vivían dentro de la mina, iglesias, capillas, salones grandísimos. Imágenes de reyes de épocas anteriores, imágenes del papa y religiosas, todas de sal. Se excavaron hace 700 años y todavía hoy sigue en explotación.

Visitamos Cracovia y Varsovia, y por todas las poblaciones que pasábamos había homenajes con banderas, fotos del papa, coincidiendo nuestra visita con la beatificación del papa Juan Pablo II.

De Cracovia, salimos hacía Lagiewniki a visitar el Santuario más famoso de Polonia, dedicado a la Divina Misericordia, donde se encuentra la tumba de santa Faustina Kowalska y sus reliquias en el convento donde vivió.

En Czeszochowa, visitamos el Monasterio-Fortaleza de Jasna Gora, con su famosa imagen de *La Virgen Negra*, lugar de visita obligada y centro de espiritualidad mundial, visitado anualmente por más de cinco millones de peregrinos y turistas.

He dejado para el final la visita al Campo de Concentración y exterminio de Auschwitz, el más grande construido en la II Guerra Mundial. Visitamos el Museo del Martirio del campo de concentración nazi y lugar del martirio de san Maximiliano, María Kolbe y santa Edith Stein, declarado Patrimonio de la Humanidad por la UNESCO. ¿Qué voy a relataros de la visita? Solo con entrar al recinto de los pabellones, ver las alambradas, ya se nos puso la piel de gallina. Ver las celdas de castigo, los camastros donde dormían los presos, el paredón de fusilamiento, los barracones, las vías del tren donde transportaban a los prisioneros en los vagones... En el museo es indescripible lo que hay expuesto tras los cristales grandísimos de las vitrinas. Salimos horrorizados y sobrecogidos de la visita, llorando, de ver hasta donde llegamos los humanos en maldad con nuestros semejantes. Cuando

subimos al autobús, nadie hablaba, el silencio era total.

Con esto termino el resumen del viaje, espero no haberos cansado con mi relato y solo le pido a Dios que el mundo no vuelva a pasar por esos trances y que vivamos todos en paz, respetándonos unos a otros.

De dalt a baix, barracons en el Camp de Concentració d'Auschwitz, on van morir uns dos milions de persones; davant la casa del papa Wojtyla, i Enrique Galiana i Cecília Gironés es fotografien davan de l'entrada al camp de concentració

LOCAL SOCIAL DEL LLOMBO

Està obert:

Matins: de 10:00 a 13:00 hores

Vesprades: de 16:00 a 19:00 hores

Dissabtes: de 09:00 a 14:00 hores

L'Associació en internet: <http://avllombo.blogspot.com>

Enric Valor: el rondallaire gegant

El proper dia 22 d'agost es compleixen 100 anys del naixement d'Enric Valor. Un home compromés amb la terra que el va veure nèixer, que va viure un temps

difícil i, malgrat això, va demostrar que es pot fer amb una gran dignitat. En l'última etapa de la seua vida li van arribar els reconeixements tant de temps ignorats

ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS EN LLENGUA CATALANA (AELC)

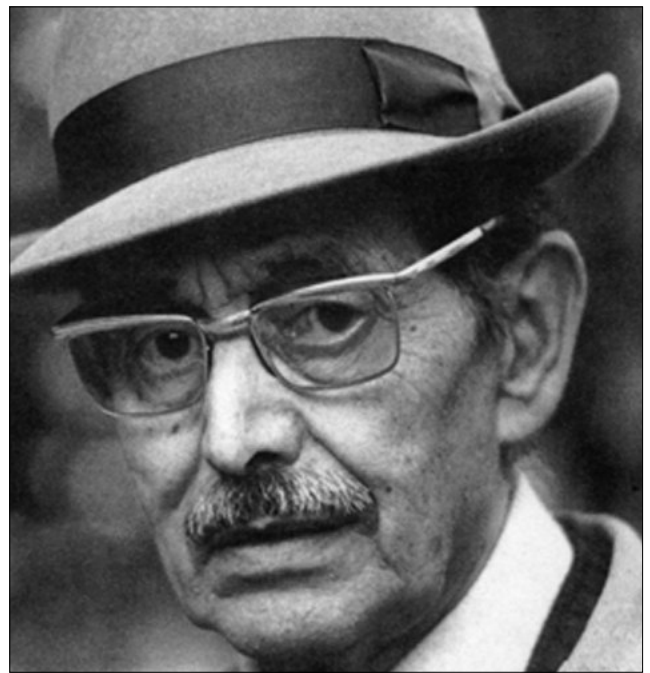
Enric Valor i Vives neix a Castalla, comarca de l'Alcoià, el 22 d'agost de 1911, en el si d'una família de la petita aristocràcia rural. Estudia professorat mercantil a l'Escola de Comerç d'Alacant i la seva primera feina és en un centre de producció sabatera a Castalla. Després viatja a Mallorca, on organitza la Secció Jurídica Nacional de Fabricants de Sabates. Simultàniament estudia llengua i literatura catalanes de manera pràcticament autodidacta.

Als dinou anys comença a col·laborar a la revista satírica *El Tio Cuc*, des d'on impulsa l'adopció de l'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans. A Alacant, en proclamar-se la República, intensifica la tasca com a periodista, escriptor i activista polític. Funda l'Agrupació Regionalista Alacantina, de caràcter nacionalista, i fa de locutor a l'espai radiofònic d'aquesta agrupació. Al mateix temps col·labora regularment en la premsa nacionalista valenciana, com *El Camí*, *El País Valencià* i *La República de les Lletres*.

Durant anys, Enric Valor es dedica pacientment a recopilar rondalles de la tradició oral a les zones rurals de tot el País Valencià, i reuneix un corpus de trenta-sis rondalles de gran valor folklòric i narratiu. A més de la tasca compiladora, amb aquestes rondalles crea un món literari propi, amb el triple objectiu

de reforçar-les de contingut valencià, de posar en joc un llenguatge expressiu i de convertir-les en peces literàries. Segons les seves pròpies paraules: "L'arplega de les rondalles literaturitzades i publicades per mi, va ser molt treballosa. Es tractava ja d'un treball a cosa feta, emprés després de la Guerra d'Espanya, quan s'havien perdut molts costums, es degradava l'idioma i es perdia la memòria de moltes coses nostrades. Era necessari i indispensable interessar i interrogar persones generalment més velles que no jo, que haguessen abastat plenament aquell món de la darreria del segle passat i la primeria del present. Els contactes van ser molt diversos; la recerca molt fortuïta i desordenada. Un treball d'anys i de paciència."

Com a gramàtic, des de molt jove Enric Valor col·labora amb l'aportació de materials lèxics del valencià meridional per a la realització del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, dirigit en aquell moment per Francesc de Borja Moll. També és el principal difusor de l'ortografia fabriana i defensor de les normes de l'Institut d'Estudis Catalans al País Valencià durant el franquisme, adaptant-les a la modalitat valenciana seguint el que Sanchis Guarnier anomenava "poli-centrisme convergent". Títols com *Curso de lengua valenciana* (1966), *Millorem el llenguatge* (1971), *Curs mitjà de gramàtica catalana, referida especialment al País*

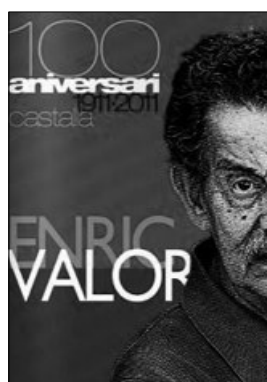
Enric Valor amb el seu característic barret

Valencià (1977) i *La flexió verbal* (1983), entre d'altres, han estat d'una gran importància per a l'ensenyament i la difusió de la llengua pròpia del País Valencià.

Després de la guerra participa activament en les tertúlies clandestines que van preparant l'ambient per al redreçament lingüístic i cultural del país, però entre el 1966 i el 1968 és enviat a la presó com a conseqüència de les seves activitats antifeixistes. Un cop lliure participa en la fundació de *Gorg*, la primera revista valenciana en català de la Dictadura, que només es publica durant tres anys per culpa de la censura, un projecte que reinicia el 1973 amb la fundació de la revista *Els Quaderns Gorg*, que existeix només fins l'any següent. Mentrestant continua escrivint articles de tema

catalanista i lliçons de gramàtica normativa als diaris d'Alacant i València.

Enric Valor debuta com a novel·lista amb *L'ambició d'Aleix*, on narra els sentiments amorosos d'un jove durant la dècada de 1920 en una zona rural de les comarques del sud. Aquesta novel·la, escrita pels volts de 1950, és censurada i apareix amb retalls l'any 1960. Dues dècades després, el 1980, inicia el seu projecte més ambiciós com a novel·lista, la trilogia "Cicle de Cassana", formada per *Sense la terra promesa* (1980), *Temps de batuda* (1983) i *Enllà de l'horitzó* (1991), on recrea el panorama social i el context històric de la societat rural valenciana del primer terç de segle XX. La narrativa valenciana desplega un lèxic precís, meticulós i ric, ple de

girs, modismes i proverbis; i és hereva, en certa manera, del realisme regionalista del segle XIX.

Amb l'arribada de la democràcia, comença el reconeixement públic com a autor clàssic de les lletres catalanes i autoritat gramatical indiscutible. Enric Valor és nomenat membre de l'Institut de Filologia Valenciana des de la seva fundació (1978), i de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans des del 1986. És membre del Consell Assessor de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (1987) i Soci d'Honor i Vicepresident pel País Valencià de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. La Diputació de València li concedeix el Premi Sanchis Guarner (1983) i l'Ajuntament de València el Premi de les Lletres Valencianes (1985). L'any 1987 rep el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. La Diputació d'Alacant convoca un premi de novel·la que porta el nom de l'autor i Edicions del Bullent un premi de narrativa juvenil. A partir del 1990 els homenatges empesos tant pel moviment de les Escoles Valencianes com, al principi, per la Generalitat Valenciana i molts ajuntaments, se succeeixen arreu. Com a conseqüència d'això, moltes places, carrers i escoles del País Valencià duen el nom d'Enric Valor. El 1993, la Generalitat de Catalunya li concedeix la

Creu de Sant Jordi i és investit Doctor Honoris Causa per la Universitat de València; també ho és per la Universitat de les Illes Balears (1998), per la Universitat Jaume I de Castelló (1999), per la d'Alacant (1999) i per la Politècnica de València (1999), entre moltes altres distincions honorífiques. Diverses institucions van dur a terme la iniciativa de proposar-lo per al Premi Nobel de Literatura.

Uns mesos abans de morir, en el discurs pronunciat durant la investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat Politècnica de València, Enric Valor diu: "Davant de tot açò, cal dir que tots els valencians estem moralment obligats a contribuir a l'ús, el conreu, el respecte i la difusió del valencià, el nostre català; i encara que els estudis d'altres llengües puga enriquir-nos, no podem consentir la destrucció cultural i espiritual del nostre poble per mitjà de la implantació totalitària d'un altre idioma. Com bé deia el meu amic Sanchis Guarner, la pèrdua de l'idioma propi significa la mort cultural d'una pàtria".

Mor a València el 13 de gener del 2000.

OBRES

Narracions i contes

L'experiment de Strolowicz

València: El Camí, 1931

Narracions de la Foia de Castalla

Barcelona: Editorial Barcino, 1953

Narracions intrascendents

Edició commemorativa en còmic de la biografia d'Enric Valor fet per l'AVL, un llibre de rondalles, cartell d'un acte de celebració del centenari i Enric Valor a la cova del Dimoni de Penàgila, al voltant dels anys 50 del segle XX

València: Fernando Torres, 1982

Narracions perennes València:

Gregal Llibres, 1988

L'esclafamuntanyes València:

Tàndem Edicions, 1995

Un fonamentalista del Vinalopó i

altres contarelles València:

Tàndem Edicions, 1996

Rondalles

Rondalles valencianes, vol. I

València: Editorial Torre, 1950

Rondalles gironines i valencianes

Barcelona: Editorial Ariel, 1951

Rondalles valencianes, vol. II

València: Editorial Torre, 1951

Rondalles valencianes, vol. III

València: Editorial Torre, 1958

Meravelles i picardies, vol. I

València: Editorial L'Estel, 1964

Meravelles i picardies, vol. II

València: Editorial L'Estel, 1970

Obra literària completa, vol. I

València: Editorial Gorg, 1975

Obra literària completa, vol. II

València: Editorial Gorg, 1976

Rondalles valencianes, 8 vol.

València: Edicions de la

Federació d'Entitats Culturals

- Edicions del Bullent, 1984-

1988

Rondalles valencianes, 8 vol.

València: Tàndem Edicions,

1992-1993 (adaptació per a

infants de Rosa Serrano)

Història d'un mig pollastre

València: Edicions del Bullent,

2007 (àlbum il·lustrat per Anna

Seguí)

La rabosa i el corb València:

Edicions del Bullent, 2007 (àlbum

il·lustrat per Dani Cruz)

Comencilda, Secundina i

Acabilda València: Edicions del

Bullent, 2007 (àlbum il·lustrat per

Anna Seguí)

La mare dels peixos València:

Edicions del Bullent, 2007 (àlbum

il·lustrat per Dani Cruz)

Novel·les

L'ambició d'Aleix València:

Tàndem Edicions, 1957 (1a ed.

València: Successor de Vives

Mora, 1960)

Sense la terra promesa València:

Tàndem Edicions, 1993. (1a ed.,

València: Editorial Prometeo,

1980)

La idea de l'emigrant València:

Tàndem Edicions, 1983 (1a ed.,

València: Fernando Torres, 1982)

Temps de batuda València:

Tàndem Edicions, 1993 (1a ed.,

València: Fernando Torres, 1983)

La ambición de Aleix Barcelona:

Plaza & Janés, 1987

Enllà de l'horitzó València:

Tàndem Edicions, 1993 (1a ed.

1991)

Gramàtica i lexicografia

Curso de lengua valenciana

València: Editorial Gorg, 1966

Millorem el llenguatge València:

Editorial Tres i Quatre, 1999 (1a

ed., 2 vol., València: Gorg, 1971)

Curso medio de gramàtica cata-

lana referida especialmente al

País Valenciano València: Gorg,

1973

Curs mitjà de gramàtica catala-

na, referida especialmente al País

Valencià València: Editorial Tres i

Quatre, 1997 (1a ed. 1977)

La flexió verbal València:

Editorial Tres i Quatre, 1992 (1a

ed. 1983)

Temes de correcció lingüística

València: Editorial Tres i Quatre,

1984 (1a ed. 1983)

Vocabulari fonamental Barcelona:

Editorial Plaza & Janés, 1988

Vocabulari escolar de la llengua

València: Carena Editors, 1989

Expressions peculiars de la llen-

gua: locucions i frases fetes, en

col·laboració amb Rosa Serrano,

València: Tàndem Edicions, 1993

Altres

Paraula de la terra. Escrits selec-

cionats València: Universitat de

València, 1998

HOMBRES, TIERRAS Y CAMINOS:

Onteniente, amablemente

Ara fa mig segle passat, l'escriptor Joan Fuster va publicar aquest article el 20 d'agost de 1960 a les pàgines del periòdic *Jornada*. Fuster escrivia d'Ontinyent i de les seues festes de Moros i Cristians que ixé any celebraven el centenari. Fuster escrivia i no parlava bé, precisament. Fuster escrivia i era, al menys en gran part, la veritat. Però ja se sap que la

veritat no és pot dir. El poble agrícola, el poble industrial, el poble religiós, el poble... La polseguera que va alçar l'article fou enorme. Tres anys després, el mateix escriptor, a qui alguns ontinyentins havien convidat a presenciar les festes en viu i en directe, va escriure un altre article laudatori, que publicarem en el proper número.

Ontenient, anys seixanta del segle XX. L'activitat fabril és molt intensa i hi ha fàbriques a tot arreu

JOAN FUSTER

Y escribía mi viejo amigo don Gaspar Escolano, ayuda puntual en mis excursiones: "Al remate del valle de Albaida tiene su asiento la real villa de Onteniente, que así por el número populoso de sus vecinos, como por el comercio de mercaderías, y mucha urbanidad en lo espiritual y temporal, merece el primado entre todas las de la serranía". Pienso que si el elogio era justo a finales del siglo XVI, mucho más lo es hoy.

Onteniente —Ontenient para los de casa— es lo que suele llamarse una ciudad laboriosa y progresiva. Lo ha sido siempre, pero hoy parece serlo más que nunca. Aunque su situación no se presta a muchas filigranas, pues el caserío se levanta sobre un terreno irregular e incómodo; las calles y plazas van adoptando un airoso aspecto de modernidad que reconforta. Ciertamente que Onteniente conserva aún muchos rincones de inigualable gracia pintoresca: callejones abruptos, esquinas decoradas

de heráldica, plazuelas de alborotado gusto popular. Por largos años que los conserven, amén. Estas delicias no molestan a nadie (como no sea a quienes viven en ellas y han de sufrir la inclemencia de una casucha reducida o de una ruina lenta), y, en cambio, pueden ser mostradas al forastero curioso en exhibición de tipismos. Pero lo bueno es que Onteniente, en su parte nueva o remozada, tiene ya todo el aspecto de una ciudad eficaz, emprendedora, rica y que sabe aprovechar sus recursos.

A finals d'aquesta dècada és remodela la plaça de Sant Domingo, aleshores de José Antonio

He aquí un edificio que hace pinitos funcionales; he aquí una cafetería de postín; o una tienda donde se expenden frigidaires y televisores; o una señorita diligentemente despeinada, a tenor de los cánones del día; o una tertulia donde se habla de Vivaldi y de Picasso. Los síntomas son inconfundibles. Aunque el visitante desconociese en absoluto cuál es la estructura económica fundamental de Onteniente, adivinaría por ellos que nos hallamos en el área de la industria. Onteniente vive las formas de vida ligeramente capitalistas que permiten, en nuestro país, las fábricas. Esto lo singulariza bastante en la geografía valenciana, eminentemente rural, donde sólo Alcoy, Elche, Elda y tal vez alguna otra localidad, le superan. La tradición industrial de Onteniente es antigua y sólida. En cuanto a su solidez, basta ojear el suntuoso programa de fiestas que han publicado este año sus vecinos; hojearlo, no — ¡por Dios! — en su parte literaria, sino en las páginas dedicadas a propaganda. El programa en cuestión, que lleva una horrorosa portada del pintor Segrelles, sirve admirablemente para hacerse cargo del volumen y de las ramificaciones que la actividad fabril de Onteniente tiene hoy día.

Precisamente uno, leyendo este espléndido mamotreto, echa de menos entre sus colaboraciones un artículo

que expusiese en cifras la dimensión económica de la ciudad. Habría sido muy interesante para los forasteros y, estoy seguro de ello, también para los nativos. En vez de tanto papel inconexo, escrito por paisanos ausentes o por burócratas nostálgicos del puesto que dejaron en Onteniente, papel que carece de todo interés, habría sido más práctico que alguien se hubiese molestado en informar al lector acerca de la riqueza local. Este es un defecto general en todos los programas de fiestas de nuestros pueblos, cuando suelen llevar textos ilustrativos. Nuestra gente, a la hora de mudarse para el festejo rumboso, parece considerar como cosa fea o, por lo menos, subalterna aquella fuerza verdadera que precisamente les permite divertirse. Dado que esta clase de impresos son, en la actualidad, las únicas referencias amplias que se publican sobre nuestras ciudades, es lamentable que se pierda la oportunidad. Pero, en fin, ¡qué le vamos a hacer!

Arte de ganar dinero

Dije que la industria de Onteniente tiene raíces muy antiguas. Si no recuerdo mal, sus eruditos han disputado con los del vecino Bocairente sobre cuál de las dos poblaciones se avanzó a la otra en el menester textil, y los datos que entonces se barajaron llegaban a tiem-

pos medievales. Los ontenienses tuvieron, al parecer, la misma idea que los alcoyanos: aprovechar el curso abrupto de su río para establecer factorías. El gran salto de prosperidad lo dio Onteniente a lo largo del siglo XVIII, según creo. A principios de esta centuria contaba con 850 vecinos, y hacia fines de la misma había alcanzado los 2.100. El abate Cavanilles, que trae el dato, indica a renglón seguido el número de obreros que, en aquel tiempo, servían a la industria de la ciudad: 1.500 sólo en las fábricas de paños, bayetones, lienzos y papel. Lo cual, para la época y para el total del censo, es una cifra extraordinaria. Y añade: “Se texen al año 40.000 varas de paño, 2.500 de bayetones, 6.300 de sayales, 9.000 de lienzo, y fabrican muchas mantas de pelo cabrío, 13.000 arrobas de aguardiente y 4.000 resmas de papel, empleando en gran parte las primeras materias de su propio término; además, benefician en el marinete com unas 200 arrobas de cobre que traen de otras partes...”.

Pero, a diferencia de Alcoy —dónde no había de qué—, y como Elche, la industria creciente de Onteniente no ha desplazado al laboreo agrícola. Unos ciento veintisiete kilómetros cuadrados tiene su término municipal, y si bien no todo él ofrecía iguales e igualmente benignas facilidades para los cultivos, la tenacidad y la pericia de los labrado-

res del lugar han sabido ponerlo en explotación hasta el máximo de sus posibilidades. Muchas cosechas se recaudan en Onteniente. ¿Será necesario decir que la más famosa es la de melones? Famosa con fama merecida: melones de secano, pequeños, dulces, resistentes. La supervivencia del elemento agrario no ha sido obstáculo para el empuje ascendente de la industria. Ambas riquezas se compenetran y ayuda. Globalmente, desde luego, la industria supera con mucho a la agricultura. Pero el resabio rural tiene sus ventajas, y bien está que, si no se vuelven en inconvenientes, se respeten y mantengan.

De todos modos, a pesar de que el panorama económico, en su desenvolvimiento, resulta tan halagüeño, sorprende un poco observar que la población de Onteniente no ha crecido de la manera galopante que vemos en otras ciudades tocadas de industria. Onteniente tenía en 1875, 11.251 habitantes, y no llegó a doscientas almas lo que aumentó en los veinticinco años siguientes. Al acabar la guerra del 36, su censo se elevaba a 13.564 habitantes, y hace cinco años tenía exactamente, según datos oficiales, 16.525. Los índices de crecimiento, pues, si no me engaño, no son tan apabullantes como los de otros sitios en condiciones análo-

La plaça de la Concepció també canvia la seua fesomia en aquest temps de prosperitat

gas. ¿A qué se debe ello? Lo ignoro. Pero sea como fuere, cabe interpretar el hecho como favorable para los intereses más profundos de Onteniente. Porque, en definitiva, cuando una ciudad nuestra aumenta su vecindario de manera desorbitada, es que la inmigración —necesaria o no— anda por medio. La experiencia demuestra los peligros que, para el espíritu del país, significa la riada de peones meridionales que hemos sufrido últimamente. Nuestros pueblos tal vez, a resultas de ella, tienen abastecido su mercado de mano de obra; pero la sociedad queda intoxicada

por la tendencia y el riesgo al mestizaje.

Moros y cristianos

Onteniente es una ciudad muy devota. Dice el historiador Viciano que, en su época, cuando la ciudad contaba con unas mil doscientas casas de vecinos, había a su servicio nada menos que treinta y siete curas: un clérigo por cada treinta casas, más o menos, prescindiendo de la comunidad de frailes dominicos que entonces existía allí. Ignoro si hoy se siguen guardando las mismas procesiones. Puede deducirse, por tanto, que la disposición de Onteniente respecto del clero no podía ser más favorable. Y de tiempos bastante alejados le viene la piedad por sus dos imágenes patronales: la Purísima y el Cristo de la Agonía. La Purísimeta, que, como es sabido, “és de plata massissa”, recibe su fiesta, naturalmente, cuando el calendario canónico lo preceptúa: por diciembre. Al Cristo de la Agonía, que se conserva en la ermita de Santa Ana, se la celebran ahora, a fines de agosto. No sé si hay alguna remota justificación litúrgica para estas fechas. Tal vez sí.

Pues la ciudad conmemora piadosamente a su Cristo con una batalla de moros y cristianos, en la cual, no hará falta decirlo, siempre ganan los moros.

No se crea que sea esta pantomima demasiado antigua. Justamente este año se cumplen los cien años de su instauración, y por eso Onteniente echa la casa por la ventana con motivo del centenario. A los beneméritos locales de hace un siglo se les ocurrió animar el programa imitando lo que tanto éxito tenía ya en Alcoy: la batalla de sarracenos y conquistadores. Desde cierto punto de vista, la cosa no parece excesivamente lógica. Alcoy tenía su San Jorge belicoso y matamoros, y la tradición de su intervención milagrosa en la batalla que dio la ciudad a las fuerzas catalanas. En Onteniente, como en tantos otros lugares donde se repite la mojiganga, no había San Jorge a quien echar mano ni milagro fastuoso que recordar. Y meter al Cristo de la Agonía en un lance de mamporros, aunque fuera en beneficio de la cristiandad, no resultaba muy claro.

Pero tales tiquismiquis no cuentan a la hora de la verdad. No he visto nunca a Onteniente en fiestas, pero he intentado leer las “embajadas del moro y del cristiano” que se recitan en medio del tumulto. La verdad es que se trata de unos versos bastante mediocres, llenos de tópicos y anacronismos. Me imagino que los motivos los escucharán con la debida veneración. Sin embargo, repito, lo esencial es otra cosa. Ocurre, lo mismo en todas partes. La gente aprovecha la ocasión para meterse en juerga, que es lo bueno. Las “filaes” se disfrazan, desfilan, comen, disparan sus armas, vencen o se dejan vencer (según el bando en que formen), y consumen bebidas espirituosas como Dios manda. “¿Qué més ens podeu dar en una altra vida?”, que decía el poeta. Las fiestas de moros y cristianos son el gran carnaval de nuestros pueblos de montaña: un carnaval a medias típico con las debidas licencias (en todos los sentidos de estas palabras), y laudables a fin de cuentas. Onteniente será, estos próximos días, un hervidero de júbilo. Allí tengo yo buenos amigos, gente culta y negociante, de los que más aprecio. Ellos me han ponderado siempre con entusiasmo sus moros y cristianos. Bajo su palabra —que hago mía—, suscribo el elogio de estas jornadas, en la clara, simpática, opulenta Onteniente.

El passat 22 de maig es van celebrar eleccions municipals. Per aquest motiu, hem volgut portar a les pàgines de la revista les altres tres ocasions al segle XX en que va hi ha haver canvi de corporació... i alguna cosa més. Totes elles van ser en primavera: el 12 d'abril de 1931, unes eleccions municipals van provocar la caiguda de

la monarquia i l'adveniment de la República; en el mes d'abril de 1939, recent acabada la guerra incivil, els franquistes van assumir el poder a Ontinyent, i el 4 d'abril de 1979, s'acabava la dictadura i arribava la democràcia. Eixe dia tenien lloc les primeres eleccions municipals de l'actual període democràtic.

Eleccions locals, som republicans

Barcelona, 14 d'abril de 1931. La gent es tira al carrer en saber que ha guanyat la República

GUILLEM LLIN

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 van ser les detonants per al canvi de règim que es va viure a l'Estat espanyol. La victòria dels partits republicans va provocar la caiguda d'Alfons XIII. Però la monarquia portava molt de temps perdent credibilitat en la societat des que en 1923 acceptara el rei la dictadura de Primo de Rivera. Els historiadors no es posen d'acord sobre el grau d'implicació del monarca, però cal apuntar la responsabilitat moral en acceptar la imposició i encarregar-li formar govern, traint la constitució que havia jurat.

La dictadura de Primo de Rivera fou un temps contradictori. En un primer moment, va ser acceptada de bon grat per la majoria de la població que no veia una eixida ni política, ni social, ni econòmica a la situació. Durant els primers temps —com en la major part de les dic-

tadures— es van escometre una sèrie de grans obres públiques, cosa que junt a algunes victòries en la guerra del nord d'Àfrica, van fer que la dictadura gaudira d'una certa popularitat. Contrari als polítics i als partits, els va prohibir, però a correu seguit va crear el partit únic anomenat la Unión Patriótica (UP), un partit apolític, segons el dictador. En 1925 substitueix el Directori militar pel Directori civil, en què hi ha sis membres d'UP i quatre militars.

El suport a la dictadura va anar caient sense pressa, però sense pausa. Fins i tot, destacats polítics monàrquics com Niceto Alcalá Zamora, Miguel Miura i Ángel Ossorio y Gallardo es van declarar obertament republicans. Les velles estructures econòmiques seguien intactes. En 1929, arran de la crisi als Estats Units, les conseqüències per a l'Estat espanyol foren una inflació galopant, augment de l'atur i una forta devaluació de la pesseta. Els exponents anar-

quistes com el sindicat Confederación Nacional del Trabajo (CNT) i el partit Federación Anarquista Ibérica (FAI), clandestins, havien agafat una força considerable i les vagues i protestes eren una constant. Entre els militars hi havia un descontent general. Veient com anaven les coses, Alfons XIII li retira el seu suport, i el 28 de gener de 1930, Primo de Rivera tira la tovallola. Però la caiguda del militar arrossegarà el seu valedor, el monarca.

La situació era de descontent general. I les coses mal fetes pels successius governs monàrquics van minar l'escassa credibilitat de la corona. Paral·lelament, les forces polítiques republicanes havien signat el Pacte de Sant Sebastià, que havia establert, fins i tot, que Aniceto Alcalá Zamora seria president del primer govern de la Segona República.

El 19 de febrer de 1931, Alfons XIII designa l'almirall Juan Bautista Aznar per formar govern, en substitució del

general Dámaso Berenguer. Aquest decideix, en una situació de caos com la que es viu (repressió, vagues, protestes, fracassos governamentals, la censura, els presoners polítics...), convocar primer les eleccions municipals en lloc de les generals pensant a guanyar temps. Són convocades per al diumenge 12 d'abril de 1931. La victòria dels partits republicans, que ningú posa en dubte i és contundent, fa que el dia 14, en saber-se els resultats, es desencadenen els esdeveniments. A les 6:30 del matí, a Eibar posen la bandera republicana. A les 11 del matí, l'almirall Aznar proposa al rei la convocatòria de noves Corts Constituents. Però és massa tard. A les 12, la gent comença a eixir al carrer. A les 14:30, Francesc Macià proclama la República de Catalunya. A les 16 hores, a tot arreu hi ha banderes republicanes i les manifestacions són nombroses. En el consell de ministres que s'ha convocat per a les 5 de la vesprada, Alfons XIII anuncia la seua decisió d'abandonar el país, cosa que farà ben aviat. Comença la Segona República.

Ontinyent, últims moments monàrquics

A Ontinyent, les coses també estaven bastant confoses. A la lògica dinàmica política, calia afegir que en 1927 s'havien segregat les quatre partides dels Alforins i Fontanars era un poble autònom. La qual cosa modificava les condicions de les eleccions municipals en el nostre cas concret. Això tracta precisament el Ple extraordinari de l'Ajuntament el 15 de març de 1931. Estableixen que, d'acord amb la Llei

municipal de 2 d'octubre de 1877, el cens del poble és el de 1929. Ontinyent tenia eixe any 12.363 habitants. I el municipi té tres districtes i s'han d'elegir 19 regidors, segons ha aprovat la Secció Provincial d'Estadística el 26 de maig de 1930. En l'acta del Ple es recull que *"Corresponderán, según el artículo 42 de la vigente Ley Municipal de 1877 seis a cada distrito, resultando un puesto sobrante que se aumentará el Distrito segundo, por ser el que mayor número de electores"*. Això fa que als districtes 1 i 3, Casa Capitular i Escuelas, els corresponga sis regidors a cada un, i al número 2, Previsora, set regidors.

En el darrer Ple abans de les eleccions, el divendres 10 d'abril de 1931, davant la insistència del baró de Santa Bàrbara, en el sentit de voler regalar al poble una estàtua de sant Antoni, la Corporació municipal resol que *"los Sres. Concejales haciendo constar su reconocimiento al Sr. Barón, consideran que la Glorieta de San Antonio por el punto destinado a paseos populares, conciertos y otros espectáculos profanos, no es el más adecuado para la colocación de un monumento de carácter religioso, ya que incluso podría prestarse a comisión de alguna irreverencia"*. Per eixe motiu, decideixen *"comunicar al Sr. Barón de Santa Bàrbara que pueda disponer de la estatua para instalarla según sus deseos en la plaza del Colegio de la Concepción, que entienden ser lugar apropiado"*. Aquesta és la darrera decisió que pren l'Ajuntament monàrquic d'Ontinyent; una decisió que sembla anar en la línia del nou temps que comença ara i que provocarà un malentès entre el veïnat. El negociat de

Parcs de l'Ajuntament redacta l'ofici de comunicació el dimarts 14 d'abril, dia d'implantació de la República, amb la qual cosa, abans del dia 15, el baró de Santa Bàrbara no la va poder rebre. Així doncs, la República, fent bo el seu laïcisme, *era* qui s'oposava que el monument de sant Antoni s'ubicara al passeig de la Glorieta i la *desterrava* al pati del col·legi de la Concepció, quan l'apreciació era falsa com hem explicat.

Eleccions del 12 d'abril de 1931

Segons escriu l'historiador ontinyentí Josep Gandia i Calabuig a la revista *Almaig* de l'any 2000, article "Abril de 1931: ¿Monarquía o república?", els republicans estaven preparats per a les eleccions des que en 1930 van començar a estructurar-se al voltant del Partido Unión Republicana Autonomista (PURA) que tenia en Paco Montés el líder carismàtic que tota entitat desitja i requereix. En desembre, eren un grup de 42 militants i quan el president Aznar (oncle-avi de José María Aznar) convoca les eleccions municipals en febrer, la candidatura tenia un bon tros avançat. Gandia apunta l'existència de *"dos candidaturas que ofrecían al electorado dos perfiles políticos diferenciados: una liderada por el republicano Francisco Montes (en la que se integraron algunos de los antiguos monárquicos conservadores y liberales) y otra de carácter católico-conservador, organizada formalmente en torno a la Unión Gremial, apoyada por los tradicionalistas y liderada por personas que se habían destacado por su participación activa en los Ayuntamientos en la Dictadura de Primo"*

Regidors de l'època de Francisco Montés en la cavalcada de Reis. A la dreta, l'Ajuntament en aquell temps

de Rivera". És a dir, a Ontinyent s'havia donat una situació mimètica a l'Estat espanyol, cosa freqüent vist el desencís general amb la monarquia. Polítics al·trament monàrquics, de tota la vida, s'havien convertit en republicans, cansats de veure com la corona, lluny de resoldre els problemes, quotidians o estratègics, cada dia que passava els enquistava més i n'afegia de nous. Com hem assenyalat, uns estaven preparats i també units, els altres, ni una cosa ni l'altra.

Així les coses, el diumenge 12 d'abril de 1931, les coses estaven clares. Encara que no es coneixen els resultats totalment (no hi ha dades del districte número 1, Casa Capitular) la votació no deixa marge per als dubtes, ja que un 70-75% dels electors van votar els candidats republicans.

Aleshores, els regidors es presentaven en llistes obertes per un sol districte, segons la Llei electoral de 1907. Però a fi que el partit minoritari tinguera representació, solament se'n podien inscriure per partit polític una part del total. (Als districtes d'Ontinyent, de 6 candidatures, 4 regidors; i de 7 candidatures, 5 regidors).

En el districte 1 (Casa Capitular) els elegits foren Francisco Montés Tormo, Francisco Llinares Mayor, Tomás Valls Ferrero, Salvador Gil Martínez (candidatura liderada per Paco Montés, del PURA) i Francisco Gisbert Nadal i Enrique Conca Vidal (candidatura que agrupa el conservadorisme clerical, sota el nom d'Unión Gremial). Pel districte 2 (Previsora) ixen elegits Enrique Penadés Sanchis (508 vots); Vicente Galbis Ferrero (503 vots); Pedro Dasí (501 vots), Gonzalo Tormo Vidal (499 vots) i Alfredo Tortosa Poquet (486 vots), (de diverses tendències, sota el lideratge del PURA), i José Sempere Ferrero (222 vots) i Manuel Mompó Reig (211 vots),

(conservadorisme clerical, sota el nom d'Unión Gremial). I al districte 3 (Escuelas), els que tenen el suport popular són Roberto Albert Gil (515 vots); Bautista Tortosa Valls (514 vots); Joaquín Micó Albert (507 vots) i Miguel Vidal Calvo (494 vots), (de diverses tendències, sota el lideratge del PURA). Igual com al districte 2, a gran distància de sufragis populars, aconsegueixen acta de regidor Vicente Montés Sarrió (160 vots) i Manuel Serna Fuentes (158 vots), (tots dos són del conservadorisme clerical, sota el nom d'Unión Gremial). Encara que a les actes solament figuren els candidats a regidors que havien eixit i no els presentats, per la qual cosa no es pot saber el nom de la resta d'aspirants, Josep Gandia assegura que tres dels sis noms descartats pels electors eren José Gironés Valls, Jaime Miquel Lluch i José Simó Marín.

Tots els regidors republicans, eren republicans de convicció? Eren d'esquerrers? L'escrit de Josep Gandia ens ho aclareix: *"importa poco que algunos de esos concejales puedan ser tildados de conservadores o liberales debido a sus antiguas filiaciones políticas. Ahora mismo, resultaron elegidos en una candidatura no partidista, integradora, pero con una idea clara: oponerse a los carlo-conservadores que tan a gusto se habían sentido en los tiempos de la Dictadura"*.

Espanya ja és republicana. Paco Montés, alcalde

A Ontinyent no hi ha constància que el dia 14 d'abril ocorrerà res noticable més enllà de la lògica alegria dels republicans —candidats i poble— en saber que havien guanyat i que se'ls obrien de bat a bat les portes cap una societat més justa i igualitària.

El dimecres dia 15 comencen a moure's les coses. A les 16:25 hores, el governador civil provisional envia un telegrama a l'alcalde Blas Guzmán y Pérez de Lema que assenyalava que *"A fin de que se constituyan rápidamente los Ayuntamientos el Exmo. Sr. Mtro. [ministro] Gobernación del Gobierno provisional de la república me ha comunicado que dichas corporaciones deben constituirse con todos los concejales electos, tanto republicanos como monárquicos, cualquiera que sea la significación política, siendo elegidos de entre ellos el alcalde y los tenientes, con la sola excepción de aquellos Ayuntamientos en que hubiera habido protestas contra los concejales elegidos en cuyo caso se designará un individuo por cada distrito, los cuales constituirán una junta municipal provisional que elegirá de entre ellos su presidente, y prevengo que es norma del Gobierno, y así lo hará presente, el que se conceda el mayor respeto a los derechos de todos los ciudadanos, al amparo de la república"*.

L'Ajuntament convoca el Ple extraordinari aviat, el dijous dia 16, a les set de la vesprada. Presideix la sessió, com a alcalde accidental en absència del titular, Tramuel Fité Beltrán. Hi assisteixen tots els regidors, però en el moment de començar en falten dos, Francisco Gisbert i Vicente Montés.

Llegit pel president el telegrama rebut i els noms dels regidors proclamats, Tramuel Fité s'adreça als presents dient que acaben de formar part de l'Ajuntament en virtut d'una fórmula automàtica. Malgrat això, *"su actuación interina ha sido modesta, pero en su concepto, honrada, y por ello y para que se aclaren ciertos extremos (...) ofrece al nuevo Concejo la revisión de su gestión y la del Ayuntamiento que cesa asumiendo por completo cuantas responsabili-*

Alegoria de la Segona República. A la dreta, la Glorieta en 1930

dades pudieran corresponderle". Tot seguit, Fité "desea suerte en su labor a los Concejales entrantes en bien de la Ciudad y del nuevo régimen instaurado en España, y dice que la presencia en el Salón de los Sres. Capitán y Teniente de la Guardia Civil no supone otra cosa que la adhesión y respeto del Cuerpo a que pertenecen a la nueva forma de Gobierno".

Acabada la intervenció, Roberto Albert Gil assumeix la presidència per a l'elecció d'alcalde, en ser el regidor que més vots ha tret. Demana la paraula Salvador Gil Martínez per proposar que el nomenament es faci per aclamació en la persona de Francisco Montés. Per al·lusions, Montés pren la paraula per assenyalar que ni està preparat ni té temps, i a més a més, la llei és clara, que l'elecció d'alcalde s'ha de fer en votació secreta mitjançant paperetes. Paraules que ratifica el president.

Després s'efectua la votació amb els resultats següents: Francisco Montés Tormo, 15 vots; Manuel Mompó, 1 vot; hi ha dos paperetes en blanc. En el moment de la votació, en la sala de plens hi havia 18 regidors; Vicente Montés no hi era. Aquests resultats diuen que dos dels representants de la Unión Gremial havien votat a Francisco Montés i que altres dos havien votat en blanc.

En prendre possessió l'alcalde, aquest fa una clara exposició d'intencions en afirmar que *"acepta el cargo en nombre del Gobierno provisional de la república española, pues aún faltándole las condiciones adecuadas para desempeñar la honrosa magistratura municipal que se le confiere, considera su deber servir a su pueblo, puesto que este así ha manifestado su voluntad. Advierte que nunca ha obtenido nombramiento alguno de la Monarquía, y que se encuentra emocionado al tomar la Alcaldía bajo el régimen republicano y*

por la voluntad popular. Dice que viene con sus demás compañeros, a abolir privilegios que hasta ahora han existido, y que en adelante a todos se oír por igual, acabándose las esperas interminables y las preferencias en favor de unos o de otros, ya que tanto los miembros de la Corporación como los funcionarios municipales atenderán con solicitud prescindiendo de si son republicanos, jaimistas, monárquicos o de la Unión Gremial".

També exposa quin programa serà el que durà a cap: *"revisión de la actuación de los Ayuntamientos anteriores aceptando y agradeciendo el ofrecimiento del Sr. Fité; reducción de los presupuestos, si ello fuera posible, sin dejar por eso desatendidas las atenciones municipales que ahora se cumplen; encauzamiento de la gestión municipal en beneficio de las clases trabajadoras hasta la fecha bastante olvidadas; y realización de una labor de carácter político encaminada a afianzar la República mediante el mantenimiento del orden y el respeto a todos los derechos, desarrollando la actuación por los cauces legales y no por la violencia".* Apunta, no obstant això, que *"como hombres, pueden tener defectos, pero en manera alguna pretender poseer el patrimonio de la verdad y del acierto como ocurría con los componentes de la Unión Patriótica".* I acaba dient que *"los derechos de fiscalización son libres para todos los ciudadanos sin distinción entre vencedores y vencidos, y espera poder corresponder a los sentimientos populares, poniendo sus entusiasmos al servicio de la población y del nuevo régimen de gobierno, terminando con una viva a la República que fue entusiastamente contestado".*

Feta l'al·locució de Francisco Montés, toca elegir els tinents d'alcalde amb el mateix sistema que per a l'elec-

ció de l'alcalde. Primer tinent d'alcalde ix Roberto Albert Gil en obtindre 16 vots. José María Sempere Ferrero, 1 vot, i una papereta en blanc. Seguien sent 18 els regidors electors. Per al segon tinent d'alcalde dona com a resultat Bautista Tortosa Valls, 8 vots; Gonzalo Tormo Vidal, 3 vots; Francisco Llinares Mayor, 2 vots; Joaquín Micó Albert, 1 vot; Salvador Gil Martínez, 1 vot. A més a més, una papereta en blanc. En aquesta ocasió, a les actes del Ple, hi ha un error, ja que sumen 16 regidors en lloc dels 18 habituals. En no obtindre ningú majoria absoluta, l'alcalde diu que s'ha de tornar a votar. En aquest moment acudeix l'últim regidor absent, Vicente Montés, per la qual cosa en són 19. En aquesta votació ix el resultat següent: Bautista Tortosa, 11 vots; Gonzalo Tormo, 3 vots; Francisco Llinares, 3 vots; José María Sempere, 1 vot, i una papereta en blanc. Per al tercer tinent d'alcalde, Francisco Llinares obté 14 vots; Gonzalo Tormo Vidal, 3 vots; José María Sempere, qui sempre es votava ell mateix, 1 vot, i una papereta en blanc.

L'acte el tanca l'alcalde, el qual dona les gràcies a tots per *"la inmerecida distinción de que ha sido objeto"*, tot insistint en el fet que accepta el càrrec *"por espíritu de sacrificio ya que él hubiera deseado ocupar un puesto en los escaños, en lugar de la Alcaldía"*, la qual posa a disposició de la població, si bé també assegura estar *"dispuesto a abandonarla tan pronto como surja discrepancia con los deseos del vecindario"*. Francisco Montés demana que conste en acta *"un voto de gracias para los Sres. Capitán y Teniente de la Guardia Civil por su presencia en el acto que patentiza su ya manifestada adhesión al nuevo régimen"*, i diu que en acabar la sessió els acompanyaran a la caserna amb una bandera republicana per tal de col·locar-la en aquest edifici.

La Dictadura acaba amb tot

GUILLEM LLIN

El final d'una època

L'1 de desembre de 1937, seguint els dictats de Govern Civil, té lloc la constitució d'un nou Consell Municipal d'Ontinyent. En formen part Salvador Pla Paula, Francisco Santamaria Penalba, Vicente Ferrero Soler, Carlos Olcina Revert, Rafael Morell Conejero, Juan Bautista Morales Reig, José Donat Vidal, Juan Iñesta Andrés, Rafael Ferrero Morell, Vicente Mollà Galiana, Joaquín Esparza Olcina, Manuel Sanz Micó, Vicente Albert Penalba, Enrique Gilabert Albert i Vicente Salvador Gramage. En la sessió, els regidors trien l'alcalde, José Donat Vidal, el qual va obtindre 11 vots. L'altre candidat, Juan Bautista Morales Reig, en va aconseguir tres; hi ha haver una papereta en blanc. Aquest Ajuntament, amb altes i baixes —bàsicament per la incorporació al servei militar dels regidors— es mantindria fins al final de la guerra. Donat Vidal serà alcalde durant els 16 mesos següents.

No ho tindrà fàcil el Consell Municipal. Salvador Pla Paula presenta de dimissió com a regidor el 8 d'abril de 1938. A més, Vicente Ferrero Soler i Francisco Santamaria Penalba s'incorporen a les Brigades de Fortificacions i el Ple acorda deixar les vacants sense cobrir. El 22 d'abril de 1938 es llig un escrit de la CNT. Aquest sindicat anuncia que no col·laborarà amb el Consell Municipal *"mientras no estén representados todas las organizaciones obreras y partidos de la localidad"*. El Ple se n'assabenta i l'alcalde diu que no poden fer res més que notificar-ho a Govern Civil.

En la sessió del dia 20 de maig de 1938 s'oficialitza un seguit de canvis. Per Izquierda Republicana ingressa Lorenzo Juan Ripoll Lozano, en substitució de Vicente Salvador Gramage, que portava des de començament d'any sense anar-hi a causa d'una malaltia. José Ferrero Micó ocupa el lloc d'Enrique Gilabert Albert. Pel Partido Comunista, José Gandia Sarrió substitueix Vicente Mollà Galiana, qui es

La dictadura franquista va abortar el règim democràtic de la República després d'una cruenta guerra. Franco presideix a Madrid una desfílada amb motiu de la victòria militar només acabat el conflicte bèlic

troba en les Brigades de Fortificacions. José Ureña Reig reemplaça Joaquín Esparza Olcina i Gonzalo Sanz Reig entra en el lloc de Manuel Sanz Micó. La UGT també fa canvis per motius imponderables. José Martínez Mataix en substitució de Rafael Morell Conejero. Gerardo Martínez Casanova s'encarrega de substituir Juan Bautista Morales Reig —qui mig any abans havia estat candidat a alcalde— i Luis Garcia Insa reemplaça Carlos Olcina Revert. Els tres canvis són perquè els substituïts han sigut cridats al servei militar. D'aquesta baixa es dóna compte en la sessió del 29 d'abril.

La desmoralització va guanyant terreny a mesura que el perden al front de batalla. El 15 de juliol de 1938, el Consell, tot i al·legant la molta faena que hi ha, acorda celebrar les sessions cada quinze dies.

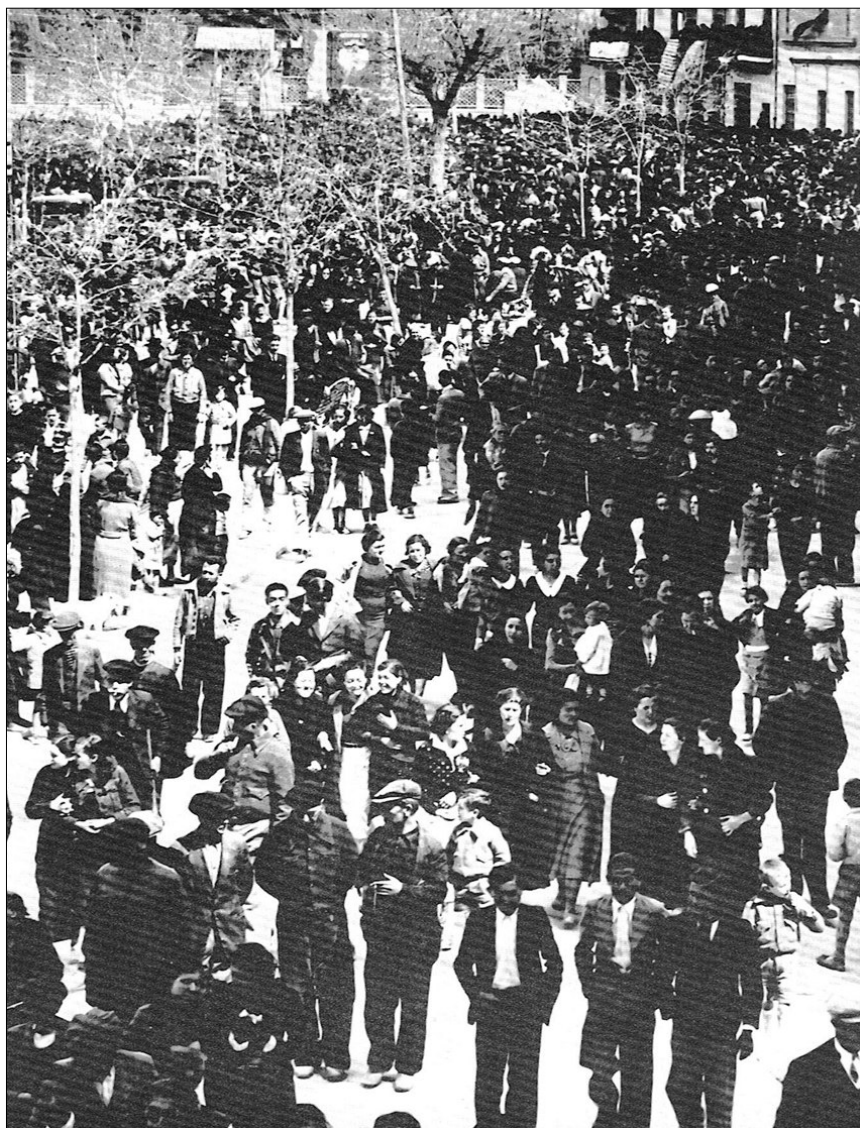
El 22 de novembre, Vicente Richart Penadés ocupa el càrrec de José Ureña

Reig, el qual ha hagut de marxar al servei militar.

Canvi de Corporació

L'any 1939, el mal anomenat *exèrcit nacional* avança imparable a la conquesta de les terres que encara li són hostils. A Ontinyent, segons recull l'historiador Antonio Calzado Aldaria en la seua tesi doctoral, part de la qual roman inèdita, *"la Quinta Columna saltó a la luz y preparaba la 'liberación'. El día 27 de marzo los quintacolumnistas, organizados en el Hospital Internacional y dirigidos por el Comandante de Intendencia [altres documents diuen que era tinent] Manuel Sánchez Albornoz (hermano del medievalista), en contacto con los quintacolumnistas locales, ultimaban los detalles para tomar el control de la ciudad (...)"*.

A través de un informe transmitido por la Alcaldía al Juzgado Militar, que

A la plaça de la Concepció d'Ontinyent es fa una missa multitudinària el 29 de març de 1939 per celebrar la victòria franquista

estaba tramitando el Proceso Sumarísimo de Urgencia contra Juan José Verano Echauren (agente del SIM [Servei d'Intel·ligència Militar, l'espionatge de la República]) sabemos que los últimos días del Ontinyent republicano no fueron totalmente pacíficos. Un pos-trer enfrentamiento estuvo siempre en al aire. Según consta en este informe, el 27 de marzo algunos consejeros acordaron con 'autoridades y personalidades de derechas residentes entonces en esta Ciudad' la detención de entre treinta y cuarenta 'cabecillas rojos' y el registro de la sede cenetista, temiendo que tuvieran almacenadas armas que pusieran en peligro el traspaso pacífico a los vencedores. El registro fue realizado por civiles, quintacolumnistas de la Compañía de Depósito de Ingenieros y agentes de la Subcomisaría de Policía. Juan José Verano informó al Coronel de Carabineros Pascual Vives, Comandante Militar de la Plaza, 'no

haber encontrado materia delictiva en los registros practicados en los locales de la CNT-FAI', por lo que fueron puestos en libertad. Unas veinte horas después se efectuó un nuevo registro en el que, según el informe se encontraron 'gran cantidad de bombas de mano, municiones de fusil, pistolas, escopetas y materias explosivas'".

Juan José Verano era un policia madrileny, però residia a València, tenia 49 anys i havia sigut traslladat a Ontinyent a finals de novembre de 1938. En acabar la contesa, com tants altres republicans, seria represaliat.

Segons Calzado, "la 'liberación' comenzó el 28 de marzo a las diez de la mañana: 'Formados en la plaza del Colegio, del propio modo que ahora nuestros colegiales, todos los elementos derechistas del Hospital, y a los acordes del Himno de la Falange y del Himno Nacional, que tocó a la misma hora, como se tenía convenido, la emisora

local, propiedad de nuestro querido ex-alumno D. Salvador Miquel Lluch, se izó en la fachada de nuestra Casa la bandera nacional'. Unos días antes el propietario de la emisora Radio Onteniente había adquirido clandestinamente un vinilo con la 'Marcha Real'. Ese día, si creemos un informe de la alcaldía, el Médico Director del Hospital Internacional, el Jefe de Servicios del Hospital 'y otros empleados, significadísimos marxistas' abandonaban la población. (...) El 29 de marzo, a las doce del mediodía, Manuel Sánchez Albornoz anunciaba desde sus micrófonos: 'Onteniente ingresaba desde aquel momento en la España: Una, Grande y Libre'. Seguidamente, en unión de carlistas y falangistas, desarmaba a los guardias, aunque esta acción se vio entorpecida por la actitud de uno de ellos, socialista y presidente de la UGT, que, pistola en mano, intentó impedir la entrada en la Casa Consistorial. Como quiera que no se conservaba ninguna bandera roja y gualda en las dependencias municipales, y a solicitud de una de las mujeres que acompañaba a los quintacolumnistas, se le entregó una senyera que, ironías de la historia, fue la primera bandera que ondeó en el Ontinyent franquista".

El mateix dia 29 de març, els franquistes, per mitjà de José Simó Aynat, en representació de Falange Española y de las JONS, demanen a l'alcalde republicà de la ciutat, José Donat Vidal, que efectue l'"entrega de la Presidencia y jurisdicción de su mando con el fin de asumir la autoridad local en estos momentos históricos". L'alcalde no hi posa cap entrebanc: "accediendo el primero a tal requerimiento, hacía entrega de la jurisdicción". Tot seguit, Simó promulga un decret "al objeto de que no quede abandonada la dirección y administración de los servicios públicos municipales". Simó nomena una junta municipal provisional composta, a més d'ell mateix, per Vicente Martínez Calvo, Luis Mompó Delgado de Molina, José Gironés Valls, José María Moscardó Boluda, Daniel Gil Casanova, José Tortosa Simó, Francisco Gisbert Nadal i José Delgado de Molina Moscardó, "los cuales deberán ser requeridos para que inmediatamente se constituya la Junta y se posesionen de sus cargos".

La reunió es fa a les sis de la vesprada de l'endemà, 30 de març; hi assisteixen totes les persones esmentades. En la sessió —en la qual prenen possessió els

regidors acabats de triar—es reintegra al seu lloc el secretari de l'Ajuntament, Ángel Pérez Soler, i es designen les delegacions dels diferents serveis municipals. Així mateix, es dóna compte de l'oferiment fet pel “vecino D. Antonio Vidal Tormo, de poner a disposición de esta Junta para el abastecimiento de la población existencias de trigo y aceite que tiene en su poder, quedando aceptado y agradecido el ofrecimiento”; també, “la fábrica de harina de Roberto Belda y C^a, se ofrece a facilitar gratuitamente la harina que se necesite para el primer racionamiento de pan que se distribuye al vecindario una vez incorporado Onteniente a la España Nacional”.

Després s'acorda el cessament “inmediato de todos los Guardias municipales y rurales” i es depuren una sèrie de càrrecs municipals, abans d'agrair a “D. Mariano Sánchez Albornoz, Comandante Militar de la plaza la más cordial felicitación de los reunidos con motivo de ser mañana el día de su Santo, deseándole lo celebre con la satisfacción y alegría que todos experimentamos por haber sido liberado de la tiranía marxista y haber pasado a integrar la España nueva”.

El dia 31 de març, José Simó Aynat dimiteix del càrrec d'alcalde per motius de treball i deixa pas a Luis Mompó.

Val a dir que ja ha començat la crida i cerca dels qui més han destacat en el Front Popular. Antonio Calzado escriu en el llibre *Entre la nit i el marasme. La Vall d'Albaida, 1939-1952* que “els sublevats el 18 de juliol exerciren una brutal violència des del primer dia de la

Guerra Civil contra les forces polític-socials del Front Popular. Falangistes, requetés i militars, però també una part de la patronal (principalment l'agrària) que havia recolzat el colp militar; participaren en el terror de les zones en poder dels sublevats amb una ràbia que alguns autors han comparat amb les guerres colonials del Marroc”.

L'11 d'abril de 1939, el tinent “José de Astarloa y Gisasola, del cuerpo jurídico militar, en nombre del Excmo. Sr. General Jefe del Cuerpo de Ejércitos de Galicia” nomena la Comissió Gestora d'Ontinyent, encapçalada per Luis Mompó Delgado de Molina com a alcalde president. A més, designa els regidors José Gironés Valls; Vicente Martínez Calvo; Gonzalo Gironés Pla; Juan Micó Penadés; Daniel Gil Casanova; José María Moscardó Boluda; José Cambra Pastor; José Armiñana Abad; Francisco Gisbert Nadal; José Valls Such i José Tortosa Simó. Com a secretari municipal és elegit Ricardo Sanegre Reig.

Els nomenaments “tienen carácter provisional y sólo subsistirán hasta que por las Autoridades que designe el Ministerio del Interior, se proceda a la constitución definitiva de dichas corporaciones”.

Les actes municipals recullen, així mateix, que “si se produjera alguna vacante, se pondrá inmediatamente en conocimiento de la Auditoria de Guerra del Ejército de Ocupación, radicante (sic) en Zaragoza”.

La Corporació, entre les moltes coses que ha de solucionar, i per alçar el

poble de la situació d'extrema pobresa en què es troba, encarrega una creu de fusta, gran, enorme, al taller de Barberà, per col·locar-la en la plaça de la Concepció, on a partir d'ara i cada diumenge, durant 15 anys, es farà una missa de campanya que servirà per homenatjar els morts franquistes. La creu és tan gran que, per traslladar-la del taller situat a la Vila, l'han de desmuntar: no passava pels estrets carrers del barri medieval.

Juntament amb la gestió que es posa en marxa, comença també la persecució dels elements que més han lluitat contra el feixisme, i no sempre dins d'una casuística racional. Perquè el franquisme serà implacable amb els que han fet, amb els que se suposa que han fet i contra aquells que no han fet res. De proves no en necessitarà gaire: els franquistes han guanyat la guerra i això els dóna carta blanca a l'hora d'excedir-se per repartir *justícia*.

La ciutadania en el punt de mira

Els franquistes ocupen l'Ajuntament d'Ontinyent en la primavera de 1939 i s'afanyen a portar avant el seu ideari, barreja de repressió i religió. En la primera sessió de la Comissió Gestora Municipal del dia 11 d'abril de 1939 acorden “dictar medidas encaminadas a sancionar rigurosamente la blasfemia y demás actos que se cometan contra la moralidad y buenas costumbres, contra las que tanto se ha atentado durante el pasado de dominación marxista” i adverteixen al públic en general que serà obligatori saludar el pas de la “Bandera

La plaça de la Concepció era el lloc on es rendia homenatge als morts del bàndol franquista. Baix, el carrer Sant Jaume en 1940

Luis Mompó, amb vestit i corbata, amb un grup de militar davant de Hospital Internacional

Nacional y cuando se ejecute en cualquier sitio y lugar, el himno nacional". Així mateix acorden *"sufragar la restauración del cuadro del Corazón de Jesús que estaba en una de los laterales del estrado del Salón Consistorial y que fue ordenado retirar al proclamarse la República, a fin de llevar a efecto con la debida solemnidad su entronización".* Finalment, la Comissió Gestora acorda adreçar-se a l'autoritat eclesiàstica perquè *"se active la reapertura de Iglesias, reposición de imágenes, y en consecuencia la reanudación normal del culto católico en esta población".*

El 12 de juliol de 1939, l'alcalde, Luis Mompó, fa saber al cap de la guàrdia municipal l'acord a què ha arribat la Comissió Gestora: *"que se prohíba el funcionamiento del altavoz instalado en los columpios de la plaza de José Antonio, mientras se esten radiando las emisiones oficiales retransmitidas por Radio Onteniente, ya que impide oír las noticias oficiales e himnos nacionales."*

Asimismo el Sr. Gironés Plá, pidió se diesen las órdenes oportunas para que se denuncien las manifestaciones y conversaciones que con frecuencia se sorprenden en la vía pública contra el Orden público y la Causa Nacional".

En la sessió ordinària de la Comissió Gestora Municipal del 30 de juliol de 1940, l'alcalde *"expone el abuso que se comete con motivo de los baños que se toman en el cauce del río [Pou Clar, pou l'Olleta, Vil·la Pesquera, pou del Canyís...] por hombres y mujeres en comun, diciendo que esta costumbre es una de las secuelas que nos ha dejado el periodo marxista que tanto se caracterizó por la inmoralidad en todos sus aspectos, con lo que se producen escenas que resultan intolerables y que hay que*

atajar por todos los medios a nuestro alcance". Fet i fet, Mompó *"sujeria la idea de si seria conveniente designar algún lugar del río que pudiera servir para bañarse las mujeres solas, al que se dotaria de la vigilancia necesaria para que no pudiesen ser molestadas".* Tot seguit es tracta el cas dels xiquets que es banyen en el riu i no saben nadar, cosa que representa un perill: *"como ha ocurrido de reciente ha sido motivo que por no saber nadar y falto de la asistencia necesaria ha perecido estos días un niño en uno de los pozos de dicho río".* Després de debatre llargament els regidors, arriben a aquesta solució: *"Los sres. Gestores acuerdan prohibir en absoluto el que se bañen mujeres en el cauce del río, castigándose a la que infrinja esta disposición con una fuerte sanción y cortar el pelo".* S'acorda que els xiquets menors de quinze anys que no vagen acompanyats no s'hi podran banyar, *"incurriendo igualmente en responsabilidad los padres de estos menores".*

El 31 de maig de 1941, el governador civil de València, Francisco J. Planas de Tovar, fa pública una nota que es passa a tots els municipis. Per la seua part, Luis Mompó publica un ban el dia

7 de juny de 1941: *"se advierte un relajamiento censurable en nuestras costumbres, oyéndose frases obscenas y groseras y viéndose parejas de jóvenes que, sin recato alguno, mantie-*

nen actitudes más que incorrectas, desvergonzadas, acusando todo ello una falta de pudor y poco respeto, que más bien parece un insulto a las personas honestas y educadas que lo observan".

Així doncs, toca posar-hi remei: *"recomiendo a V.E. el mayor rigor con los olvidadizos de sus obligaciones sociales, imponiéndoles multas que estén en relación con la importancia de la falta cometida y de los bienes de fortuna que posean, publicando en la prensa los nombres de los corregidos".*

Segons Antonio Calzado, Planas de Tovar té una debilitat especial "per reprimir la blasfèmia, la falta de 'decència' i de 'decoro' en la via i llocs públics, la 'calúmnia' i els rumors, així com la rabiosa persecució del xicotet estraperlo".

Tot açò comporta una sèrie de sancions quotidianes per a la ciutadania. Ni la distracció ni la desconexença serviran d'atenuants. Això, sense oblidar la por. A *Entre la nit i el marasme. La Vall d'Albaida, 1939-1952* trobem un bon exemple que en altres circumstàncies serviria d'excusació: "un matrimoni de 'maseros' acudeix a Ontinyent al cinema, alegrats amb la notícia de la fi de la guerra que tantes amargures havia ocasionat a tots. Sense conèixer les noves disposicions que obliguen a executar la salutació a la romana quan apareixia en la pantalla el general Franco i sonaven els acords del 'Himne Reial', tarden uns segons a seguir l'exemple de la resta d'espectadors. En acabar l'Himne, un cap de l'Exèrcit els commina a eixir del cinema i obliga el llaurador a romandre una bona estona en posició de fermes amb el braç enlaire. Mostrar en públic 'irrespetuosidad hacia el Himno Nacional' era causa de sancions econòmiques de fins a 10 pessetes".

El Barranquet en l'any 1940

La Democràcia ve per quedar-se

El passat 22 de maig es van celebrar les novenes eleccions municipals. Per aquest motiu, recuperem com van ser les primeres, fa 32 anys, tretes del llibre

Ontinyent, de la dictadura a la democràcia (1968-1982) del que són autors Guillem Llin i Josep Sanchis per adonar-se quines coses han canviat i quines no.

La primera elecció d'alcalde. Formen la mesa d'edat, Carlos Sanchis Soler (PCPV) com a regidor de més edat, Francisco Sanchis Espí (PNPV), com el més jove. A l'esquerra, Hilario Sanchis, secretari municipal. A la dreta, de dalt a baix, moment de la votació de l'única dona de la Corporació municipal, María Teresa Ferrer Guerrero (UCD), Jesús Navalón López (PSOE) i Joaquín Vilar Navarro (ORT)

GUILLEM LLIN / JOSEP SANCHIS

Antecedents municipals

Durant quasi quatre dècades, el poder de Franco va ser omnímode: cap de l'Estat, cap del govern, cap de l'únic partit, el Movimiento, i cap dels exèrcits. Val a dir que hi havia Corts, però estaven formades per procuradors afins al franquisme, i tenien una funció consultiva, ja que l'última paraula la prenia el *Generalísimo*.

Una xarxa feta per a una persona que ho controlava tot. També els ajuntaments mitjançant la Llei de Bases de Règim Local. Tot per abastar-ho millor. Aquesta llei establia la designació governativa dels alcaldes i presidents de les diputacions, així com l'elecció pels

caps de família d'un terç dels regidors. Oficialment, les primeres eleccions municipals de la dictadura van tenir lloc l'any 1948.

Els regidors es triaven per terços repartits entre els caps de família, els sindicats i les institucions diverses del municipi. Pel terç dels caps de família només podien votar els homes majors de 25 anys, les dones viudes i les majors d'edat que visqueren a soles. Una altra tercera part dels electors eren triats per les rames del sindicat de cada poble, en votació tancada dels integrants associats. L'altra tercera part eren càrrecs d'institucions i ciutadans de prestigi, també en votació tancada.

Franco mor l'any 1975, però les eleccions locals no es van celebrar fins al 3 d'abril de 1979. Pel mig hi ha hagut

dos eleccions generals i dos referèndums. Els ajuntaments estaven tots constituïts i tan sols calia convocar eleccions i canviar els representants. Per què aleshores van tardar tant a celebrar-se?

Segons escriu María Pilar Molina Javierre ("El poder local: de les Corts de Cadis a la transició", dins l'obra coral *Guerra, franquisme i transició*), "el retard en la convocatòria d'eleccions municipals s'explica per la por que es pogués repetir una situació similar a la que ja s'havia viscut el mes d'abril de l'any 1931, quan les eleccions municipals donaren la victòria a les candidatures republicanes [que va provocar l'adveniment de la II República]. D'aquesta forma, entre els anys 1976 i 1979 els ajuntaments varen haver de fer front a les fortes pressions populars intentant

mantenir l'ordre, seguint les directrius del govern central, però en una clara situació de provisionalitat que postergava la plena implantació de la democràcia”.

La situació era doblement difícil, ja que “la capacitat d'intervenció en la vida pública dels ajuntaments i de les diputacions, les institucions bàsiques del poder local, va ser molt important al llarg de la Transició democràtica espanyola. Però les transformacions polítiques que estava vivint el país no varen comportar canvis substancials en l'estructura i funcionament dels ajuntaments, ni la convocatòria d'eleccions que permetessin democratitzar el poder local”, tot i que “davant la pressió popular i dels moviments de la ciutadania varen haver de canviar la seua actitud, ‘democratitzant-se’ i adoptant un tarannà més dialogant i renovador”.

Arriben les eleccions municipals

El 24 de gener de 1979, Miguel Ramos Molina, secretari general de CCOO, signa un escrit presentat a l'Ajuntament en el qual demana “la devolució a esta central sindical, majoritaria en el àmbito territorial que represento, del patrimonio de la Organización Sindical”. Fa constar l'emplaçament i els metres quadrats dels immobles “sitos en la calle Plaza de la Coronación, número 32, de Ontinyent, consistentes en ‘Escuela Profesional’ de 1.492 metros cuadrados y al lado, edificio de planta baja y dos pisos altos de 368,64 metros cuadrados edificados, sin número”.

Ramos exposa una sèrie de raons per fer valdre la sol·licitud: “la justicia de esta petición no ofrece lugar a dudas, si se observan por un lado los constantes

sacrificios que se exigen a las Centrales Sindicales y las nuestras [muestras] de responsabilidad que las mismas están demostrando continuamente, y por otro la reiterada financiación concedida a los partidos políticos, financiación que no ha existido hasta el presente momento respecto de las Centrales Sindicales pese a la evidente representatividad que las mismas ostentan”.

La petició de la devolució del patrimoni sindical es tracta al Ple de 8 de febrer de 1979. L'Ajuntament, però, desestima la sol·licitud perquè no és el propietari dels edificis, “puesto que los bienes de la anterior Organización Sindical han pasado a formar parte, al parecer, del Patrimonio del Estado”.

En aquest Ple es dona compte a més a més del nomenament de Félix Sanz de la Cita com a comissari en cap del cos superior de policia que s'acaba d'instal·lar a Ontinyent.

En el que sí té competències l'Ajuntament, de cara a les eleccions de l'1 de març (generals) i 3 d'abril (municipals) és en l'establiment dels llocs on es pot posar propaganda electoral gratuïta, en una superfície de 835 metres quadrats, repartits en diferents zones del poble. Per als mítings multitudinaris que es preveuen, s'acorden tres llocs: l'Estadi municipal el Clariano, el Complex poliesportiu i la zona de la Fira (actualment, si fa no fa, parc del Mestre Ferrero). Segons es diu al Ple d'11 de gener de 1977, en aquests llocs caben milers de persones. No obstant això, al Ple de 8 de febrer s'amplien els àmbits com a conseqüència d'una queixa registrada a l'Ajuntament de l'Organización Revolucionaria de Trabajadores, signada pel secretari general local, Vicente Gironés Penadés. Els nous espais que es

poden usar per fer campanya electoral són els menjadors dels col·legis públics Rafael Juan Vidal i Vicente Gironés Mora, sempre que no siga en horari escolar. A aquest Ple no assisteix l'alcalde Antonio Serna perquè han operat la seua esposa, Concepción Revert Torró.

En febrer de 1979 la UCD dona un colp d'efecte en fitxar per sorpresa un seguit de candidats que, previsiblement, anaven a formar part de la llista del Partit Nacionalista del País Valencià. Són els anomenats “nacionalistes” que han fet una tasca bàsicament cultural, integrants del Cine Club Utiye i del Centre Excursionista Fontinient: José Ángel Gironés, María Teresa Ferrer i Jaime Bernabeu Galbis.

No és l'únic entrebanc que ha de superar la formació nacionalista. El PNPV sol·licita el lloguer de l'Echegaray per fer-hi l'acte estel·lar de la campanya electoral. La resposta de l'empresa és que el teatre no es lloga per a activitats que tinguen caire polític, siga del signe que siga. Però al cap de pocs dies, a les 12 del migdia del diumenge 25 de març de 1979, a l'Echegaray, es fa l'acte central d'UCD, amb la intervenció del senador Manuel Broseta, el diputat Javier Aguirre i el delegat territorial de Sanitat Francisco Giner, amb Vicente Broseta i Rafael Soriano, números u i dos de la candidatura local. Davant aquest entrebanc, el PNPV presenta la candidatura a l'Institut de Batxillerat, a la mateixa hora i el mateix dia.

El dimarts 3 d'abril de 1979 tenen lloc les primeres eleccions municipals de la democràcia. En aquests primers anys, totes les convocatòries electorals són en dia laborable, a fi d'aconseguir una major participació. A l'Estat espanyol s'han de triar 68.291 regidors en aquesta primera cita.

A Ontinyent concorren sis formacions polítiques, des del centre-dreta a l'extrema esquerra. UCD, encapçalada per Vicente Broseta Fran (cosí del polític i catedràtic Manuel Broseta Pont), obté la majoria relativa amb huit regidors, gràcies als 5.525 vots. A banda de Broseta, són triats Rafael Soriano Cairols, José Ángel Gironés Muñoz, Rafael Rovira Sanz, José María Bataller Albert, María Teresa Ferrer Guerrero, Vicente Ortola Soler i Helios Gisbert Peidró. Curiosament, dos candidats formen matrimoni: Gironés, el tercer de la

Per ara, s'obri l'avinguda de Daniel Gil, per on estava el bar Regio

ONCLAR

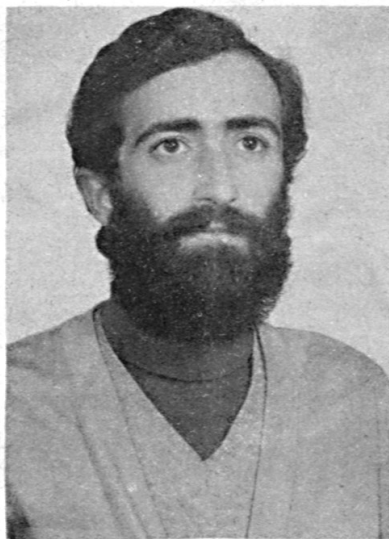
Director:
Juan José MARTINEZ CARRION

Periódico de ONTENIENTE
Domingo, 25 de febrero de 1979

Precio:
20 Ptas.

Vicente Broseta Fran
U.C.D.

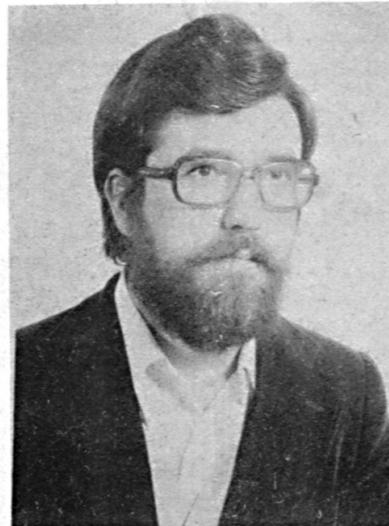
Vicente Gironés Penadés
O.R.T.

Ramón Juan Revert
MCPV – OEC

Antonio Mollá Tortosa
P.C.P.V.

Rafael Tortosa Vañó
P.S.O.E.

Héctor Verdú
P.N.P.V.

UNO DE ELLOS SERA ALCALDE DE ONTENIENTE

(En página tres encontrará el lector las listas completas de los seis partidos)

La portada del periòdic *Onclar* recull les fotografies dels sis candidats a alcalde de les primeres eleccions municipals democràtiques. Obtindrien representació cinc d'ells. Com a partit, a hores d'ara, solament perviu el PSOE. El PCPV, existeix, però no concorre a les eleccions amb aquest nom. També els nacionalistes del PNPV ha canviat diverses vegades de denominació

candidatos a las elecciones municipales
ONTENIENTE

LISTA DE CANDIDATOS

1. Vicente Gironés Fran
2. José Ángel Gironés Muñoz
3. José Ángel Gironés Muñoz
4. Rafael Peña Soler
5. Juan M. Robledo Albert
6. María Teresa Ferrer Guerrero
7. Vicente Gironés Soler
8. Rafael Gironés Soler
9. Juan M. Robledo Soler
10. Francisco Gironés Soler
11. Francisco Gironés Soler
12. Francisco Gironés Soler
13. Francisco Gironés Soler
14. Francisco Gironés Soler
15. Francisco Gironés Soler
16. Francisco Gironés Soler
17. Francisco Gironés Soler
18. Francisco Gironés Soler
19. Francisco Gironés Soler
20. Francisco Gironés Soler
21. Francisco Gironés Soler

por un ayuntamiento democrático, eficaz y realista

VOTA UCD

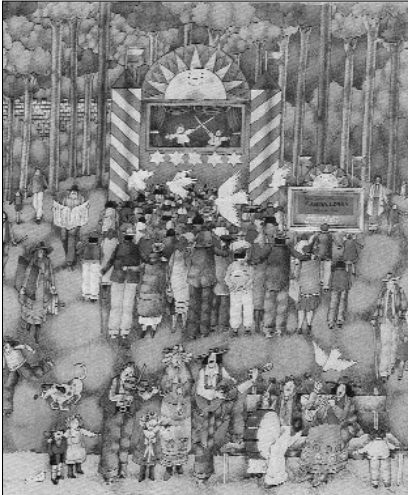
**"EL PNPV PER
DEFENSAR-NOS
CONTRA
LA DIVISIÓ
DEL PAÍS
VALENCIÀ"**

BURGUEA

PARTIT NACIONALISTA DEL PAÍS VALENCIÀ

PNPV

VOTA PSOE

Publicitat electoral d'Unión de Centro Democrático (UCD), Partit Nacionalista del País Valencià (PNPV) i Partido Socialista Obrero Español (PSOE) en les primeres eleccions municipals

l·lista electoral, i Ferrer, la sisena de la candidatura ucedista i l'única dona que és elegida.

El PSPV-PSOE, amb Rafael Tortosa Vañó com a cap de l·lista, trau cinc regidors (3.604 vots). A Tortosa l'acompanyen Antonio Moll Allés, Vicente Belda Santamaria, José Ríos Ferrero i Jesús Navalón López.

El Partit Nacionalista del País Valencià (PNPV) presenta Héctor Verdú Pastor, un dels integrants més destacats de l'època daurada del Centre Excursionista Fontinient i, a més, president de la Federació Valenciana de Muntanyisme. El PNPV aconsegueix tres regidors, gràcies als 2.043 vots. Completen la l·lista Rafael Galiana Navarro i Francisco Sanchis Espí.

El Partit Comunista del País Valencià (PCPV-PCE), liderat per Antonio Mollà Tortosa, un carismàtic militant obrer de dita formació política, obté tres regidors (1.845 vots). A Mollà l'acompanyaran José Antonio Robledillo Martínez i Carlos Sanchis Soler.

L'Organización Revolucionaria de Trabajadores (ORT), al capdavant de la qual figura Vicente Gironés Penadés, fill del que fou alcalde franquista de la ciutat Vicente Gironés Mora, aconsegueix dos regidors (1.562 vots). El número dos de la candidatura, Antonio Güeto Piernagorda, renuncia al càrrec d'edil i el seu lloc l'ocuparà Joaquín Vilar Navarro.

Finalment, el Moviment Comunista del País Valencià (MCPV), amb Ramón Juan Revert com a cap de l·lista i 91 vots, no trau representació municipal.

Cal remarcar la gran diferència de vots entre els dos partits d'extrema esquerra: el MCPV no arriba al centenar de sufragis i l'ORT supera els 1.500 vots. Diferència que potser és atribuïble a l'efecte arrossegador que l'ORT ateny amb Vicente Gironés Penadés, el qual, tot i manifestar una ideologia radicalment contrària a la que tenia son pare, és vist de bon ull pel poble pel fet de ser fill de l'excalcalde franquista.

En aquestes eleccions es van produir alguns fets cridaners. Miguel Ramos Molina (qui el 3 de març de 1971 va ser detingut junt amb Rafael Peña Marín i José García Martínez com a membres del PCE) es va presentar per l'històric partit comunista, però no Rafael Peña, que ho va fer en el lloc 5é de l'Organización Revolucionaria de

Trabajadores. La germana de Miguel Ramos, Andrea, va ocupar la sisena posició de la l·lista de l'ORT.

En els comicis municipals, una circumstància certament curiosa és que els resultats no tenen res a veure amb el grau d'implantació dels partits polítics. Per exemple, a la junta electoral de zona, UCD va ser el partit que més candidatures va formar, 12. Els independents van aconseguir presentar l·lista en 11 pobles. L'ORT va estar present a nou poblacions, fins i tot per davant del PSOE, que amb set el seguia en el rànking, i del PCE, amb sis. El Moviment Comunista (MCE) es va presentar en tres localitats i, finalment, el PNPV i Coalición Democrática (CD), en una. Si deixem fora els independents, per raons lògiques i la impossibilitat de saber quin paràmetre ideològic tenia cada l·lista, i considerem que UCD era –o es deia– un partit de centre, el resultat és que tan sols es va presentar una candidatura de dretes a la junta electoral de zona d'Ontinyent (CD, a Albaida), quan feia poc que havíem abandonat una dictadura de dretes. De nacionalista solament n'hi havia una també (a Ontinyent). La resta de candidatures eren d'esquerres: 25 en total, de les quals 12 d'extrema esquerra.

A Ontinyent es van donar una sèrie de consideracions que no es repetirien ja en posteriors eleccions municipals a l'àmbit del País Valencià. Deixant de banda UCD, que no es tornarà a presentar en una convocatòria local en desaparèixer com a formació política, i tenint en compte el fet que els huit regidors que obtingué a la capital de la Vall d'Albaida s'emmarquen en la més estricta lògica, igual que els tres regidors del PCPV, res més és *normal*. Així, el PSOE, aconsegueix, en poblacions de més de 20.000 habitants, un dels pitjors resultats, cinc regidors.

També els resultats del PNPV i l'ORT se n'ixen de la lògica. El PNPV sols obté nou regidors al País Valencià (tres a la Font d'En Carròs i a Ontinyent –on va ser el tercer partit més votat, per davant del PCPV–, i un a Benidorm, Sedaví i Tavernes de la Valldigna). L'ORT només va obtenir els dos d'Ontinyent en municipis de més de 20.000 habitants, i sis en tot el territori valencià.

UCD va traure 2.250 regidors (280 en les poblacions de més de 20.000 persones); el PSOE, 1.565 (352) i el PCE 492 (163). A pesar dels resultats quant al

El dia de les eleccions. Al mantindre la mateixa estructura que amb el franquisme, amb molts més electors, es formen moltes cues. A la dreta, sessió del primer Ajuntament democràtic

nombre total de representants, el PSOE va ser el partit més votat amb el 35,51% dels vots, i UCD en segon lloc, amb el 33,69%. Per què la diferència? UCD va guanyar en els municipis petits i el PSOE en els grans. El PCE va obtenir el 14,30% dels sufragis.

Pel que fa a l'Estat espanyol, UCD s'imposà amb 29.614 regidors; el PSOE n'obtingué 12.220; el PCE, 3.608; CD, 2.412; CiU, 1.771; PNB, 1.084. Capítol a part pels independents, que van aconseguir 14.817 regidors. De les altres formacions polítiques, cap no va arribar als 1.000 representants.

Sabuts els resultats de les eleccions, PSOE i PCE es posen d'acord el dijous 5 d'abril per abastar la majoria dels ajuntaments. UCD serà la gran perjudicada. Al País Valencià es van reunir Joan Pastor (PSPV-PSOE) i Emèrit Bono i Ernesto García (PCPV-PCE), els quals van arribar també a un acord.

La consonància al País Valencià entre els dos partits polítics de l'esquerra es traduïa, bàsicament, en els punts següents: voluntat de defensar la bandera de les quatre barres sense franja blava perquè estiguera en tots els ajuntaments, la cooficialitat del valencià en totes les poblacions valencianoparlants, el desig que el govern municipal residira en el Ple de les corporacions municipals, limitar les competències que la llei vigent atorgava als alcaldes i la creació de juntes veïnals de barris com a òrgans de descentralització, de consulta i de representació. El punt de trobada dels dos partits va servir perquè els socialistes ocuparen nombroses alcaldies que d'altra manera no hagueren aconseguit.

L'acord fou qualificat de *frontpopulista* pels sectors intransigents del món polític espanyol i valencià. A més a més, el pacte va resultar nefast per al PCE,

que l'any 1983 es veuria pràcticament esborrat del panorama polític.

Últims plens del franquisme

El 5 d'abril de 1979, el mateix dia que segellen el pacte PSOE i PCE, es fa el penúltim Ple de l'antiga Corporació municipal. És un Ple ordinari que comença a les huit de la vesprada, amb l'assistència de l'alcalde Antonio Serna Gil, dels tinents d'alcalde Emilio Reig Torró, Luis Bonastre Oltra i Ceferino Micó Sempere, i dels regidors Amparo Pascual Sanchis, Purificación Micó Barberà, José Mora Aragonés, Juan José Ros Marín, Vicente Albert Casanova, Roberto Belda Revert, Francisco Malpartida Martínez, Antonio Soriano Reig i Francisco Ferrero Bernabeu. No hi assisteix Francisco Borràs Colomer. José María Ortolá Ferrer havia mort a començaments d'any.

L'ordre del dia és extens; té 27 punts. Els regidors debaten i aproven temes com una modificació de crèdits, el pla parcial de l'àrea residencial de Santa Anna, les obres d'urbanització del carrer de Sant Jaume, la instal·lació d'enllumenat públic, la recollida domiciliària de fem i la cessió de nous locals per a la policia. Es desestima el suport econòmic per al Seminari de Llengua i Cultura del País Valencià davant "*la imposibilidad por no estar aprobado el presupuesto municipal*", i s'informa a la delegació provincial del Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme arran de la construcció d'un xalet al Pou Clar, tot afirmant que "*no se encuentra en construcción chalet alguno en el Pou Clar*".

L'alcalde Antonio Serna diu en el parlament de comiat: "*Permitidme que os dirija unas palabras sencillas al final de éste nuestro último Pleno, que me*

atrevo a calificarlo de histórico para la vida municipal, porque con sencillez y sin protagonismos de ninguna clase hemos llenado un periodo trascendental de la historia de Ontinyent, al culminar con nuestra gestión, el proceso democratizador que eligió los ayuntamientos como chivo expiatorio de cualquier problema, prorrogando su mandato y así ser blanco de todas las reivindicaciones, sin reparar que no siempre estaban allí las soluciones.

A pesar de todo seguimos en la brecha, porque fuimos conscientes de nuestro juramento y sin política de partidos, pero sí con una política económico-administrativa, servimos a nuestro pueblo con nobleza y lealtad, siendo fieles a nuestro principio de fe y amor".

A continuació parla dels ideals i de les vicissituds per les quals han passat, el que ha fet que, tots junts, hagen sigut com una família en aquesta llarga etapa, i l'agraïment personal a tothom: "*para todos, una palabra, 'gracias', porque trabajando con eficacia y con espíritu de equipo, apoyándose constantemente en el ejercicio de las funciones que me he visto precisado a ejercer.*

En este momento no puede faltar el recuerdo de nuestros compañeros D. Vicente Gironés Mora (Alcalde), D. José María Ortolá Ferrer (concejal), ambos fallecidos tras penosa enfermedad, y el de D. Gonzalo Pérez Peluso (Guardia Municipal) muerto en accidente en acto de servicio. A ellos, que están gozando de la presencia de Dios, les pido que intercedan ante el Todopoderoso por el porvenir de la nueva Corporación, a la que felicito y prometo colaborar y ayudar, al propio tiempo que la deseo una venturosa y eficaz gestión al frente de los destinos de Ontinyent".

En aquest punt esmenta el Crist i la Puríssima, abans d'agrair *"a nuestras esposas, familiares y colaboradores, que han suplido, también, con alegría y nostalgias, nuestras prolongadas ausencias con verdadera ciudadanía, para hacer posible nuestro compromiso con la Comunidad"*. L'alcalde Serna acaba amb un prec: *"el perdón de aquel al que pude ofender y no pude complacer en el ejercicio de mi cargo, porque nunca fue esa mi intención"*.

A todos, y por todo, muchas 'Gracias'.

¡Viva Ontinyent!".

Tot seguit, a proposta del primer tinent d'alcalde, Emilio Reig, secundada per tots els regidors, van donar les gràcies a Roberto Belda i Antonio Serna, alcaldes de l'última etapa; i als funcionaris, per la bona disposició mostrada. Als regidors electes els van *"felicitar igualmente con los mejores deseos y con el ofrecimiento sincero de cuanta ayuda y colaboración puedan prestar los actuales miembros de la Corporación, a los candidatos proclamados concejales"*.

El dia 16 d'abril de 1979 es fa el darrer Ple de l'anterior règim. Pel que fa al cas, hi va haver un enrenou i va fer falta que Govern Civil clarificara als ajuntaments quin dia havia de tenir lloc el Ple. Vint dies abans, el 26 de març, s'havia rebut a l'Ajuntament un telegrama que deia *"a fin de evitar toda duda de interpretación, provocada por la noticia errónea difundida por la agencia Europa-Press, y recogida por la prensa diaria sobre el último pleno a celebrar por las actuales corporaciones locales antes de la constitución de las nuevas nacidas de las próximas elecciones*

locales, se comunica a ese ayuntamiento que el citado último pleno tendrá lugar, de conformidad con lo dispuesto en el artículo 1 del decreto 561/1979, tanto para los ayuntamientos como para las diputaciones el tercer día anterior al señalado para la constitución de las respectivas corporaciones. No al de las elecciones". Les eleccions democràtiques són el 3 d'abril i la constitució dels ajuntaments el dia 19 d'abril. És, per tant, el 16 d'abril, i no el 31 de març com havia arpegelat profusament la premsa tot creant un estat de confusió general.

Aquesta vegada el Ple és extraordinari i a les nou de la nit. S'ha d'aprovar únicament l'acta de la sessió anterior. Hi ha dos absències: Antonio Soriano i Francisco Ferrero. És l'últim episodi per tancar definitivament una etapa que ha durat quaranta anys, i que va començar en 1939 Luis Mompó Delgado de Molina com a alcalde. D'aquesta manera, el camí cap a la democràcia a l'Ajuntament d'Ontinyent queda expledit.

Primer Ple de la democràcia

Fetes les eleccions municipals, la Conselleria d'Interior del Consell del País Valencià posa en marxa un curs de formació municipal per a regidors electes. El temari abraça tots els temes que pugen ser d'interès per a un polític que entra a l'ajuntament. Així, hi ha assumptes com ara: estructura políticoadministrativa, competència i actuació municipal, serveis públics i empreses municipals, hisendes locals, urbanisme i col·laboració amb altres administracions públiques.

Miting al poliesportiu del Partit Comunista

Hom preveu que es faça el curs entre el 24 d'abril i el 9 de maig, en sessions úniques per a cada un dels temes, que impartiran secretaris, interventors i dipositaris de l'Administració Pública del País Valencià. A Ontinyent està previst, com a cap de comarca –i no com a cap de zona electoral–, que hi vinguen els regidors de Bocairent, Aiolo de Malferit, Agullent, l'Olleria i Fontanars dels Alforins. D'aquest darrer municipi no hi acudeix cap ni un dels nou regidors electes. De l'Olleria, set dels 13 possibles; d'Agullent, un de nou; d'Aiolo de Malferit, un d'11; de Bocairent s'han inscrit els 11 regidors electes. D'Ontinyent s'han apuntat al curs 18 dels 21 regidors: María Teresa Ferrer, Vicente Broseta, José Ángel Gironés, Rafael Soriano, José María Bataller, Rafael Rovira, Helios Gisbert, Vicente Ortolà (UCD); Vicente Belda, Rafael Tortosa, Antonio Moll (PSOE); Héctor Verdú, Francisco Sanchis, Rafael Galiana (PNPV); Carlos Sanchis, Antonio Mollà (PCE); Joaquín Vilar i Vicente Gironés (ORT). No s'inscriuen José Ríos i Jesús Navalón, tots dos del PSOE, i José Antonio Robedillo, del PCE.

La Corporació elegida a les urnes es constitueix el dijous 19 d'abril de 1979. Entre bastidors ja es coneix que el socialista Rafael Tortosa serà el primer alcalde de la democràcia a Ontinyent. Es dona per fet el suport del PCE i de l'ORT –sobretot el primer, després de l'acord a què han arribat al País Valencià–, però està en l'aire el vot del PNPV. UCD intenta convèncer el PNPV perquè s'abstinga. Això donaria l'alcaldia a Broseta. Però en les converses dels dies previs a la constitució, en les quals va participar Francesc de Paula Burguera, que va venir expressament a Ontinyent, es decideix *matar* el franquisme i qualsevol rèmora del passat. La decisió del PNPV no agrada gens a UCD. Rafael Soriano insulta greument els integrants de la formació nacionalista davant testimonis, els quals posen una denúncia al jutjat. Però abans de la vista, Soriano se'n desdiu.

El saló de plens s'ompli amb un centenar llarg de veïns. Són les 11 del matí. L'expectació és inusitada. El solemne acte de constitució de la Corporació comença formant la mesa d'edat, presidida pel regidor més vell, Carlos

Sanchis, del PCE, i el més jove, Francisco Sanchis, del PNPV, amb el secretari Hilario Sanchis Pellicer, peça clau, atesos els nombrosos interrogants que plantegen els edils sobre el funcionament municipal.

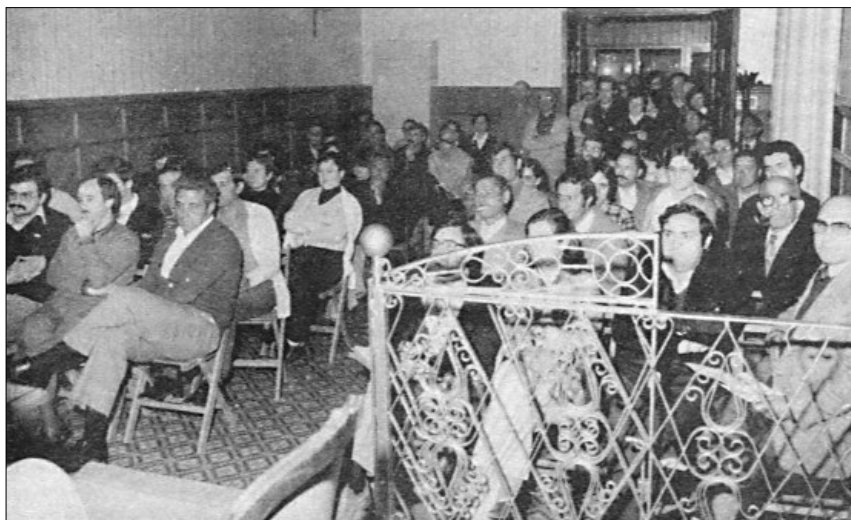
El secretari comença demanant als caps de llista si mantenen la postura de voler ser alcalde o bé hi renuncien. Broseta (UCD) i Tortosa (PSOE) diuen que sí. Verdú (PNPV), Mollà (PCPV) i Gironés (ORT) renuncien a l'alcaldia. Seguidament, es procedeix a la votació secreta introduint dins l'urna el nom del candidat.

Conclou la votació, el recompte de paperetes dóna 13 vots al socialista Rafael Tortosa Vañó (al seu favor ha votat tota l'esquerra: els cinc regidors del PSOE, els tres del PCE i els dos de l'ORT i, també, els tres nacionalistes del PNPV) i huit sufragis al candidat d'UCD, Vicente Broseta Fran (que ha tingut el suport dels huit regidors del seu partit). El secretari municipal, Hilario Sanchis, pregunta a Rafael Tortosa si accepta el càrrec. L'alcaldeable, sense dubtar-ho, contesta que sí. D'aquesta forma, Rafael Tortosa Vañó, un delinant de 28 anys, és elegit primer alcalde del període democràtic.

En l'acte de presa de possessió, l'alcalde Tortosa afirma *"que no ha venido a esta Corporación municipal a hacer política, sino a trabajar por Ontinyent, pero que para ello necesita la colaboración de los nuevos concejales y de todo el pueblo y que necesita sugerencias, iniciativas y ayuda de todos. (...) Hasta el momento presente los nuevos concejales se conocen poco; yo no soy un hombre de discursos, pero espero y deseo que unidos todos los concejales pueden trabajar para engrandecer Ontinyent"*.

En acabar el Ple, un dels primers que acudeix a felicitar Tortosa és el tinent de la guàrdia civil, Manuel Calabuig. El fet cal emmarcar-lo dins l'acceptació per part del cos de la submissió a la potestat política i de reconeixença que l'alcalde és la primera autoritat local a tots els efectes.

Com que els regidors no s'han trobat amb els antecessors (la vella Corporació ha fet el Ple el dia 16, i la nova, el dia 19), aquest mateix dijous 19 d'abril, a la vesprada, a l'Hotel Pou Clar es serveix un vi d'honor al qual estan convidats els regidors que han acabat i els que comen-

El públic ompli el saló on es celebra el primer Ple de la democràcia

cen, com a prova de normalitat i de bon ambient.

Dos dies després del Ple, el dissabte 21 d'abril, l'Associació de Veïns del barri de Sant Rafael registra un escrit adreçat a l'alcalde a fi de tractar una sèrie de temes pendents sobre el barri, que tot seguit enumeren al document que, sorprenentment, no porta el nom de cap membre de l'entitat, ni tampoc cap signatura. Entre els assumptes a tractar s'inclou el tancament del carrer d'Artal de Foces, l'obertura del carrer de Cassià Fita, un local per a l'Associació, una zona verda amb parc infantil al barri o la neteja dels carrers, incloent-hi les papereres i el clavegueram. Amb l'escrit citen l'alcalde per reunir-se el dijous 3 de maig, a les 19,30 hores, a l'antiga oficina de Caixa Ontinyent situada al carrer d'Artal de Foces. Però eixe dia la reunió no es va poder celebrar.

En el Ple extraordinari del dijous 3 de maig de 1979 s'acorda nomenar els membres de la Comissió Municipal Permanent, presidida per Rafael Tortosa, del PSOE i integrada, a més, per Rafael Soriano, José Ángel Gironés i José María Bataller, d'UCD; Antonio Moll i Jesús Navalón, del PSOE; Héctor Verdú, del PNPV; Antonio Mollà, del PCE-PCPV, i Vicente Gironés, de l'ORT. Tot seguit, el secretari informa de les condicions que ha de complir un ajuntament en la seua activitat quotidiana. Sessions de Ple ordinàries, almenys una cada tres mesos, i una reunió a la setmana de la Comissió Municipal Permanent. Però malgrat l'informe del secretari, els regidors acorden que el primer dijous de cada mes, a les 20 hores, es farà un

Ple ordinari, i les comissions permanents una a la setmana, els dimecres, també a les 20 hores.

En el Ple extraordinari de 8 de maig es van distribuir els tinent d'alcalde i les comissions i ponències. Antonio Mollà va ser nomenat primer tinent d'alcalde; Héctor Verdú segon; Vicente Gironés tercer i Rafael Soriano quart.

Amb el nou ajuntament democràtic, canvia la forma de prometre o jurar el càrrec. Ara es fa davant la Constitució, posant una mà damunt. Els regidors i l'alcalde diuen "Promet (o jure) per la meua consciència i honor desenvolupar el càrrec d'alcalde (o de regidor) de l'Ajuntament d'Ontinyent amb lleialtat al rei i guardar i fer guardar la Constitució com a norma fonamental de l'Estat". Generalment, l'esquerra agafa com a patró el verb "promet", i la dreta "jure". Com a excepció, al País Basc, Herri Batasuna afegia al començament *"Por imperativo legal"*, fórmula que va emprar Jesús Soriano Vidal, regidor d'Esquerra Unida del País Valencià en prometre el càrrec en juny de 1991.

Respecte a les hores que Rafael Tortosa dedicarà com a alcalde, aquest declara a *Onclar* (número de 25 de febrer de 1979), abans de fer-se les eleccions, que *"el tiempo que dedicaré a la alcaldía será ni más ni menos que el necesario"*. Referent als cinc problemes d'Ontinyent, l'alcaldeable afirma que n'hi ha molts més, però anomena els següents: l'atur que pateix Ontinyent en eixe final de dècada; aconseguir dotacions escolars suficients; reparar la penúria de la Seguretat Social; l'especulació del terreny que provoca que comprar-se un habitatge siguen paraules majors i la participació ciutadana.

Carrers d'Ontinyent des de 1867

El carrer del Príncepe cap a 1930, en la República de Tomàs Valls, en la Guerra Civil, Ascaso, i en el franquisme i en la democràcia, de Tomàs Valls

Noms històrics que han passat a millor vida i no s'arreglen a aquest treball per ser anteriors o no haver estat oficialitzat el nom:

Carrer dels Ams = actual carrers dels de Roses
El Fosaret = placeta prop de la plaça de la Vila
Carreró de la Paella = un tram de l'antic carrer Major de la Vila
Carrer Major de la Vila = actuals carrer de Sant Pere i carrer Trinitat
Carrer dels Albellons = carrer que eixia i desemboca-

va al carrer Trinitat
Placeta del Pinyó = placeta al carrer Cordellat
Cantalar de la Bola = Escalinata que ix al costat de l'Ajuntament, coneguda popularment com la Bola
Cases Barates = grup de cases als carrers Sant Ignasi, Santa Teresa i la part alta de l'avinguda del Comte de Torrefiel, construïdes als anys 40 del segle XX, oficialment Remigio Valls
Els Bitxitos = grup de cases socials construïdes al barri de Sant Josep al voltant de 1950
Cases Noves = nom com es

coneixia els carrers Maians abans de tindre aquest nom
L'Atzacac = tram del carrer de Sant Pedro
14 d'Abril = carrer del Barranquet
Carrer de l'Adobat = tram del carrer de Santa Rosa
Carrer de les Embogadores = tram del carrer Cantalar de Sant Carles
Placeta del Liberal = nom popular que tenia a començaments del segle XX el que hui és la placeta de l'Església
Falcon Crest = habitatges socials al barri de Sant Rafael, al començament de

l'avinguda Vicente Gironés, fetes en la transició política de la dictadura a la democràcia
Els Pisets = grup d'habitatges al barri de Sant Rafael que daten de la primera meitat dels anys seixanta del segle XX

Ha desaparegut la plaça com a conseqüència d'haver-se reformat el lloc:

Plaça de Latonda = eixample que hi havia al començament del carrer Arquebisbe Segrià

< **Nom, o successius noms, que ha tingut la via amb posterioritat**

PADRO D'HABITANTS 1867

Calle de las Rosas

Calle de la Trinidad [< Kropotkin, en 1936, encara que no oficialment < de la Trinitat]

Calle de la Muralla

Plaza de San Pedro [< Trabajo < de Sant Pere]

Calle de las Cruzadas [< del Cordellat]

Calle del Mirador [< en 1979 és fa en dos carrers: la part de dalt Mirador i la part de baix Cañaris (*sic*) –Callaris–]

Plaza de la Iglesia [< Igualdad, en 1936, encara que no oficialment < de los Caídos < de l'Església < de la Vila]

Calle del Carril

Calle de las Monjas [< Carmelitas < de les Monges Carmelites]

Calle del Pósito [< Santa María del Pósito o Almodí < Magdalena < García Hernández < Magdalena < del Regall]

Calle de la Nieve [< del Ravalet]

Calle de San Jaime [< Francisco Ferrer < part de baix del carrer, en 1979 se li posa de nom placeta de l'Església < de Sant Jaume]

Calle de la Aurora [< Isaac Puente, en 1936, encara que

El Carril, cap a 1920. Aquest carrer sempre s'ha denominat igual, i ha anat de més a menys

no oficialment < de l'Aurora]
Calle de la Santa Faz [< José María Martínez, en 1936, encara que no oficialment < de la Santa Faz]
Calle de los Labradores [< Triunfo < Labradores < dels Capellans]
Calle de la Eras
Calle de San Pascual [< Eliseo Reclus, en 1936, encara que no oficialment < de Sant Pascual]
Calle de la Purísima [< Bakunin, en 1936, encara que no oficialment < de la Puríssima]
Calle de la Loza
Calle del Norte [< d'Amunt]
Calle de San Jacinto [< Pablo Iglesias < Sant Jacinto < de la Morereta]
Calle del Medio
Calle del Príncipe [< Tomás Valls < Ascaso, en 1936, encara que no oficialment < de Tomàs Valls]
Calle Nueva
Calle de San Vicente [< Ravachol, en 1936, encara que no oficialment < San Vicente < Cantalar de Sant Vicent]
Calle de Santa Rosa [< Santiago García < de Santa Rosa]
Calle de la Reina [< Libertad < Reyes Católicos < del Delme]
Calle de Santa Lucia [< Salvador Seguí, en 1936, encara que no oficialment <

de Santa Llúcia]
Calle de San Cristóbal [< Rafael Martí, en 1936, encara que no oficialment < San Cristóbal < Cantalar de Sant Carles]
Calle de los Tejedores
Plaza Constitucional [< Alfonso XIII < de la República < del Generalísimo < Plaça Major]
Calle de Tundidores [< Capitán Galán < General Primo de Rivera. Tram de Maïans, des de la plaça Major a Arquebisbe Segrià]
Calle de Segrià [< Columna de Hierro < de l'Arquebisbe Segrià]
Calle Mayor [< Mayans < Libertaria < de Maïans]
Calle de Gomis [< de Josep Melcior Gomis]
Calle de los Jardines [< **Maestro Ripoll** < Carmelo Ripoll < dels Morales]
Calle de la Escalinata
Plaza Nueva [< Castelar < Calvo Sotelo < Plaça de Baix]
Calle del Puente [< Camí dels Carros]
Calle del Clariano [< de la Cantereria]

Número de carrers: 40

PADRÓ D'HABITANTS 1916

Calle de las Rosas
Calle de la Trinidad [< Kropotkin, en 1936, encara que no oficialment < de la

Trinitat]
Calle de la Muralla
Calle de las Cruzadas [< del Cordellat]
Calle de San Pedro [< Trabajo < de Sant Pere]
Calle del Mirador [< en 1979 és fa en dos carrers: la part de dalt Mirador i la part de baix Cañaris (sic) –Callaris–]
Calle de la Iglesia [< Igualdad, en 1936, encara que no oficialment < de los Caídos < de l'Església < de la Vila]
Calle del Carril
Calle de las Monjas [< Carmelitas < de les Monges Carmelites]
Calle de la Magdalena [< García Hernández < Magdalena < del Regall]
Calle de la Nieve [< del Ravalet]
Calle de San Jaime [< Francisco Ferrer, part de baix del carrer, en 1979 se li posa de nom placeta de l'Escrà < de Sant Jaume]
Calle de San Antonio [< Nicolás Salmerón < de Sant Antoni]
Calle de la Aurora [< Isaac Puente, en 1936, encara que no oficialment < de l'Aurora]
Calle de la Santa Faz [< José María Martínez, en 1936, encara que no oficialment < de la Santa Faz]
Calle Labradores [< Triunfo < Labradores < dels Capellans]
Calle de las Eras
Calle de San Pascual [< Eliseo Reclus, en 1936, encara que no oficialment < de Sant Pascual]
Calle de la Purísima [< Bakunin, en 1936, encara que no oficialment < de la Puríssima]
Calle del Dos de Mayo
Calle de San Jacinto [< Pablo Iglesias < Sant Jacinto < de la Morereta]
Calle de San José [< Durruti, en 1936, encara que no oficialment < José Irazo (aquesta denominació es va traslladar de carrer) < de Sant Josep]
Calle de la Loza
Calle del Norte [< d'Amunt]
Calle del Medio
Calle del Príncipe [< Tomás Valls < Ascaso, en 1936, encara que no oficialment < de Tomàs Valls]
Calle Nueva
Calle de San Juan [< de la Pilota < Sant Joan < de l'Altet de Sant Joan]
Calle de San Vicente [< Ravachol, en 1936, encara que no oficialment < San Vicente < Cantalar de Sant Vicent]
Calle Santa Rosa [< Santiago García < de Santa Rosa]
Calle Santa Lucia [< Salvador Seguí, en 1936, encara que no oficialment < de Santa Llúcia]
Calle de la Reina [< Libertad < Reyes Católicos < del Delme]
Calle de San Cristóbal [< Rafael Martí, en 1936, encara que no oficialment < San Cristóbal < Cantalar de Sant Carles]
Calle de los Tejedores
Plaza de Alfonso XIII [< de la República < del Generalísimo < Plaça Major]
Calle Tundidores [< Capitán Galán, < General Primo de Rivera, tram de Maïans, des de la plaça Major a Arquebisbe Segrià]
Calle de Segrià [< Columna de Hierro < de l'Arquebisbe Segrià]
Calle de Mayans [< Libertaria < de Maïans]

Calle de Gomis [< de Josep Melcior Gomis]
Calle de los Jardines [< Maestro Ripoll < Carmelo Ripoll < dels Morales]
Calle de la Escalinata
Calle de Castelar [< Calvo Sotelo < Plaça de Baix]
Calle del Clariano [< de la Cantereria]
Calle del Puente [< Camí dels Carros]
Calle del Tirador

Número de carrers: 45

PADRÓ D'HABITANTS 1935

Calle Nueva
Calle de San Vicente [< Ravachol, en 1936, encara que no oficialment < San Vicente < Cantalar de Sant Vicent]
Calle de Santa Rosa [< Santiago García < de Santa Rosa]
Calle de Santa Lucia [< Salvador Seguí, en 1936, encara que no oficialment < de Santa Llúcia]
Calle de la Libertad [< Reyes Católicos < del Delme]
Calle de San Cristóbal [< Rafael Martí, en 1936, encara que no oficialment < San Cristóbal < Cantalar de Sant Carles]
Calle de los Tejedores

Calle de Segrià [< Columna de Hierro < de l'Arquebisbe Segrià]
Calle del Capitán Galán [< General Primo de Rivera, tram de Maïans, des de la plaça Major a Arquebisbe Segrià]
Calle de Mayáns [< Libertaria < de Maïans]
Calle de Gomis [< de Josep Melcior Gomis]
Calle del Trinquete de Gomis
Plaza de la Concepción [< Manuel Azaña < de la Concepció]
Calle del Músico Vert
Avenida de Blasco Ibáñez [< de Sant Francesc]
Avenida de Ramón y Cajal
Calle del Clariano [< de la Cantereria]
Calle del Maestro Ripoll [< Carmelo Ripoll < dels Morales]
Calle de la Escalinata
Plaza de Castelar [< Calvo Sotelo < Plaça de Baix]
Calle del Puente [< Camí dels Carros]
Calle del Tirador
Calle de las Rosas
Calle de la Trinidad [< Kropotkin, en 1936, encara que no oficialment < de la Trinitat]
Calle de la Muralla
Plaza de San Pedro [< Trabajo < de Sant Pere]

Calle de las Cruzadas [< del Cordellat]
Calle del Mirador [< en 1979 és fa en dos carrers: la part de dalt Mirador i la part de baix Cañaris (sic) –Callaris–]
Calle de la Iglesia [< Igualdad, en 1936, encara que no oficialment < de los Caídos < de l'Església < de la Vila]
Calle del Carril
Calle de las Monjas [< Carmelitas < de les Monges Carmelites]
Calle de García Hernández [< Magdalena < del Regall]
Avenida del Conde de Torrefiel [< Revolución < del Comte de Torrefiel]
Calle de la Nieve [< del Ravalet]
Plaza de la República [< del Generalísimo < Plaça Major]
Calle de San Jaime [< Francisco Ferrer, part de baix del carrer, en 1979 se li posa de nom placeta de l'Escrà < de Sant Jaume]
Calle de San Antonio [< Nicolás Salmerón < de Sant Antoni]
Calle de la Aurora [< Isaac Puente, en 1936, encara que no oficialment < de l'Aurora]
Calle de la Santa Faz [< José María Martínez, en 1936, encara que no oficial-

ment < de la Santa Faz]
Calle de los Labradores [< Triunfo < Labradores < dels Capellans]
Calle de las Eras
Calle de San Pascual [< Eliseo Reclus, en 1936, encara que no oficialment < de Sant Pascual]
Calle del Dos de Mayo
Calle del Músico Úbeda
Calle Ejea [< de l'Almoína d'Eixea]
Calle de la Purísima [< Bakunin, en 1936, encara que no oficialment < de la Puríssima]
Calle de San Jacinto [< Pablo Iglesias < Sant Jacinto < de la Morereta]
Calle de José Iranzo [< Durruti, en 1936, encara que no oficialment < José Iranzo (aquesta denominació es va traslladar de carrer) < de Sant Josep]
Calle del Norte [< d'Amunt]
Calle de la Loza
Calle del Medio
Calle de Tomás Valls [< Ascaso, en 1936, encara que no oficialment < de Tomàs Valls]
Plaza del Cardenal Benlloch [< Pi y Margall < José Antonio < de Sant Domingo]
Calle de Santo Domingo [< de l'alcalde Paco Montés]
Carretera de Albaida [en 1936, encara que no oficialment, se la denomina Primero de Mayo. La Carretera de Albaida no figura en el Padró d'Habitants de 1935]

Número de carrers: 54

PADRÓ D'HABITANTS 1950

Calle del Arzobispo Segrià
Calle de la Aurora
Avenida de Ramón y Cajal
Avenida de San Francisco
Avenida del Conde de Torrefiel
Avenida de Valencia
Calle del Carril
Calle del Clariano [< de la Cantereria]
Calle de las Cruzadas [< del Cordellat]
Calle del Dieciocho de Julio [< del Barranquet]
Calle del Dos de Mayo
Calle de las Eras

Les Cases Barates, oficialment Remigio Valls, a la part alta de l'avinguda del Comte de Torrefiel, foren construïdes al voltant de 1945

Calle de la Escalinata
Calle de Gomis [< de Josep Melcior Gomis]
Calle de la Iglesia
Calle de José Iranzo
Calle de los Labradores [< dels Capellans]
Calle de la Loza
Calle del Maestro Ripoll [< dels Morales]
Calle de la Magdalena [en 1979 es fa en dos carrers: Magdalena (des del pont de Santa Maria fins l'avinguda del Comte de Torrefiel, i Regall, des d'ací, fins a la plaça Major]
Calle de Mayans
Calle del Medio
Calle del Mirador [< en 1979 és fa en dos carrers: la part de dalt Mirador i la part de baix Cañaris (*sic*) –Callaris–]
Calle de las Monjas [< Carmelitas < de les Monges Carmelites]
Calle de la Muralla
Calle del Músico Martínez Valls
Calle del Músico Úbeda
Calle del Músico Vert
Calle de la Nieve [< del Ravalet]
Calle del Norte [< d'Amunt]
Calle Nueva
Plaza de Calvo Sotelo [< de Baix]
Plaza de la Concepción
Plaza del Generalísimo [< Plaça Major]
Plaza de José Antonio [< de Sant Domingo]
Plaza de San Jaime
Calle de Primo de Rivera [< dels Furs]
Calle del Puente [< Camí dels Carros]
Calle de la Purísima
Calle de Rafael Juan [< de Rafael Juan Vidal]
Calle de los Reyes Católicos [< del Delme]
Calle de las Rosas
Calle de San Antonio
Calle de San Cristóbal [< Cantalar de Sant Carles]
Calle de San Ignacio
Calle de San Jacinto [< de la Morereta]
Calle de San Jaime
Calle de San Pascual
Calle de San Pedro [< Trabajo < de Sant Pere]
Calle de San Vicente [< Cantalar de Sant Vicent]
Calle de Santa Ana

El carrer Major cap a 1940. De nom Mayans, Libertaria i Maïans, segons l'èpoques

Calle de la Santa Faz
Calle de Santa Lucia
Calle de Santa Rosa
Calle de Santa Teresa
Calle de Santo Domingo
Calle de los Tejedores
Calle del Tirador
Calle de Tomás Valls
Calle de la Trinidad
Calle del Trinquete de Gomis

Número de carrers: 61

PADRÓ D'HABITANTS 1970

Calle Agullent
Calle Albaida [< avinguda d'Albaida]
Avenida del Almaig
Avenida de Almansa
Calle de Artal de Foces
Calle del Arzobispo Segriá
Calle de la Aurora
Calle Ayelo de Malferit
Calle Bocairente
Calle de Buenavista
Plaza de los Caídos [< de l'Església < de la Vila]
Plaza de Calvo Sotelo [< de Baix]
Calle de Carlos Díaz
Calle de Carmelo Ripoll [< dels Morales]
Calle del Carril
Calle de Casiano Fita
Calle del Clariano [< de la Cantereria]
Plaza de la Concepción
Avenida del Conde de Torrefiel

Plaza de la Coronación
Avenida de Cristóbal Colón [< carrer de Cristòfol Colón]
Calle de las Cruzadas [< del Cordellat]
Avenida de Daniel Gil
Calle del Dieciocho de Julio [< del Barranquet]
Avenida de la Diputación
Calle del Doctor Fleming
Calle del Dos de Mayo [la part alta del carrer, ara se la denomina avinguda de la Generalitat]
Calle de Echegaray
Calle de las Eras
Calle de la Ereta
Calle de la Escalinata
Calle del Escultor Julio Capuz
Calle de la Exea [< de l'Almoïna d'Eixea]
Calle Fontanares
Avenida de Francisco Cerdá
Calle Fuente la Higuera
Calle de García Ortiz
Plaza del Generalísimo [< Plaça Major]
Calle de Gomis [< de Josep Melcior Gomis]
Grupo Rafael Ramón Llin
Calle de los Héroes del Alcázar [< Antoni Conca]
Calle de la Iglesia [< de los Caídos < de l'Església < de la Vila]
Avenida de Jacinto Benavente
Calle de Jaime I el

Conquistador
Plaza de José Antonio [< de Sant Domingo]
Calle de José Gironés Valls
Calle de José Iranzo [en 1955, es canvia la denominación del carrer. L'anterior passa a ser Sant Josep i aquest desemboca al Dos de Maig per l'altre costat, al barri de Sant Josep]
Calle de José Simó Marín
Calle de Juan Belda Pastor
Calle de Juan XXIII
Calle de los Labradores [< dels Capellans]
Calle del Literato Padre Galiana
Calle de Lope Vaillo
Calle de la Loza
Avenida del Llombo
Calle de la Magdalena [en 1979 se'n fan dos d'aquest carrer: Magdalena i Regall]
Calle de Manuel Simó Marín
Calle de los Mártires de la Tradición [< de la Pau]
Calle de Mayans
Plaza del Mercado
Calle del Medio
Calle del Mirador [< en 1979 és fa en dos carrers: la part de dalt Mirador i la part de baix Cañaris (*sic*) –Callaris–]
Calle de las Monjas [< Carmelitas < de les Monges Carmelites]
Calle de la Muralla
Calle del Músico Enrique Casanova

L'avinguda del Comte de Torrefiel, l'*Avenida*, en 1932. En guerra se la va conèixer com avinguda de la Revolució

Calle del Músico Martínez Valls
Calle del Músico Úbeda
Calle del Músico Vert
Calle de la Nieve [< del Ravalet]
Calle del Norte [< d'Amunt]
Calle Nueva
Calle del Padre Fernando Alcina
Calle del Padre Fullana
Calle de Pelayo Pérez Conca [< de Pelai Pérez Correa]
Calle del Pintor Segrelles
Calle de Pío XII
Calle del Pleban Dr. Mosén Blas
Calle de Primo de Rivera [< dels Furs]
Calle del Puente [< Camí dels Carros]
Calle de la Purísima
Calle de Rafael Juan Vidal
Avenida de Ramón y Cajal
Calle de Ramón Laporta [< Pinet]
Calle de los Reyes Católicos [< del Delme]
Calle de Ricardo Martínez Llobet
Calle de las Rosas
Calle de Salvador Tormo
Calle de San Antonio
Calle de San Cristóbal [< Cantalar de Sant Carles]
Calle de San Esteban
Avenida de San Francisco
Calle de San Ignacio
Calle de San Jacinto [< de la Morereta]

Calle de San Jaime
Calle de San José
Calle de San Juan [< de la Pilota < Sant Joan < de l'Altet de Sant Joan]
Calle de San Pablo
Calle de San Pascual
Calle de San Pedro
Calle de San Rafael
Plaza de San Roque
Calle de San Vicente [< Cantalar de Sant Vicent]
Calle de Santa Ana
Calle de la Santa Faz
Calle de Santa Lucía
Calle de Santa Rosa
Calle de Santa Teresa
Calle de Santo Domingo [< de l'Alcalde Paco Montés]
Calle de los Tejedores
Calle de Teodoro Gijón
Calle del Tirador
Calle de Tomás Valls
Calle de la Trinidad
Calle del Trinquete de Gomis
Calle del Trinquete de Mayans
Avenida de Valencia
Calle del Violinista Matas

Número de carrers: 117

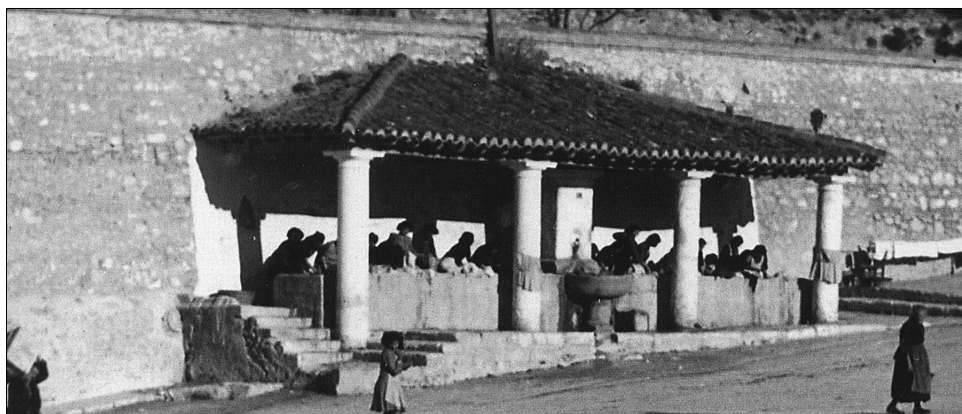
PADRÓ D'HABITANTS 2009

Carrer d'Agullent
Carrer d'Aielo de Malferit
Carrer d'Alacant
Avinguda d'Albaida
Carrer de l'Alcalde Paco Montés

Plaça d'Alejandro Bataller Madramany
Plaça d'Alfredo Bernabeu Galbis
Avinguda de l'Almaig
Avinguda d'Almansa
Carrer de l'Almoina d'Eixea
Carrer de l'Altet de Sant Joan
Carrer d'Amunt
Carrer d'Antoni Conca
Carrer de l'Arquebisbe Segrià
Carrer d'Artal de Foces
Carrer de l'Aurora
Plaça de Baix
Carrer del Barranquet
Carrer de Benarrai
Avinguda del Benicadell
Carrer del Bisbe Teodor Úbeda
Carrer de Bocairent
Carrer de Bonavista
Carrer del Callarís
Carrer del Camí dels Carros
Carrer del Camí Vell de l'Estació
Carrer del Camí Vell de Xàtiva
Carrer del Cantalar de Sant Carles
Carrer del Cantalar de Sant Vicent
Carrer de la Cantereria
Carrer dels Capellans
Carrer dels Caputxins
Carrer de Carlos Díaz
Carrer del Carril
Carrer de Cassià Fita

Plaça de la Ceràmica
Avinguda del Comte de Torrefiel
Plaça de la Concepció
Carrer Cordellat
Plaça de la Coronació
Carrer de les Corts (en projecte)
Carrer de Cristòfol Colon
Avinguda de Daniel Gil
Carrer del Delme
Avinguda de la Diputació
Carrer del Doctor Fleming
Carrer del Dos de Maig
Carrer d'Echegaray
Carrer d'Enmig,
Carrer d'Enric Valor
Carrer de les Eres
Carrer de l'Ereta
Carrer de l'Escalinata
Carrer de l'Escultor Juli Lluís Capuz
Plaça l'Escurà
Carrer de l'Església
Carrer de la Font de la Figuera
Carrer de Fontanars dels Alforins
Carrer de la Font del Vidre
Carrer de Fra Lluís Galiana
Avinguda de Francisco Cerdà
Carrer dels Furs
Carrer de Garcia Ortiz
Carrer de Gaspar Blai Arbuixec
Carrer de Gaspar Gil
Avinguda de la Generalitat [al carrer Dos de Maig, se li posa aquest nom des de l'avinguda de l'Almaig a la del Comte de Torrefiel]
Passeig de les Germanies
Carrer de Guerau de Montmajor
Avinguda de Jacinto Benavente
Carrer d'En Jaume I el Conqueridor
Carrer de Joan Belda Pastor
Carrer de Joan Coromines
Carrer de Joan XXIII
Carrer de José Iranzo
Carrer de Joan Fuster
Carrer de José Simó Marín
Carrer de Josep Gironés Valls
Carrer de Josep Maria Ortola
Carrer de Josep Melcior Gomis
Carrer de l'Orútol
Carrer del Literat Modesto Martínez
Avinguda del Llombo

Carrer de Llop de Bailo
 Carrer de la Llosa
 Carrer de la Magdalena
 Carrer de Maïans
 Plaça Major
 Avinguda de Manuel
 Sanchis Guarnier
 Carrer de Manuel Simó
 Marín
 Carrer de Manuel
 Taberner Gandia
 Plaça del Mercat
 Carrer de Melcior Torró
 Plaça del Mestre Ferrero
 Carrer del Mirador
 Carrer de les Monges
 Carmelites
 Carrer dels Morales
 Carrer de la Morereta
 Glorieta de Moros i
 Cristians
 Carrer de la Muralla
 Carrer del Músic Enric
 Casanova
 Carrer del Músic Martínez
 Valls
 Carrer del Músic Pérez
 Jorge
 Carrer del Músic Úbeda
 Carrer del Músic Vert
 Plaça del Músic Vicent
 Rodríguez
 Carrer de l'Olleria
 Plaça d'Ovidi Montllor
 Passeig del Pintor Carlets
 Carrer del Pare Eusebi
 Arbona
 Carrer del Pare Ferran
 Alcina
 Carrer del Pare Fullana
 Carrer del Pare Lluís
 Colomer
 Carrer de la Pau
 Carrer de Pelai Pérez Correa
 Plaça de Pere IV
 Carrer de Pinet
 Carrer del Pintor Aureli
 Blasco
 Carrer del Pintor Josep
 Segrelles
 Carrer de Pius XII
 Plaça del Poeta Ausiàs
 March
 Carrer del Poeta Joan
 Vimbodí
 Carrer de la Prolongació
 de la Puríssima
 Carrer de la Puríssima
 Carrer de Ricardo
 Martínez Llovet
 Carrer de Rafael Juan Vidal
 Carrer de Rafael Sanchis
 Seguí
 Carrer de Ramon Llin
 Avinguda de Ramón y
 Cajal
 Carrer del Ravalet

El llavador de la plaça de Sant Jaume, cap a 1940, junt la tàpia del convent dels Alcantarins Descalços

Carrer del Regall
 Carrer de la Rondalla de
 Rondalles
 Carrer dels de Roses
 Carrer de Salvador Tormo
 Carrer de Sant Pere
 Plaça de Sant Roc
 Carrer de Sant Antoni
 Plaça de Sant Domingo
 Carrer de Sant Esteve
 Avinguda de Sant Francesc
 Carrer de Sant Ignasi
 Carrer de Sant Jaume
 Carrer de Sant Josep
 Carrer de Sant Pasqual
 Carrer de Sant Pau
 Carrer de Sant Rafael
 Carrer de Santa Anna
 Carrer de la Santa Faç
 Carrer de Santa Llúcia
 Carrer de Santa Rosa
 Carrer de Santa Teresa
 Carrer de la Serreta
 Plaça de les Sufragistes
 Carrer dels Teixidors
 Carrer de Teodoro Mora
 Carrer de Teodoro Gijón
 Carrer del Tirador
 Carrer Tirant lo Blanc
 Carrer de Tomàs Valls
 Avinguda del Torrafer
 Carrer de les Trebanelles
 Carrer de la Trinitat
 Carrer del Trinquet de
 Gomis
 Carrer del Trinquet de
 Maïans
 Avinguda de València
 Avinguda de Vicent
 Gironés Mora
 Carrer de Vicent Lluís
 Montés
 Plaça de la Vila
 Carrer del Violinista Matas

Número de carrers del casc urbà: 169

PARTIDES
 De les Alqueries

De l'Ombria
 De la Solana

URBANITZACIÓ D'HÈLIOS

1. Arenalet, de l'
2. Barranc de Morera, del
3. Ca Garcia de Baix, de
4. Ca Garcia de Dalt, de
5. Carrer B < Barranc Gran, del
6. Carrer E < Banyes, dels
7. Font de Pola, de la
8. Pedregosa, de la
9. Pont del Rei, del

URBANITZACIÓ EL PILAR

1. Garbi, del
2. Gregal, de
3. Llebeig, de
4. Llevant, de
5. Migjorn, de
6. Mestral, de
7. Ponent, de
8. Rosa dels Vents, la
9. Sant Onofre, de
10. Serra Grossa, la
11. Tramuntana, de
12. Veles e Vents, de
13. Vent de Provença
14. Xaloc, de

Noms reservats per a futurs carrers:

1. Vent Cerd, de
2. Vent de Baix, de
3. Vent de Dalt, de
4. Vent Morisc, de
5. Solana, de la

Urbanització les Aigües

1. Angelets, dels
2. Arquets, dels
3. Assegador de la Front Freda, de l'
4. Balneari, del
5. Cavallets, dels
6. Serra de Mariola, de la
7. Veta, de la

Polígon industrial Sant
 Vicent

1. Camí Vell de Xàtiva

2. Esteve Arguellés, d'
3. Melcior Torró, de
4. Vicent Fita i Loçano, de

Polígon industrial el Pla

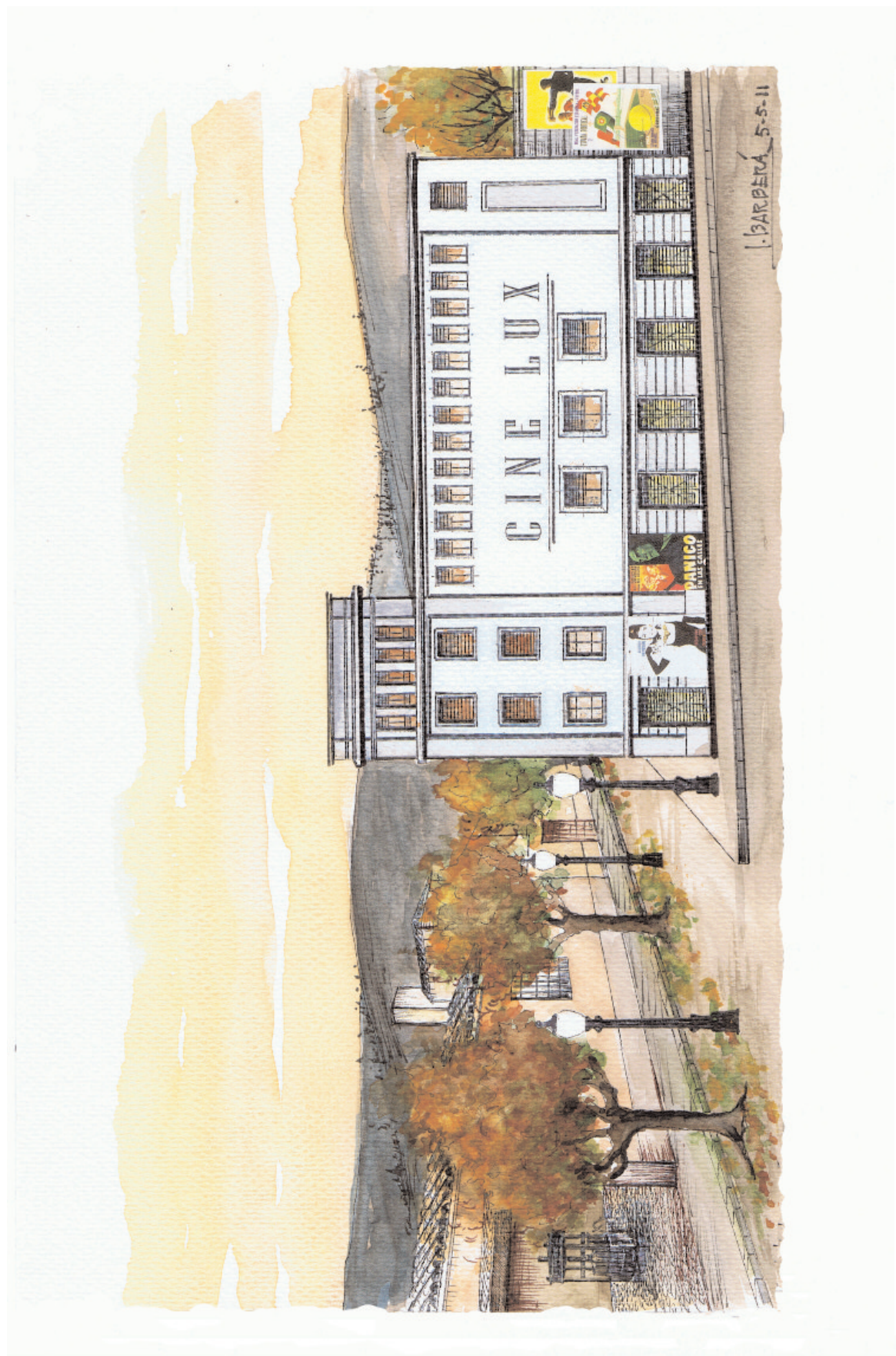
1. Agulla, de l'
2. Balanguera, de la
3. Batans, dels
4. Borreres, de les
5. Cabdells, dels
6. Confecció, de la
7. Cotó, del
8. Debanadores, de les
9. Diables, dels
10. Ermita de Sant Josep del Pla, carretera de l'
11. Fil, del
12. Filatura, de la
13. Filosa, de la
14. Flassades, de les
15. Fus, del
16. Jacquard, de
17. Llana, de la
18. Llançadores, de les
19. Madeixes, de les
20. Ordim, de l'
21. Peraïres, dels
22. Perxes, de les
23. Punt, del
24. Telers, dels
25. Tèxtil, avgd. del
26. Tint, del
27. Trama, de la
28. Trama, travessia de la
29. Velluters, dels

Polígon industrial l'Altet

1. Aigua, de l'
2. Agrillent, de l'
3. Casa d'Osca, de la
4. Caus, dels
5. Clariana, de la
6. Cova de l'Hedra, de la
7. Fos, de la
8. Molins, dels
9. Serratella, de la

Polígon industrial Àrea 37

1. Camí dels Magraners
2. Camí de les Oliveres
3. Camí dels Tarongers

Cine Lux. Tardor de 1964 a l'*Avenida*
Joan Barberà Martínez. Maig 2011